

# **GENDER BUDGET**

**2025-26**

| <b>Sr. No.</b> | <b>Table of Contents</b>                                                                            | <b>Page No.</b> |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1              | Introduction (English- Gujarati)                                                                    | 1               |
| 2              | Analysis of Gender Oriented Indicators<br>(English- Gujarati)                                       | 6               |
| 3              | Summary of Actual Expenditure, Revised Estimates<br>& Budget Estimates on Women Specific Programmes | 15              |
| 4              | Category : A<br>(100% Women Specific Programmes)                                                    | 19              |
| 5              | Schematic Write-up of Category-A<br>( English –Gujarati)                                            | 27              |
| 6              | Category: B<br>(Atleast 30% Women Specific Programmes)                                              | 69              |



## Introduction

The state government is committed to promoting the social and economic development of its citizens. The government ensures that the opportunities and benefits of development reach till grassroot level.

Through gender-specific strategies, schemes, and programs, the state government proposes financial policies that promote gender equality. Providing equal representation for women and girls in education, healthcare, and political and economic decision-making processes are the approaches leading to sustainable economic growth and significantly benefit society and humanity.

The Global Agenda for Sustainable Development Goals (SDG) – 2030 calls for global action to end poverty and hunger, protect the planet, and ensure that all people can enjoy peace, prosperity, and happiness. Among the 17 Sustainable Development Goals (SDGs), SDG-5 aims to achieve equality in society and empower all women by eliminating all forms of discrimination against women and girls. Gender equality is not only a fundamental human right but also a critical requirement for a sustainable future.

To achieve the desired outcomes of women's empowerment and gender equality, the state government has implemented various schemes for the development of women and girls. Since the financial year 2014-15, the state government has been publishing a "Gender Budget," which details the financial allocations for women-specific programs made by different

departments. This publication provides information about the various initiatives taken by the state government. It also enables departments to recognize the need and importance of gender-specific allocations in various sectors.

The process of "Gender Budgeting" has now been institutionalized in the state's budgeting process, and for the financial year 2025-26, the state government has prepared a publication by integrating the gender-specific financial allocations included in the 2025-26 budget. These allocations are categorized into two categories:

Category A – 100% allocation towards women specific programmes

Category B – At least 30% allocation towards women oriented programmes

The process of integrating gender budgeting into the state budget will complete 12 years, and we are confident that this process will not only help in the programs and policies but also establish a foundation for determining the necessary budget allocations and commitments for women's empowerment.

It is hoped that this publication will help reduce the gender gap where it exists and provide direction on public expenditure aimed at achieving the necessary objectives for women and girls. This gender-responsive budgeting will strengthen the state's efforts for holistic development and women's empowerment.

=====

## પ્રસ્તાવના

રાજ્ય સરકાર તેના નાગરિકોના સામાજિક અને આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. રાજ્ય સરકાર તેના વહીવટમાં વિકાસની તકો અને તેના લાભો રાજ્યના દરેક વ્યક્તિ સુધી પહોંચે તે સુનિશ્ચિત કરે છે.

રાજ્ય સરકાર જાતિગત વ્યૂહરચનાઓ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો દ્વારા જાતિગત સમાનતાને પ્રોત્સાહન આપવા નાણાકીય નીતિઓ સૂચિત કરે છે.

શિક્ષણ, સ્વાસ્થ્ય સંભાળ કાર્યો માટેની યોગ્ય પરિસ્થિતિઓ અને રાજકીય અને આર્થિક નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાઓમાં મહિલાઓ અને છોકરીઓને સમાન પ્રતિનિધિત્વ પ્રદાન કરવાથી ટકાઉ અર્થવ્યવસ્થામાં વધારો થશે અને મોટા પ્રમાણમાં સમાજ અને માનવતાને ફાયદો થશે.

ગ્લોબલ એજન્ડા ઓફ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ (SDG) – ૨૦૩૦ એ ગરીબી અને ભૂખમરોને સમાપ્ત કરવા, પૃથ્વીનું રક્ષણ કરવા અને તમામ લોકો શાંતિ અને સમૃદ્ધિ અને આનંદ માણી શકે તે માટેની ક્રિયા માટે વૈશ્વિક આહવાન છે. ૧૭ સસ્ટેનેબલ ડેવેલોપમેન્ટ ગોલ્સ (SDG) પૈકી, SDG-૫ નો હેતુ સમાજમાં સમાનતા હાંસલ કરવાનો અને મહિલા અને છોકરીઓ વિરુદ્ધના તમામ ભેદભાવને સમાપ્ત કરીને તમામ મહિલાઓને સશક્ત બનાવવાનો છે, જાતિગત સમાનતા એ માત્ર મૂળભૂત માનવ અધિકાર નથી પરંતુ તે ટકાઉ ભવિષ્ય માટે અગત્યની બાબત છે.

મહિલા સશક્તિકરણ અને જાતિગત સમાનતાના ઇચ્છિત પરિણામો લાવવા માટે, રાજ્ય સરકાર દ્વારા મહિલા અને કન્યાઓના વિકાસ માટે યોજનાઓ અમલીકૃત છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫થી "જેન્ડર બજેટ" પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે, જે વિવિધ વિભાગો દ્વારા કરવામાં આવેલ મહિલાલક્ષી નાણાકીય ફાળવણીની વિગતો દર્શાવે છે. આ પ્રકાશન રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવતી વિવિધ પહેલ અંગેની માહિતી પૂરી પાડે છે. સાથે જ, તે વિભાગોને જુદા-જુદા ક્ષેત્રોમાં જાતિગત ચોક્કસ ફાળવણી માટેની જરૂરિયાત અને મહત્વ નક્કી કરવા સક્ષમ બનાવે છે.

“જેન્ડર બજેટીંગ”ની પ્રક્રિયા હવે રાજ્યની બજેટ બનાવવાની પ્રક્રિયામાં સંસ્થાગત કરવામાં આવી છે, જેના ભાગરૂપે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬ માટે, રાજ્ય સરકારે બજેટ ૨૦૨૫-૨૬માં સમાવિષ્ટ મહિલાલક્ષી નાણાકીય ફાળવણીનું સંકલન કરીને પ્રકાશન તૈયારકર્તૃ છે. આ ફાળવણીને બે શ્રેણીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે.

- શ્રેણી અ - યોજનાઓમાં ૧૦૦ ટકા ફાળવણી મહિલાઓ માટે હોય.
- શ્રેણી બ - યોજનાઓમાં મહિલાલક્ષી ફાળવણીનું પ્રમાણ ઓછામાં ઓછું ૩૦ ટકા જેટલું હોય.

આ પ્રકાશનમાં મહિલાલક્ષી યોજનાઓનો સમાવેશ કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે, તેમ છતાં, શ્રેણી-બ માં કેટલીક યોજનાઓ બાકી રહી ગયેલ હોવાની શક્યતા રહેલ છે.

ગુજરાત રાજ્યમાં જેન્ડર બજેટિંગ પ્રક્રિયા ને રાજ્યના બજેટમાં સમાવવાની પ્રક્રિયાને ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં બાર વર્ષ પૂર્ણ થશે અને અમને ખાતરી છે કે, આ

પ્રક્રિયા માત્ર કાર્યક્રમો અને નીતિઓમાં જ નહીં પરંતુ, મહિલા સશક્તિકરણ માટે જરૂરી બજેટ ફાળવણીની જરૂરીયાત અને પ્રતિબદ્ધતા નક્કી કરવા માટે પાયારૂપ બનશે.

આશા છે કે, આ પ્રકાશન સ્ત્રી પુરુષ વિકાસ વચ્ચે જો અંતર હશે તો તેને ઘટાડવામાં મદદ કરશે તેમજ સ્ત્રીઓ અને છોકરીઓ માટે જરૂરી હેતુસરના જાહેર ખર્ચ અંગે દિશાસૂચન કરશે. આ જેન્ડર રિસ્પોન્સિવ બજેટીંગ રાજ્ય સરકારના સર્વાંગી વિકાસ તેમજ મહિલાઓનું સશક્તિકરણ કરવા માટેના રાજ્ય સરકારના પ્રયત્નોને મજબૂત બનાવવામાં ઉપયોગી થશે.

=====

## **Analysis of Gender Based Indicators**

The Government of Gujarat has been continuously striving to bring all aspects of development and policies with an objective of achieving gender equity and equality in the State. Gender based indicators justifies a descriptive analysis for the State Government and work as a diagnostic tool to plan strategies and programmes towards gender mainstreaming.

Various studies have shown that economies with greater gender equity and equality reflect higher economic growth and better quality of life.

The fundamental requirement stands with need of sex disaggregated data to comprehend gender and development related aspects in the State. These data serve as an indicator for State's commitment towards gender equality.

The State Government is continuously encompassing efforts for women in health, education, livelihood, skill development & protection and to empower them in the society. These parameters have shown an improvement over the years.

The following statistics reveals information on various social development indicators of Gujarat and India.

### **Population**

| Percent Share of Female Population in Total Population and Sex Ratio    |                    |       |       |           |       |       |
|-------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------|-------|-----------|-------|-------|
| State/Country                                                           | Share of Women (%) |       |       | Sex Ratio |       |       |
|                                                                         | Rural              | Urban | Total | Rural     | Urban | Total |
| Gujarat                                                                 | 48.7               | 46.82 | 47.9  | 949       | 880   | 919   |
| India                                                                   | 48.69              | 48.16 | 48.53 | 949       | 929   | 943   |
| Source: Census of India, 2011, Office of the Registrar General of India |                    |       |       |           |       |       |

## Health, Nutrition and Well Being

### Sex Ratio of Adolescent, Youth and Reproductive Age Group in India

| State/<br>County | Adolescent<br>(10-19 Years) |       |       | Youth<br>(15-24 Years) |       |       | Reproductive Age<br>(15-44 Years) |       |       |
|------------------|-----------------------------|-------|-------|------------------------|-------|-------|-----------------------------------|-------|-------|
|                  | Rural                       | Urban | Total | Rural                  | Urban | Total | Rural                             | Urban | Total |
| Gujarat          | 908                         | 813   | 869   | 925                    | 827   | 881   | 936                               | 873   | 907   |
| India            | 901                         | 892   | 898   | 907                    | 910   | 908   | 949                               | 935   | 945   |

Source: Census of India, 2011, Office of the Registrar General of India

- The Sex Ratio in overall Reproductive Age (15 – 44 Years) is better than segregated Sex Ratio of Adolescent and Youth Age.
- This has been observed in the Urban and Rural areas together in Gujarat State.

As per Sample Registration System (SRS) Bulletin of October, 2021, IMR of Gujarat is lower at 25 (per 1000 live birth) than all India IMR of 30 (per 1000 live birth).

### Birth and Death Rate('000 Live Birth) 2020

|       | Birth Rate |       | Death Rate |       |
|-------|------------|-------|------------|-------|
|       | Gujarat    | India | Gujarat    | India |
| Total | 19.3       | 19.5  | 5.6        | 6.0   |
| Rural | 21.1       | 21.1  | 6.0        | 6.4   |
| Urban | 17.1       | 16.1  | 5.0        | 5.1   |

Source: SRS Bulletin May, 2022

- Gujarat State has a birth rate of 19.3 as against India's 19.5, as per SRS Statistical report May, 2022.
- While comparing death rate, Gujarat has a death rate of 5.6 as against India 6.0
- Over the years, Gujarat has been shown a steep decline in Death rate.

### Infant Mortality by Sex and Residence, 2020

| State / Country | Total |      |        | Rural |      |        | Urban |      |        |
|-----------------|-------|------|--------|-------|------|--------|-------|------|--------|
|                 | Total | Male | Female | Total | Male | Female | Total | Male | Female |
| Gujarat         | 23    | 24   | 21     | 27    | 28   | 25     | 17    | 18   | 15     |
| India           | 28    | 28   | 28     | 31    | 31   | 32     | 19    | 19   | 18     |

Source: SRS Bulletin; May, 2022

- There has been continuous decline in Infant Mortality Rate for the State of Gujarat where the results can be reflected in comparison to India's overall performance from SRS Data Bulletin of May, 2022.
- Female Infant Mortality Rate in urban areas in Gujarat has shown a steep decline which replicates the inclusion of happily accepting Girl Child in the Family Planning.
- Decline in Infant Mortality Rate also justifies increase in the life expectancy at Birth.

### Mean Marriage Age:

| Women's Mean Marriage Age |       |      |      |       |      |      |       |      |      |
|---------------------------|-------|------|------|-------|------|------|-------|------|------|
| State/Country             | Rural |      |      | Urban |      |      | Total |      |      |
|                           | 2017  | 2018 | 2019 | 2017  | 2018 | 2019 | 2017  | 2018 | 2019 |
| Gujarat                   | 21.7  | 22   | 22.2 | 23.4  | 23.7 | 23.6 | 22.5  | 22.6 | 22.8 |
| India                     | 21.7  | 21.8 | 21.7 | 23.1  | 23.4 | 23.3 | 22.1  | 22.3 | 22.1 |

Source: Sample Registration System, office of the Registrar General of India

- Delay in Women's Mean Marriage justifies women's participation as a productive resource in the economy.
- It also reflects betterment in women's health, education, skill, fertility rate and female reproductivity.
- In Urban Areas the Statistics of Gujarat has been at par with India's overall data.
- Overall in Gujarat it has performed better over the years.

### Literacy

| Gender Gap in Literacy Rate(%) among person of age 7 & above |       |        |            |       |        |           |       |        |            |
|--------------------------------------------------------------|-------|--------|------------|-------|--------|-----------|-------|--------|------------|
| State/<br>Country                                            | Rural |        |            | Urban |        |           | Total |        |            |
|                                                              | Male  | Female | Gender Gap | Male  | Female | GenderGap | Male  | Female | Gender Gap |
| Gujarat                                                      | 85.7  | 68.01  | 17.7       | 94.1  | 86.3   | 8.4       | 89.5  | 74.8   | 14.7       |
| India                                                        | 81.5  | 65.01  | 16.5       | 92.2  | 82.8   | 9.4       | 84.7  | 70.3   | 14.4       |

Source: NSS 75th Round, Jul.2017 - Jun.2018, NSO, MOSPI

- Gender Gap in rural area is 17.7% while in urban area it is 8.4% which shows an overall Gap of 14.7%
- The Significant improvement can be seen here that Female Gross Enrollment Ratio is greater in Gujarat in comparison to All India level.
- This has been at par with overall India which signifies a gap of 14.4%.

| Economic Participation                          |         |        |       |        |          |        |       |        |
|-------------------------------------------------|---------|--------|-------|--------|----------|--------|-------|--------|
| Labour Force Participation Rate                 |         |        |       |        |          |        |       |        |
| State/Country                                   | 2022-23 |        |       |        | 20232021 |        |       |        |
|                                                 | Rural   |        | Urban |        | Rural    |        | Urban |        |
|                                                 | Male    | Female | Male  | Female | Male     | Female | Male  | Female |
| Gujarat                                         | 59.5    | 29.6   | 59.9  | 16.2   | 59.3     | 29.3   | 62.4  | 14.4   |
| India                                           | 53.8    | 24.01  | 54.1  | 16.8   | 50.3     | 13.8   | 57.3  | 16.1   |
| Source: Periodic Labour Force Survey, June 2022 |         |        |       |        |          |        |       |        |

- Labour Force Participation Rate has been better in Gujarat State in comparison to India's overall data.
- This has been observed in both i.e. Urban as well as Rural Areas

| Women Employment in Organized Sector (in Thousands)                                            |                |               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|---------------|
|                                                                                                | Gujarat        | India         |
|                                                                                                | 2011           | 2011          |
| Public Sector                                                                                  | 176.6 (57.47%) | 3171 (53.26%) |
| Private Sector                                                                                 | 130.7 (42.53%) | 2783 (46.74%) |
| Source: Directorate General of Employment and Training 2011, Ministry of Labour and Employment |                |               |

- At all India level, 53.26% of women are working in public sector (organized sector) whereas it shows in Gujarat with 57.47%.It also reveals that 42.53% of women in Gujarat are working in private sector as against 46.74% at all India level.

=====

## ગુજરાતના વિકાસના મહત્વના સૂચકાંકોનું જાતિ(જેન્ડર) આધારિત વિશ્લેષણ

ગુજરાત સરકાર રાજ્યના વિકાસના તમામ કાર્યક્રમો અને નીતિઓમાં જાતિગત બાબતોનો સમાવેશ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે અને જાતિગત સમાનતા અને સમન્યાયતા હાંસલ કરવા માટે હંમેશા પ્રયત્નશીલ છે.

જાતિ (જેન્ડર) આધારિત વિશ્લેષણએ વિકાસ માટેની નીતિ ઘડનારાઓ માટે અગત્યનું વર્ણનાત્મક તેમજ ઉપાય સૂચવનાર સાધન તેમજ જાતિગત બાબતોને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવા માટે જરૂરી છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય તેમજ રાષ્ટ્રીયકક્ષાએ વિકાસની પરિસ્થિતિ જોતા એક બાબત સ્પષ્ટ થાય છે કે, જે અર્થતંત્રમાં પુરુષો અને મહિલાઓ માટે તકો અને લાભો સરખા હોય ત્યાં ફક્ત આર્થિક વિકાસ જ નહિ પરંતુ ઉચ્ચ જીવન ગુણવત્તા પણ જોવા મળે છે.

જાતિ આધારિત આંકડાકીય માહિતી એ કોઈપણ દેશ કે રાજ્યની સ્ત્રી-પુરુષોની પરિસ્થિતિ સમજવા માટે પાયાની જરૂરીયાત છે, તે રાજ્યની જાતિગત સમાનતા અને સમન્યાયતા માટેની કટીબધ્ધતા દર્શાવે છે.

મહિલા સશક્તિકરણ માટે સરકાર દ્વારા અથાગ પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. આરોગ્ય અને પોષણ, શિક્ષણ, રોજગાર, કૌશલ્યવર્ધન અને રક્ષણ જેવા ક્ષેત્રોમાં સર્વગ્રાહી પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે, આના કારણે વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ઘણો સુધારો જોવા મળેલ છે.

આ સાથે આપેલ આંકડાકીય માહિતી સામાજિક વિકાસના ક્ષેત્રોમાં ભારત અને ગુજરાતની મહિલાઓ અને પુરુષોની પરિસ્થિતિ દર્શાવે છે.

## વસ્તી

- વસ્તી ગણતરી ૨૦૧૧નાં આંકડા અનુસાર ગુજરાત રાજ્યમાં રાજ્યની કુલ વસ્તીની સામે મહિલાઓની વસ્તીનું પ્રમાણ ૪૭.૯ ટકા છે, જ્યારે કુલ બાળકો સામે દીકરીઓનો જાતી દર ૧૦૦૦ દિકરાઓ સામે ૯૧૯ છે.
- સમગ્ર દેશમાં કુલ વસ્તીની સામે મહિલાઓનું પ્રમાણ ૪૮.૫૩ ટકા છે, જ્યારે કુલ બાળકો સામે દીકરીઓનો જાતી દર ૧૦૦૦ દિકરાઓ સામે ૯૪૩ છે.

| કુલ વસ્તી સામે મહિલાઓની વસ્તીનું પ્રમાણ અને જાતી દર |                      |       |       |         |       |     |
|-----------------------------------------------------|----------------------|-------|-------|---------|-------|-----|
| રાજ્ય/ કેન્દ્ર                                      | મહિલાઓનું પ્રમાણ (%) |       |       | જાતી દર |       |     |
|                                                     | ગ્રામ્ય              | શહેરી | કુલ   | ગ્રામ્ય | શહેરી | કુલ |
| ગુજરાત                                              | ૪૮.૭                 | ૪૬.૮૨ | ૪૭.૯  | ૯૪૯     | ૮૮૦   | ૯૧૯ |
| ભારત                                                | ૪૮.૬૯                | ૪૮.૧૬ | ૪૮.૫૩ | ૯૪૯     | ૯૨૯   | ૯૪૩ |
| સ્ત્રોત: ભારતની વસ્તી ગણતરી ૨૦૧૧                    |                      |       |       |         |       |     |

## આરોગ્ય, પોષણ અને સુખાકારી

| કિશોરાવસ્થા, યુવા અને પુખ્ત વયમાં જાતી દરનું પ્રમાણ |                           |       |     |                       |       |     |                            |       |     |
|-----------------------------------------------------|---------------------------|-------|-----|-----------------------|-------|-----|----------------------------|-------|-----|
| રાજ્ય/ કેન્દ્ર                                      | કિશોરાવસ્થા (૧૦-૧૯ વયજૂથ) |       |     | યુવાજૂથ (૧૫-૨૪ વયજૂથ) |       |     | પ્રજનન વયજૂથ (૧૫-૪૪ વયજૂથ) |       |     |
|                                                     | ગ્રામ્ય                   | શહેરી | કુલ | ગ્રામ્ય               | શહેરી | કુલ | ગ્રામ્ય                    | શહેરી | કુલ |
| ગુજરાત                                              | ૯૦૮                       | ૮૧૩   | ૮૬૯ | ૯૨૫                   | ૮૨૭   | ૮૮૧ | ૯૩૬                        | ૮૭૩   | ૯૦૭ |
| ભારત                                                | ૯૦૧                       | ૮૯૨   | ૮૯૮ | ૯૦૭                   | ૯૧૦   | ૯૦૮ | ૯૪૯                        | ૯૩૫   | ૯૪૫ |
| સ્ત્રોત: ભારતની વસ્તી ગણતરી ૨૦૧૧                    |                           |       |     |                       |       |     |                            |       |     |

- વસ્તી ગણતરી મુજબ સરેરાશ જોઈએ તો ગુજરાત રાજ્યમાં કિશોરાવસ્થાની સામે પ્રજનનવય જૂથમાં (૧૫-૪૪ વય જૂથ) સ્ત્રીઓનો જાતીદર સારો છે.
- આ સુધારાત્મક સ્થિતિ ગુજરાત રાજ્યના ગ્રામ્ય તેમજ શહેરી વિસ્તારમાં પણ જોવા મળે છે

| જન્મ અને મૃત્યુદર ('૦૦૦ જન્મની સરખામણી) ૨૦૨૨                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |        |      |          |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|------|----------|------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | જન્મદર |      | મૃત્યુદર |      |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | ગુજરાત | ભારત | ગુજરાત   | ભારત |
| કુલ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | ૧૯.૩   | ૧૯.૫ | ૫.૬      | ૬.૦  |
| ગ્રામ્ય                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | ૨૧.૧   | ૨૧.૧ | ૬.૦      | ૬.૪  |
| શહેરી                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ૧૭.૧   | ૧૬.૧ | ૫.૦      | ૫.૧  |
| સ્ત્રોત: એસ. આર. એસ. બુલેટીન (મે, ૨૦૨૨)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |        |      |          |      |
| <ul style="list-style-type: none"><li>એસ. આર. એસ. બુલેટીન (ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧) અનુસાર ગુજરાત રાજ્યનો નવજાત શિશુ મૃત્યુદર ૨૫ (૧૦૦૦ જન્મ સામે) હતો, જેની સરખામણીએ ભારતનો દર ૩૦ (૧૦૦૦ જન્મ સામે)હતો.</li><li>એસ.આર.એસ. બુલેટીન, મે ૨૦૨૨ના અહેવાલ પ્રમાણે ગુજરાત રાજ્યમાં બાળજન્મદર ૧૯.૩ છે, જ્યારે ભારતમાં ૧૯.૫ છે, જ્યારે ગુજરાતની (૫.૬) સામે ભારતનો મૃત્યુદર (૬.૦) વધુ જોવા મળે છે</li></ul> |        |      |          |      |

| જાતી અને વિસ્તાર પ્રમાણે બાળ મૃત્યુદરની સ્થિતિ, ૨૦૨૦                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |     |       |        |         |       |        |       |       |        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|--------|---------|-------|--------|-------|-------|--------|
| રાજ્ય/<br>કેન્દ્ર                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | કુલ |       |        | ગ્રામ્ય |       |        | શહેરી |       |        |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | કુલ | પુરુષ | સ્ત્રી | કુલ     | પુરુષ | સ્ત્રી | કુલ   | પુરુષ | સ્ત્રી |
| ગુજરાત                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ૨૩  | ૨૪    | ૨૧     | ૨૭      | ૨૮    | ૨૫     | ૧૭    | ૧૮    | ૧૫     |
| ભારત                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | ૨૮  | ૨૮    | ૨૮     | ૩૧      | ૩૧    | ૩૨     | ૧૯    | ૧૯    | ૧૮     |
| સ્ત્રોત: એસ. આર. એસ. બુલેટીન (મે, ૨૦૨૨)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |     |       |        |         |       |        |       |       |        |
| <ul style="list-style-type: none"><li>ગુજરાત રાજ્યમાં સદંતર બાળ મૃત્યુદરમાં ઘટાડો થતો જોવા મળે છે, જેનું પરિણામ ભારતની સરખામણીમાં રાજ્યના બાળ મૃત્યુદર અંગે એસ.આર.એસ આંકડાકીય અહેવાલ ૨૦૨૨ના આંકડાઓ ઉપરથી જોવા મળે છે.</li><li>ગુજરાતના શહેરી વિસ્તારોમાં સ્ત્રી શિશુ મૃત્યુદરમાં ભારે ઘટાડો જોવા મળ્યો છે, જે કુટુંબ નિયોજનમાં બાળકીને ખુશીથી સ્વીકારવાની બાબતને પ્રદર્શિત કરેલ છે.</li><li>શિશુ મૃત્યુદરમાં ઘટાડો પણ જન્મ સમયે અપેક્ષિત આયુષ્યમાં વધારાને યોગ્ય ઠેરવે છે.</li></ul> |     |       |        |         |       |        |       |       |        |

## લગ્નની સરેરાશ ઉંમર

| ભારત અને ગુજરાતમાં મહિલાઓની લગ્ન માટેની સરેરાશ ઉંમર |         |       |      |       |      |      |      |      |      |
|-----------------------------------------------------|---------|-------|------|-------|------|------|------|------|------|
| ભારત/                                               | ગ્રામ્ય |       |      | શહેરી |      |      | કુલ  |      |      |
| ગુજરાત                                              | ૨૦૧૭    | ૨૦૧૮  | ૨૦૧૯ | ૨૦૧૭  | ૨૦૧૮ | ૨૦૧૯ | ૨૦૧૭ | ૨૦૧૮ | ૨૦૧૯ |
| ગુજરાત                                              | ૨૧.૭    | ૨૨.૦૦ | ૨૨.૨ | ૨૩.૪  | ૨૩.૭ | ૨૩.૬ | ૨૨.૫ | ૨૨.૬ | ૨૨.૮ |
| ભારત                                                | ૨૧.૭    | ૨૧.૮  | ૨૧.૭ | ૨૩.૧  | ૨૩.૪ | ૨૩.૩ | ૨૨.૧ | ૨૨.૩ | ૨૨.૧ |

સ્ત્રોત: સેમ્પલ રજીસ્ટર સીસ્ટમ, રજીસ્ટ્રાર જનરલની કચેરી, ભારત

- મહિલાઓના લગ્નની સરેરાશ ઉંમરમાં વિલંબ એ અર્થતંત્રમાં ઉત્પાદક સંશાધન તરીકે મહિલાઓની ભાગીદારીને યોગ્ય ઠેરવે છે.
- આ બાબત મહિલાઓના સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણ, કૌશલ્ય, પ્રજનન દર અને સ્ત્રી પ્રજનન ક્ષમતામાં સારી સ્થિતિને દર્શાવે છે.
- આંકડા પ્રમાણે શહેરી વિસ્તારોમાં ગુજરાતની સ્થિતિ ભારતની સ્થિતિ સાથે સમકક્ષ રહ્યા છે.
- એકંદરે ગુજરાતે આ અંગે વર્ષોથી વધુ સારું પ્રદર્શન કર્યું છે.

## સાક્ષરતા

| સાક્ષરતા દરમાં જેન્ડર ગેપ (%) (૭ અને તેથી વધુ વયજૂથ માં) |         |        |            |       |        |            |       |        |            |
|----------------------------------------------------------|---------|--------|------------|-------|--------|------------|-------|--------|------------|
| રાજ્ય/કેન્દ્ર                                            | ગ્રામ્ય |        |            | શહેરી |        |            | કુલ   |        |            |
|                                                          | પુરુષ   | સ્ત્રી | જેન્ડર ગેપ | પુરુષ | સ્ત્રી | જેન્ડર ગેપ | પુરુષ | સ્ત્રી | જેન્ડર ગેપ |
| ગુજરાત                                                   | ૮૫.૭    | ૬૮.૦૧  | ૧૭.૭       | ૮૪.૧  | ૮૬.૩   | ૮.૪        | ૮૮.૫  | ૭૪.૮   | ૧૪.૭       |
| ભારત                                                     | ૮૧.૫    | ૬૫.૦૧  | ૧૬.૫       | ૮૨.૨  | ૮૨.૮   | ૮.૪        | ૮૪.૭  | ૭૦.૩   | ૧૪.૪       |

સ્ત્રોત: એન.એસ.એસ. ૭૫ મો રાઉન્ડ, જુલાઈ ૨૦૧૭- જુન ૨૦૧૮, NSO, MOSPI

- સ્ત્રી અને પુરુષમાં સાક્ષરતા દરમાં રહેલ જેન્ડર ગેપના આંકડાઓ પ્રમાણે ગુજરાત રાજ્યમાં ગ્રામીણ વિસ્તારમાં સાક્ષરતા અંગેનો જેન્ડર ગેપ ૧૭.૭% છે, જ્યારે શહેરી વિસ્તારમાં તે ૮.૪% છે, જે સરેરાશ ૧૪.૭% નો ગેપ જોવા મળે છે.
- આમ, ગુજરાત રાજ્ય માં સ્ત્રી અને પુરુષના સાક્ષરતા દરમાં જેન્ડર ગેપ ભારતના ૧૪.૪% અંતર સમકક્ષ હોવાનું દર્શાવે છે.

## આર્થિક ભાગીદારી

### કામકાજમાં ભાગીદારીનો દર

|             | ૨૦૨૦    |        |       |        | ૨૦૨૧    |        |       |        |
|-------------|---------|--------|-------|--------|---------|--------|-------|--------|
| રાજ્ય/ ભારત | ગ્રામ્ય |        | શહેરી |        | ગ્રામ્ય |        | શહેરી |        |
|             | પુરુષ   | સ્ત્રી | પુરુષ | સ્ત્રી | પુરુષ   | સ્ત્રી | પુરુષ | સ્ત્રી |
| ગુજરાત      | ૫૯.૫    | ૨૯.૬   | ૫૯.૯  | ૧૬.૨   | ૫૯.૩    | ૨૯.૩   | ૬૨.૪  | ૧૪.૪   |
| ભારત        | ૫૩.૮    | ૨૪.૦૧  | ૫૪.૧  | ૧૬.૮   | ૫૦.૩    | ૧૩.૮   | ૫૭.૩  | ૧૬.૧   |

સ્ત્રોત: Periodic Labour Force Survey, જુન ૨૦૨૨

- ભારતના એકંદર ડેટાની સરખામણીમાં ગુજરાત રાજ્યમાં મહિલાઓની કામમાં ભાગીદારીનો દર વધુ સારો રહ્યો છે. જે શહેરી તેમજ ગ્રામીણ બંને વિસ્તારોમાં જોવા મળ્યું છે.

### સંગઠિત ક્ષેત્રમાં મહિલાઓનું પ્રમાણ (હજારમાં) (૨૦૧૧)

|               | ગુજરાત         | ભારત          |
|---------------|----------------|---------------|
| જાહેર ક્ષેત્ર | ૧૭૬.૬ (૫૭.૪૭%) | ૩૧૭૧ (૫૩.૨૬%) |
| ખાનગી ક્ષેત્ર | ૧૩૦.૭ (૪૨.૫૩%) | ૨૭૮૩ (૪૬.૭૪%) |

સ્ત્રોત: રોજગારી અને તાલીમની કચેરી, શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય

- રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ આંકડા જોવામાં આવે તો, ૫૩.૨૬% મહિલાઓ જાહેર ક્ષેત્રમાં કામ કરે છે, જ્યારે ગુજરાતમાં આ ટકાવારી ૫૭.૪૭% જેટલી છે.
- ગુજરાતમાં ૪૨.૫૩% મહિલાઓ ખાનગી ક્ષેત્રમાં કામ કરે છે જેની સામે રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ આ ટકાવારી ૪૬.૭૪% જેટલી છે.

=====

# **GENDER BUDGET**

**2025-26**

## **Women Specific Programmes**

- **Summary of Category - A+B**
- **Department Wise Summary of Category – A+B**



| <b>Gender Budget 2025-26</b>                                   |                                |                                   |                                 |                                  |                                 |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---------------------------------|
| <b>Summary of Category - A+B</b>                               |                                |                                   |                                 |                                  |                                 |
|                                                                |                                |                                   |                                 |                                  | (Rs. in Crores)                 |
| <b>Category</b>                                                | <b>Total no. of Programmes</b> | <b>2022-23 Actual Expenditure</b> | <b>2023-24 Budget Estimates</b> | <b>2023-24 Revised Estimates</b> | <b>2024-25 Budget Estimates</b> |
| <b>Category - A</b><br>(100% Women Specific Programmes)        | <b>142</b>                     | 6741.42                           | 9861.10                         | 9301.72                          | 10957.56                        |
| <b>Category - B</b><br>(Atleast 30% Women Specific Programmes) | <b>628</b>                     | 102441.45                         | 119510.37                       | 118968.58                        | 133190.58                       |
| <b>Total Fund Category A+B</b>                                 | <b>770</b>                     | <b>109182.86</b>                  | <b>129371.47</b>                | <b>128270.30</b>                 | <b>144148.14</b>                |

| Gender Budget 2025-26                                            |                                                             |                            |           |             |                          |           |             |                           |           |             |                          |           |             |
|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------|-------------|--------------------------|-----------|-------------|---------------------------|-----------|-------------|--------------------------|-----------|-------------|
| Department Wise Summary of Category - A (100%) + B (Atleast 30%) |                                                             |                            |           |             |                          |           |             |                           |           |             |                          |           |             |
| Sr. No.                                                          | Name of Department                                          | 2023-24 Actual Expenditure |           |             | 2024-25 Budget Estimates |           |             | 2024-25 Revised Estimates |           |             | 2025-26 Budget Estimates |           |             |
|                                                                  |                                                             | Cat A                      | Cat B     | Total (A+B) | Cat A                    | Cat B     | Total (A+B) | Cat A                     | Cat B     | Total (A+B) | Cat A                    | Cat B     | Total (A+B) |
| 1                                                                | Agriculture, Farmers Welfare & Co-Operation Department      | 13.51                      | 1192.07   | 1205.58     | 19.96                    | 1666.68   | 1686.64     | 16.53                     | 1392.42   | 1408.95     | 14.46                    | 2266.63   | 2281.09     |
| 2                                                                | Climate Change Department                                   | 0.00                       | 12.58     | 12.58       | 0.00                     | 20.65     | 20.65       | 0.00                      | 15.95     | 15.95       | 0.00                     | 21.75     | 21.75       |
| 3                                                                | Education Department                                        | 180.47                     | 32616.19  | 32796.66    | 1459.60                  | 36668.07  | 38127.67    | 961.67                    | 36272.42  | 37234.09    | 1518.57                  | 40242.60  | 41761.17    |
| 4                                                                | Energy & Petrochemicals Department                          | 0.00                       | 1578.60   | 1578.60     | 0.00                     | 1369.39   | 1369.39     | 0.00                      | 1624.37   | 1624.37     | 0.00                     | 1420.66   | 1420.66     |
| 5                                                                | Food & Civil Supplies Department                            | 400.00                     | 1229.47   | 1629.47     | 500.00                   | 1842.35   | 2342.35     | 375.00                    | 1980.11   | 2355.11     | 500.00                   | 1822.07   | 2322.07     |
| 6                                                                | Forest and Environment Department                           | 0.00                       | 1593.00   | 1593.00     | 0.00                     | 2191.61   | 2191.61     | 0.00                      | 2136.66   | 2136.66     | 0.00                     | 2629.82   | 2629.82     |
| 7                                                                | General Administrative Department                           | 0.00                       | 19.17     | 19.17       | 0.00                     | 34.10     | 34.10       | 0.00                      | 38.43     | 38.43       | 0.00                     | 45.33     | 45.33       |
| 8                                                                | Health & Family Welfare Department                          | 1366.98                    | 8369.84   | 9736.82     | 2574.63                  | 9440.96   | 12015.59    | 2466.56                   | 10823.33  | 13289.89    | 2592.43                  | 11287.83  | 13880.26    |
| 9                                                                | Home Department                                             | 0.13                       | 7436.16   | 7436.29     | 0.34                     | 8727.51   | 8727.85     | 0.15                      | 8603.21   | 8603.36     | 0.27                     | 9895.23   | 9895.50     |
| 10                                                               | Industries & Mines Department                               | 0.00                       | 537.78    | 537.78      | 0.00                     | 629.38    | 629.38      | 0.00                      | 655.37    | 655.37      | 4.00                     | 330.23    | 334.23      |
| 11                                                               | Information and Broadcasting Department                     | 0.00                       | 0.80      | 0.80        | 0.00                     | 2.00      | 2.00        | 0.00                      | 0.80      | 0.80        | 0.00                     | 0.80      | 0.80        |
| 12                                                               | Labour & Employment Department                              | 45.26                      | 1218.50   | 1263.77     | 44.91                    | 2036.66   | 2081.57     | 51.15                     | 1595.48   | 1646.63     | 51.95                    | 2101.06   | 2153.01     |
| 13                                                               | Legal Department                                            | 14.57                      | 7.10      | 21.67       | 38.00                    | 16.75     | 54.75       | 27.81                     | 17.00     | 44.81       | 45.00                    | 15.76     | 60.76       |
| 14                                                               | Narmada, Water Resources, Water Supply & Kalpsar Department | 1.05                       | 9900.46   | 9901.51     | 1.50                     | 12006.59  | 12008.09    | 1.50                      | 10973.29  | 10974.79    | 1.50                     | 13742.61  | 13744.11    |
| 15                                                               | Panchayat, Rural Housing & Rural Development Department     | 310.01                     | 4612.63   | 4922.64     | 434.33                   | 5861.36   | 6295.69     | 439.39                    | 6126.50   | 6565.89     | 666.81                   | 6096.38   | 6763.19     |
| 16                                                               | Ports & Transport Department                                | 0.00                       | 1307.71   | 1307.71     | 0.00                     | 1372.49   | 1372.49     | 0.00                      | 1031.67   | 1031.67     | 0.00                     | 1155.15   | 1155.15     |
| 17                                                               | Road & Building Department                                  | 0.00                       | 14990.05  | 14990.05    | 0.00                     | 18708.28  | 18708.28    | 0.00                      | 18711.01  | 18711.01    | 0.00                     | 19215.35  | 19215.35    |
| 18                                                               | Science & Technology Department                             | 0.00                       | 0.00      | 0.00        | 0.00                     | 0.00      | 0.00        | 0.00                      | 0.00      | 0.00        | 0.00                     | 0.00      | 0.00        |
| 19                                                               | Social Justice & Empowerment Department                     | 265.30                     | 4381.48   | 4646.79     | 246.54                   | 4211.14   | 4457.68     | 269.44                    | 4306.74   | 4576.18     | 324.80                   | 5458.77   | 5783.57     |
| 20                                                               | Sports, Youth & Cultural Activities Department              | 1.25                       | 222.40    | 223.65      | 1.37                     | 295.85    | 297.22      | 3.46                      | 478.69    | 482.15      | 7.48                     | 414.02    | 421.50      |
| 21                                                               | Tribal Development Department                               | 90.69                      | 2479.48   | 2570.17     | 108.52                   | 3321.59   | 3430.11     | 114.14                    | 2908.52   | 3022.66     | 212.28                   | 3652.28   | 3864.56     |
| 22                                                               | Urban Development Department                                | 0.00                       | 6452.30   | 6452.30     | 0.00                     | 7338.06   | 7338.06     | 0.00                      | 7464.24   | 7464.24     | 0.00                     | 9310.16   | 9310.16     |
| 23                                                               | Women & Child Development Department                        | 4052.19                    | 2283.66   | 6335.85     | 4431.40                  | 1748.90   | 6180.30     | 4574.92                   | 1812.37   | 6387.29     | 5018.01                  | 2066.09   | 7084.10     |
| Grand Total                                                      |                                                             | 6741.42                    | 102441.45 | 109182.86   | 9861.10                  | 119510.37 | 129371.47   | 9301.72                   | 118968.58 | 128270.30   | 10957.56                 | 133190.58 | 144148.14   |

શ્રેણી – અ

**Category – A**



| Gender Budget 2025-26                                                          |                                                                                                                                  |                 |                 |                 |                 |              |
|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|--------------|
| (A.E. - Actual Expenditure, B.E. - Budget Estimates, R.E. - Revised Estimates) |                                                                                                                                  |                 |                 |                 |                 |              |
| Category - A (100% Women Specific Programmes)                                  |                                                                                                                                  |                 |                 |                 |                 |              |
| Sr. No.                                                                        | Department/ Schemes                                                                                                              | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | (Rs. In Crores) |              |
|                                                                                |                                                                                                                                  |                 |                 |                 | 2025-26 (B. E.) |              |
|                                                                                | <b>Agriculture, Farmers Welfare &amp; Co-operation Department</b>                                                                |                 |                 |                 |                 |              |
|                                                                                | <b>Animal Husbandry</b>                                                                                                          |                 |                 |                 |                 |              |
| 1                                                                              | Assistance for Tribal Women for Establishment of Goat Units - (10+01)                                                            | 4.45            | 5.52            | 5.52            | 5.52            | 0.00         |
|                                                                                | <b>Directorate Horticulture</b>                                                                                                  |                 |                 |                 |                 |              |
| 2                                                                              | Establishment of Kitchen garden and Canning centre                                                                               | 6.93            | 11.21           | 7.99            | 7.99            | 10.34        |
|                                                                                | <b>Agriculture Research &amp; Education</b>                                                                                      |                 |                 |                 |                 |              |
| 3                                                                              | Strengthening of Tribal Women Training Centre, Devagadhbariya                                                                    | 0.49            | 0.47            | 0.47            | 0.47            | 0.54         |
| 4                                                                              | Conversion of Polytechnic in Home Science to Polytechnic in Agriculture (Only for Girls)                                         | 0.52            | 1.03            | 0.84            | 0.84            | 0.91         |
| 5                                                                              | Training Centre Farm Women, Junagadh                                                                                             | 0.25            | 0.47            | 0.33            | 0.33            | 0.40         |
| 6                                                                              | Farm Women Training Centre at Rapar in Kutchh                                                                                    | 0.10            | 0.10            | 0.11            | 0.11            | 0.12         |
| 7                                                                              | Strengthening of Farm Women Training Centre at Bhachau in Kutchh                                                                 | 0.17            | 0.24            | 0.27            | 0.27            | 0.28         |
| 8                                                                              | Establishment of Centre for Training and Empowerment of Rural at S.K.Nagar                                                       | 0.25            | 0.25            | 0.25            | 0.25            | 0.39         |
| 9                                                                              | Establishment of Home Science School at S.K.Nagar                                                                                | 0.23            | 0.26            | 0.27            | 0.27            | 0.28         |
| 10                                                                             | Upgradation of Home Science Diploma School to Home Science Polytechnic at S.K.Nagar                                              | 0.05            | 0.03            | 0.10            | 0.10            | 0.11         |
| 11                                                                             | Strengthening of Polytechnic in Nutrition and Community Science, SDAU (New Item)                                                 | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 0.63         |
|                                                                                | <b>Commissionerate Fisheries</b>                                                                                                 |                 |                 |                 |                 |              |
| 12                                                                             | Fish Seed Production & Inland Fisheries Resources (In Tribal area) Component:- Subsidy on purchase of fish sale instruments)     | 0.07            | 0.33            | 0.33            | 0.33            | 0.41         |
| 13                                                                             | Fish Seed Production & Inland Fisheries Resources (In Non-Tribal area) Component:- Subsidy on purchase of fish sale instruments) | 0.00            | 0.05            | 0.05            | 0.05            | 0.05         |
|                                                                                | <b>Total</b>                                                                                                                     | <b>13.51</b>    | <b>19.96</b>    | <b>16.53</b>    | <b>16.53</b>    | <b>14.46</b> |
|                                                                                | <b>Education Department</b>                                                                                                      |                 |                 |                 |                 |              |
|                                                                                | <b>Sangra Shishkha Abhiyan</b>                                                                                                   |                 |                 |                 |                 |              |
| 14                                                                             | Stipend for Girls(Gen)                                                                                                           | 3.18            | 4.66            | 4.66            | 4.66            | 3.62         |
| 15                                                                             | Kasturba Gandhi Balika Vidyalay (KGBV) Elementary                                                                                | 62.98           | 84.46           | 84.46           | 84.46           | 100.16       |
| 16                                                                             | Kasturba Gandhi Balika Vidyalay (KGBV) Secondary                                                                                 | 30.07           | 20.27           | 20.27           | 20.27           | 18.54        |
| 17                                                                             | Rani Laxmibai Atma Raksha Prashikshan (Elementary)                                                                               | 28.11           | 27.79           | 27.79           | 27.79           | 28.33        |
| 18                                                                             | Rani Laxmibai Atma Raksha Prashikshan (Secondary)                                                                                | 1.75            | 2.17            | 2.17            | 2.17            | 2.71         |
| 19                                                                             | Sanitary Napkins for Girls Students(Gen) State (New Item)                                                                        | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 35.01        |
|                                                                                | <b>Commissionerate of Schools</b>                                                                                                |                 |                 |                 |                 |              |
| 20                                                                             | Namo Lakshmi Scheme                                                                                                              | 0.00            | 1250.00         | 750.00          | 750.00          | 1250.00      |
| 21                                                                             | Providing free education to student of 9 to 12 in Granted Secondary and Higher Secondary Schools                                 | 19.19           | 19.75           | 20.51           | 20.51           | 19.75        |
| 22                                                                             | Scholarship, Food Bill, Uniform and Training Expense to Kanya Sainik School- Kherva ,Dist-Mahesana                               | 0.38            | 0.30            | 0.26            | 0.26            | 0.20         |
|                                                                                | <b>Commissionerate of Higher Education</b>                                                                                       |                 |                 |                 |                 |              |
| 23                                                                             | Tapovan Centre at Childrens University                                                                                           | 1.00            | 1.00            | 1.00            | 1.00            | 1.00         |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                        | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |                                                                                            | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
|         | <b>Commissionerate of Technical Education</b>                                              |                 |                 |                 |                 |
| 24      | Development of Government Polytechnics & Girls Polytechnics                                | 32.52           | 34.80           | 36.14           | 37.46           |
| 25      | Construction in Government Polytechnic Colleges                                            | 1.30            | 11.68           | 11.68           | 19.11           |
| 26      | Construction in Government Engineering Colleges                                            | 0.00            | 2.73            | 2.73            | 2.68            |
|         | <b>Total</b>                                                                               | <b>180.47</b>   | <b>1459.60</b>  | <b>961.67</b>   | <b>1518.57</b>  |
|         | <b>Food &amp; Civil Supplies Department</b>                                                |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Directorate of Food &amp; Civil Supply</b>                                              |                 |                 |                 |                 |
| 27      | Extended State PNG-LPG Sahay Yojana                                                        | 400.00          | 500.00          | 375.00          | 500.00          |
|         | <b>Total</b>                                                                               | <b>400.00</b>   | <b>500.00</b>   | <b>375.00</b>   | <b>500.00</b>   |
|         | <b>Health &amp; Family Welfare Department</b>                                              |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Family Welfare</b>                                                                      |                 |                 |                 |                 |
| 28      | Rural Family Planning Welfare Sub-Centre                                                   | 884.61          | 1380.12         | 1380.12         | 1288.33         |
| 29      | Child Survival and Safe Motherhood Programme - Institutional Delivery                      | 10.08           | 12.00           | 12.00           | 13.00           |
| 30      | Reproductive and child health- Inter Hospital Transport Facility in General Area           | 0.70            | 0.70            | 0.70            | 0.70            |
| 31      | Reproductive and child health-To provide Sanitary Napkins under Menstrual Hygiene Project  | 5.00            | 7.00            | 7.00            | 7.00            |
| 32      | AWARDS                                                                                     | 1.50            | 1.50            | 1.50            | 1.50            |
| 33      | Maternity and child health (TASP) - Inter Hospital Transport Facility in General Area      | 0.70            | 0.70            | 0.70            | 0.70            |
| 34      | Pradhan Mantri Matruvandana Yojana (PMMVY) (General + SCSP + TASP)                         | 126.08          | 240.00          | 126.08          | 240.00          |
| 35      | Monetary Assistance for Critical Pregnancy                                                 | 0.00            | 53.10           | 40.00           | 40.00           |
| 36      | Namoshree Yojana                                                                           | 0.00            | 501.65          | 501.65          | 506.08          |
| 37      | Scheme for Very High Risk Pregnant Women                                                   | 0.00            | 53.10           | 40.00           | 40.00           |
| 38      | Poshan Biscuits for Critical Pregnant Women (New Item)                                     | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 1.42            |
|         | <b>Commissioner, Health, Medical Services &amp; Medical Education (Health Section)</b>     |                 |                 |                 |                 |
| 39      | Incentive to ASHA Workers                                                                  | 286.98          | 267.10          | 302.10          | 327.53          |
|         | <b>Commissioner of Health, Medical Services &amp; Medical Education (Medical Services)</b> |                 |                 |                 |                 |
| 40      | Civil Hospital - Deliveries in Hospitals                                                   | 27.00           | 27.00           | 27.00           | 28.00           |
| 41      | ANM and General Nursing School - Stipend to Nursing Students                               | 2.10            | 2.23            | 1.93            | 2.23            |
| 42      | Additional beds at Medical Institutions in Tribal Area - Stipend to Nursing Students       | 0.75            | 0.71            | 0.73            | 0.73            |
| 43      | Establishment at Nursing School at Dahod - Stipend to Nursing Students                     | 0.41            | 0.50            | 0.41            | 0.45            |
|         | <b>Medical Education &amp; Research</b>                                                    |                 |                 |                 |                 |
| 44      | Nursing College, Ahmedabad                                                                 | 5.67            | 7.39            | 6.86            | 10.75           |
| 45      | Nursing College, Baroda                                                                    | 4.01            | 5.11            | 4.38            | 6.18            |
| 46      | Nursing College, Patan                                                                     | 1.20            | 1.74            | 1.78            | 2.12            |
| 47      | Nursing College, Rajkot                                                                    | 1.52            | 2.70            | 2.28            | 3.21            |
| 48      | Nursing College, Jamnagar                                                                  | 1.21            | 1.42            | 1.23            | 1.54            |
| 49      | Nursing College, Surat                                                                     | 2.85            | 3.28            | 2.81            | 3.98            |
| 50      | Nursing College, Bhavnagar                                                                 | 3.12            | 3.88            | 3.33            | 3.72            |
| 51      | Nursing College, Siddhpur                                                                  | 1.48            | 1.70            | 1.97            | 2.26            |

|         |                                                               | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|---------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Sr. No. | Department/ Schemes                                           | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 52      | Construction of Girls Hostel at Vadodara (New Item)           | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 20.00           |
| 53      | Construction of Girls Hostel at Jamnagar and Surat (New Item) | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 41.00           |
|         | Total                                                         | 1366.98         | 2574.63         | 2466.56         | 2592.43         |
|         | Home Department                                               |                 |                 |                 |                 |
|         | Director General of Police                                    |                 |                 |                 |                 |
| 54      | Women's Welfare                                               | 0.13            | 0.34            | 0.15            | 0.27            |
|         | Total                                                         | 0.13            | 0.34            | 0.15            | 0.27            |
|         | Industries and Mines Department                               |                 |                 |                 |                 |
|         | MSME Commissioner                                             |                 |                 |                 |                 |
| 55      | Creating Women Entrepreneurship Platform (WEP) (New Item)     | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 2.00            |
| 56      | Women Entrepreneurship (New Item)                             | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 2.00            |
|         | Total                                                         | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 4.00            |
|         | Labour & Employment Department                                |                 |                 |                 |                 |
|         | Commissionerate of Labour                                     |                 |                 |                 |                 |
| 57      | Maternity Assistance & Mukhyamantri Bhagyalaxmi Bond          | 13.53           | 8.12            | 16.35           | 12.00           |
|         | Directorate of Employment & Training                          |                 |                 |                 |                 |
| 58      | Craftsman Training scheme                                     | 30.46           | 35.57           | 33.73           | 37.98           |
| 59      | Industrial Training Centres                                   | 1.27            | 1.22            | 1.07            | 1.97            |
|         | Total                                                         | 45.26           | 44.91           | 51.15           | 51.95           |
|         | Legal Department                                              |                 |                 |                 |                 |
|         | Gujarat State Legal Services Authority                        |                 |                 |                 |                 |
| 60      | Victim Compensation Scheme                                    | 14.57           | 38.00           | 27.81           | 45.00           |
|         | Total                                                         | 14.57           | 38.00           | 27.81           | 45.00           |
|         | Narmada, Water Resources, Water Supply & Kalpsar Department   |                 |                 |                 |                 |
|         | Water Supply                                                  |                 |                 |                 |                 |
| 61      | Mukhya Mantri Mahila Pani Samiti Protsahan Yojana             | 1.05            | 1.50            | 1.50            | 1.50            |
|         | Total                                                         | 1.05            | 1.50            | 1.50            | 1.50            |
|         | Panchayat, Rural Housing & Rural Development Department       |                 |                 |                 |                 |
|         | Commissionerate of Rural Development                          |                 |                 |                 |                 |
| 62      | National Rural Livelihood Mission (NRLM)                      | 283.69          | 274.81          | 330.91          | 400.00          |
| 63      | Interest subsidy Scheme                                       | 14.07           | 17.67           | 17.67           | 17.67           |
| 64      | Mission Mangalam                                              | 9.95            | 132.66          | 87.69           | 127.67          |
| 65      | Mahila Kisan Sashaktikarna Prayojana                          | 2.30            | 9.19            | 3.12            | 11.47           |
| 66      | G-SAFAL (New Item)                                            | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 100.00          |
| 67      | G-MAITRI (New Item)                                           | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 10.00           |
|         | Total                                                         | 310.01          | 434.33          | 439.39          | 666.81          |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                      | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |                                                                                          | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
|         | <b>Social Justice &amp; Empowerment Department</b>                                       |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Scheduled Caste Welfare (SCW)</b>                                                     |                 |                 |                 |                 |
| 68      | Post Ssc Scholarship For Girls Students                                                  | 0.08            | 6.00            | 0.10            | 0.01            |
| 69      | Free Cycle To Girls Student Suding Std. Ix                                               | 64.11           | 77.00           | 65.19           | 77.00           |
| 70      | Tailoring Centre For F Women                                                             | 0.17            | 0.35            | 0.35            | 0.38            |
| 71      | Financial Assistance For Kuvrbai Mameru                                                  | 103.61          | 61.00           | 97.42           | 70.00           |
| 72      | Sat Fera Samuh Lagn.                                                                     | 8.01            | 7.00            | 7.00            | 7.00            |
| 73      | Post Ssc Scholarship For Nt-Dnt Girls Students                                           | 0.01            | 0.15            | 0.00            | 0.01            |
| 74      | Construction of Govt. Girls Hostel at Jam Khambhaliya Dist. Devbhumi Dwarka ( New Item ) | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 3.78            |
|         | <b>Social Defense</b>                                                                    |                 |                 |                 |                 |
| 75      | Financial Assistance in Palak Mata Pita Yojana or Mukhya Mantri Bal Seva Yojana.         | 0.00            | 30.00           | 7.50            | 10.00           |
|         | <b>Developing Cast Welfare</b>                                                           |                 |                 |                 |                 |
| 76      | Bhagvan Buddha Post S.S.C. Scholarship to Girl Students                                  | 28.03           | 17.50           | 36.87           | 22.00           |
| 77      | Free Cycles to S.C. Boys & Girls studying in Std. VIII. (Sarasvati Sadhana Yojana)       | 5.00            | 7.20            | 7.20            | 6.50            |
| 78      | Tailoring centre for women.                                                              | 0.15            | 0.21            | 0.21            | 0.21            |
| 79      | F.A. to encourage of Dr. Savita Ambedkar Inter-Caste Marriages.                          | 25.69           | 20.00           | 26.00           | 25.00           |
| 80      | F.A. for Kunvarbainu Mameru to S.C. Girls.                                               | 13.51           | 13.00           | 13.90           | 14.30           |
| 81      | Incentive for community marriage Mai Rama Bai Ambedkar (Sat Fera Samuhlagna)             | 0.83            | 0.70            | 0.70            | 0.85            |
| 82      | GIA for building construction for Girls Hostels.                                         | 0.00            | 0.01            | 0.00            | 0.01            |
| 83      | Construction of Government Hostels for Girls.                                            | 16.10           | 6.42            | 7.00            | 87.75           |
|         | <b>Total</b>                                                                             | <b>265.30</b>   | <b>246.54</b>   | <b>269.44</b>   | <b>324.80</b>   |
|         | <b>Sports, Youth &amp; Cultural Activities Department</b>                                |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Sports Authority of Gujarat (SAG)</b>                                                 |                 |                 |                 |                 |
| 84      | Cash Prize for Women                                                                     | 0.00            | 0.05            | 1.03            | 0.43            |
| 85      | Training of Women by Trainer and Coach                                                   | 0.06            | 0.01            | 0.01            | 0.09            |
| 86      | Cash Prize for SC Women                                                                  | 0.00            | 0.01            | 0.12            | 0.01            |
|         | <b>Swarnim Gujarat Sports University (SGSU)</b>                                          |                 |                 |                 |                 |
| 87      | Construction of Girls Hostel at Swarnim Gujarat Sports University (New Item)             | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 5.00            |
|         | <b>Commissionerate Youth Services and Cultural Activities</b>                            |                 |                 |                 |                 |
| 88      | Inter State Youth Exchange Scheme for Women                                              | 0.07            | 0.08            | 0.08            | 0.08            |
|         | <b>Gujarat State Sangeet Natak Akadami</b>                                               |                 |                 |                 |                 |
| 89      | Mahila Shastriya Sangeet Mahotsav                                                        | 0.06            | 0.06            | 0.26            | 0.06            |
| 90      | Tanariri Mahotsav (National Level)                                                       | 1.06            | 1.16            | 1.96            | 1.81            |
|         | <b>Total</b>                                                                             | <b>1.25</b>     | <b>1.37</b>     | <b>3.46</b>     | <b>7.48</b>     |
|         | <b>Tribal Development Department</b>                                                     |                 |                 |                 |                 |
| 91      | Bicycle gift under "Vidya Sadhna Yojna" to S. T. Girl students                           | 16.60           | 20.50           | 5.00            | 15.00           |
| 92      | Post SSC State Scholarship for Girl students                                             | 62.64           | 74.50           | 98.00           | 90.00           |
| 93      | Working Women Hostels (Poverty Alleviation Programme)                                    | 0.00            | 0.01            | 0.01            | 0.01            |
| 94      | Tailoring Centres for Women                                                              | 0.00            | 0.01            | 0.00            | 0.01            |
| 95      | For KunvarBai Nu Mamera / Mangal Sutra                                                   | 10.80           | 12.50           | 11.13           | 12.88           |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                    | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                                        | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 96      | Nahri Kendra Yojna                                                                                                     | 0.65               | 1.00               | 0.00               | 1.00               |
| 97      | Adarsh Nivasi Shala (Girls) (Bharuch, Tichakpura) (New Item)                                                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 19.18              |
| 98      | Adarsh Nivasi Shala (Girls) (Renovation and Repairing) (Chikhali, Jhaghadiya) (New Item)                               | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.76               |
| 99      | Government Hostel (Girls) (Mehsana, Jetpur-pavi-2, Bodeli, Surat, MoTa Paudha, Sukhesh, Kalrani, Lunavada ) (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 50.62              |
| 100     | Government Hostel (Girls) (Renovation) (Adada, Santarampur, Mandavi, Vyara) (New Item)                                 | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.54               |
| 101     | Girls Residential School (Dharampur, Saloj, Kadana, Sutharpada, karchod) (New Item)                                    | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.00               |
| 102     | Adarsh Nivasi Shala Std. 11 Kramik Varg Vadharo (Velvaya) (New Item)                                                   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 0.34               |
| 103     | Upgradation of GLRS (New Item)                                                                                         | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 10.94              |
|         | <b>Total</b>                                                                                                           | <b>90.69</b>       | <b>108.52</b>      | <b>114.14</b>      | <b>212.28</b>      |
|         | <b>Women &amp; Child Development Department</b>                                                                        |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Integrated Child Development Scheme (ICDS)</b>                                                                      |                    |                    |                    |                    |
| 104     | PURNA Scheme                                                                                                           | 365.54             | 344.10             | 404.97             | 335.40             |
| 105     | Scheme for Adolescent Girls                                                                                            | 0.00               | 19.54              | 0.00               | 19.18              |
| 106     | Poshansudha Yojana                                                                                                     | 133.19             | 128.98             | 128.98             | 89.65              |
| 107     | Mukhyamantri Matrushakti Yojana                                                                                        | 147.39             | 311.76             | 311.76             | 354.15             |
| 108     | Refresher Training for Anganwadi Supervisors, Workers and Helpers                                                      | 4.10               | 1.61               | 1.60               | 3.59               |
| 109     | Cooking Training For Anganwadi Helpers                                                                                 | 0.20               | 0.20               | 0.20               | 0.21               |
| 110     | Certificate in Child Care & Development Course For Anganwadi Workers                                                   | 0.01               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 111     | Integrated Child Development Service Scheme- Honorarium-Salary                                                         | 27.13              | 30.88              | 28.32              | 30.92              |
| 112     | Integrated Child Development Service Scheme Honorarium- Salary, Saree                                                  | 334.26             | 409.29             | 375.27             | 409.51             |
| 113     | Additional Facility to Anganwadi Worker and Anganwadi Helper                                                           | 662.14             | 648.64             | 802.36             | 686.41             |
| 114     | Mata Yashoda Gaurav Nidhi Vima Yojna                                                                                   | 6.25               | 6.25               | 6.25               | 6.37               |
| 115     | Suposhan Samvad                                                                                                        | 9.64               | 10.54              | 10.54              | 0.03               |
| 116     | Mata Yashoda Award                                                                                                     | 1.95               | 1.99               | 1.99               | 2.01               |
| 117     | Infant & Young Child Feeding (IYCF) Training For Anganwadi Workers                                                     | 1.29               | 3.87               | 3.87               | 0.01               |
| 118     | 5G Smartphones for Anganwadi Centres (New Item)                                                                        | 0.00               | 58.32              | 58.32              | 0.00               |
| 119     | Ayush Component to Purnashakti Take Home Ration (New Item)                                                             | 0.00               | 1.94               | 0.49               | 0.00               |
|         | <b>Women Wing</b>                                                                                                      |                    |                    |                    |                    |
| 120     | Widow Pension Scheme (GSASY)                                                                                           | 2297.42            | 2362.66            | 2362.33            | 3014.66            |
| 121     | Expenses and Development of the Institution under Moral and Social Hygiene and Services                                | 4.03               | 4.62               | 4.20               | 4.98               |
| 122     | F.A. to Destitute Widows of Their Rehabilitation                                                                       | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 123     | Establishment and Expansion of Institution Under S.I.T Act                                                             | 0.26               | 0.32               | 0.32               | 0.31               |
| 124     | Mahila Marg Darshan Kendras                                                                                            | 3.43               | 4.29               | 3.20               | 3.63               |
| 125     | Award for Women Development                                                                                            | 0.02               | 0.02               | 0.03               | 0.02               |
| 126     | Shakti Sadan                                                                                                           | 0.00               | 3.18               | 0.02               | 0.02               |
| 127     | ABHAYAM 181 Women Help Line                                                                                            | 12.64              | 14.78              | 14.88              | 15.02              |
| 128     | Sakhi Niwas                                                                                                            | 0.39               | 1.53               | 0.38               | 0.02               |
| 129     | Ujjawala Scheme                                                                                                        | 10.12              | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 130     | State Resource Centre & National Mission for Empowerment of Women                                                      | 5.88               | 8.24               | 8.24               | 11.72              |
| 131     | Police Station Based Support Centre                                                                                    | 2.92               | 3.78               | 3.63               | 4.62               |

| (Rs. In Crores) |                                                                         |                 |                 |                 |                 |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Sr. No.         | Department/ Schemes                                                     | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 132             | Domestic Violence Act - Seminar                                         | 0.29            | 0.32            | 0.30            | 0.33            |
| 133             | Sexual Harassment Act - Camp                                            | 0.29            | 0.34            | 0.30            | 0.34            |
| 134             | Indira Gandhi National Widow Aid Scheme                                 | 0.00            | 0.03            | 0.03            | 0.03            |
| 135             | NGO Preventive Rescue Home                                              | 0.70            | 0.69            | 0.69            | 1.15            |
| 136             | Construction of Nari Sanrakshan Gruh, Surat (New Item)                  | 0.00            | 15.95           | 15.95           | 0.00            |
| 137             | New PBSC Centre for Women (New Item)                                    | 0.00            | 0.69            | 0.69            | 0.00            |
|                 | <b>Gujarat Women Economic Development Corporation Ltd (GWEDC)</b>       |                 |                 |                 |                 |
| 138             | Development Programme of Gujarat Women Economic Development Corporation | 10.52           | 14.23           | 14.23           | 14.23           |
| 139             | The Scheme of Rehabilitation of Sex Workers in Gujarat                  | 0.25            | 1.00            | 0.75            | 0.50            |
|                 | <b>Gender Resource Centre (GRC)</b>                                     |                 |                 |                 |                 |
| 140             | Gender Resource Centre                                                  | 3.19            | 5.16            | 5.35            | 1.40            |
|                 | <b>State Commission for Women (SCW)</b>                                 |                 |                 |                 |                 |
| 141             | State Commission for Women                                              | 1.35            | 2.49            | 1.42            | 2.67            |
| 142             | Nari Adalat                                                             | 5.40            | 9.15            | 3.04            | 4.90            |
|                 | <b>Total</b>                                                            | <b>4052.19</b>  | <b>4431.40</b>  | <b>4574.92</b>  | <b>5018.01</b>  |
|                 | <b>Grand Total</b>                                                      | <b>6741.42</b>  | <b>9861.10</b>  | <b>9301.72</b>  | <b>10957.56</b> |

**CATEGORY - A**  
**EXPLANATORY NOTES FOR SOME MAJOR SCHEMES UNDER**  
(100% PROVISION TOWARDS WOMEN)

**Agriculture, Farmers Welfare & Co-operation Department**

**1. Schemes to Provide Goat Unit (10+1) for Women of Schedule Tribe.**

This scheme is being implemented by the State Government for the upliftment of women of Schedule tribes for Goat Rearing. A unit of 1 male and 10 female goats is provided to the beneficiary. The unit cost is Rs. 90,000/- to which 50% or a maximum amount of Rs. 45,000/- is given through subsidy.

To avail the benefit of this scheme, the beneficiary should have space for rearing of goats and food-water facilities as its a pre-requisite. Under this scheme, the aid is to be paid to the beneficiary after the purchase of a unit of 10 female goats and a male goat. The beneficiaries have to purchase female goats of age 1-2 yrs. and male goats of age 2-3 yrs. Generally, this unit has to be maintained for at least 3 years. Beneficiaries must also keep records of milk production.

**2. Establishment of Kitchen Garden and Canning Centres**

The program focuses on urban and rural women who are provided training for a duration of 2 and 7 days regarding preservation of fruits and vegetables through permanent and mobile community canning and kitchen gardening centers. In addition to the training, necessary seeds/plants and guidance is also provided to establish a kitchen garden.

**3. State Agriculture University**

The university provides the short-term training programme on the subjects of Agriculture, Food Technology, Agricultural Engineering, Renewable Energy & Environmental Engineering, Bio-Technology, Food Nutrition and Dietetics, Community Science, Agricultural Business Management, Agriculture Information Technology, Horticulture, and Forestry are provided. Bakery, Poultry farming, Kitchen Gardening, Goat farming etc. for Rural Women/Tribal Women. In addition to the above Diploma in Home Science course is available for women. Thus Agricultural Universities in the State make efforts for women to contribute to Agriculture and its related fields to make them self-dependent.

**4. Assistance for promotion of sale of fish for women**

For the purpose of employing the women of the economically backward classes of the state from the year 2003-04 to the year 2006-07, a scheme has been implemented to assist in the sale of fish to the extent of Rs.3000/- per woman on 100% basis. Under the 11th Five Year Plan From the year 2007-08 by changing this component, in the form of equipment for fish sale, a complete unit of insulated box, line, box and weighing fork or any partial equipment of these equipment is purchased from women beneficiaries, 50% on a limit of Rs.15000/- The policy of assisting has been approved by the Govt.

**5. Spawn rearing by Female**

Spawn-to-fry rearing is done by tribal women on farms and seasonal ponds under remuneration for spawn-to-fry by tribal women. 3.00 lakh spawns are given to a female beneficiary for rearing. And Rs.90/- per 1000 fry is given as remuneration.

## **Education Department**

### **6. Kasturba Gandhi Balika Vidhyalaya (KGBV)**

For the Universalization of primary education, under the Sarva Shiksha Abhiyan and to eliminate gender gaps and for the development of the educationally deprived group, primary education is provided to the age group from 6 to 14 years. The Government of India sanctions Kasturba Gandhi Balika Vidhyalaya Nivasi Shala. The students studying at KGBV are provided residential facilities for secondary education students. In these residential schools, the girls get food, stationery, uniforms, and other facilities.

### **7. Rani Laxmibai Self Defence**

Basic self-defense training is imparted to girls of classes 6 to 12 of all government schools in the state under Rani Lakshmbai self-defense training in coordination with Suraksha Setu Society from the district level.

A committee is formed at the district level to organize training in such schools in coordination with DLSS or Setu Society or by an organization interested in imparting self-defense training. Besides, online training is also provided through DIKSHA portal. All girls are given a certificate after completion of training.

### **8. School of Excellence**

DPEP programme contains a Residential facility for Girls (Std. 6-8), Internet Connectivity for Primary Schools, Computers Aided Lab in Primary Schools under Gyan Kunj Project, IEC Community Mobilization, School Library, Smart School, School Hygiene kit, Pragna Classroom, Science kit (NCERT), Miniature Sports Equipment, Provided Therapy facility for Block Resource Centre, Provided equipment to Special needs students.

### **9. Free Education for Girls (Vocational Training Institutions)**

Under this scheme annual education fees of Rs. 600/- are reimbursed to girls studying in the vocational training institutions.

### **10. Free Education for Girls (Secondary and higher secondary school)**

Free education for girls of class 9 to 12 i.e. Non-government secondary and higher secondary schools are beneficiaries under this scheme.

### **11. Exam fee of girls students and handicapped students for Std. 10 & 12**

Provision for Exam fees for girl students and handicapped students for Std. 10 & 12 take holding by Gujarat State Education Board.

### **12. Government Girls Hostel, Ahmedabad**

The State Government has started hostels to provide safe places to stay for women who come from villages or remote areas to cities for studies. They are provided with food and shelter facilities at a subsidized rate.

### **13. Tapovan Center: - Nutritious food (breakfast) for pregnant Woman**

The system of nutritious snacks can focus on the development of the pregnant mother as well as the fetus.

### **14. Scholarship, Uniform, and Training for Kanya Sainik School Students**

Under this scheme, provision is made to provide scholarships, uniforms, and military training to the girl's students, where the provision has been made for the same.

**15. Exam fee of girls students and handicapped students for Std. 10 & 12**

The state government pays exam fees for girls students and handicapped students for Std. 10 & 12 through the Gujarat State Education Board.

**16. District Primary Education Program (DPEP)**

Residential facility for Girls (Std.6-8), Internet Connectivity for primary School, Computer Aided Lab in Primary School under GyanKunj Project, IEC Community Mobilization, School Library, Smart School, School Hygiene kit, Pragna Classroom, Science kit (NCERT), Miniature Sports Equipment, Provided Therapy facility for Block Resource Centre, Provided equipment to Special needs students DPEP programme

**17. Development of Government Polytechnics for Girls**

The pay & allowances to existing Government Polytechnic for Girls at Ahmedabad and Surat.

**18. Construction of buildings for Government Polytechnics**

For the construction of an academic and Amenity Building at Girls Government Polytechnic, Ahmedabad, and the construction of an Additional Building for faculties in the Campus of Girls Government Polytechnic, Surat. For the construction of the New Workshop Building at Government Polytechnic, Valsad, and the construction of the Applied Mechanics Building at Government Polytechnic, Himmatnagar.

**19. Namo Lakshmi Yojana**

To encourage the Girls students studying in classes 9 to 12 in Government and Non-Government Grant-in-Aid Schools of Gujarat state, Scholarship of Rs. 500/- per month in class 9&10 as Rs. 5000/- for ten months, total Rs.10000/- for both years and Rs. 10000/- for passing 10th Board examination. Same as class 11&12 Rs. 750/- per month and Rs. 7500/- for ten months, total Rs. 15000/- for both years.

**20. Stipends for Person with different abilities (Girls)**

Under this provision, disabled girls studying in class 1 to 12 are encouraged to attend school regularly. This motivates them to continue their education after completing primary education. This allowance is directly disbursed by the State Office in the bank account of a student with 40% or more disability.

**Food & Civil Supplies Department****21. PM Ujjwala Yojan**

Pradhan Mantri Ujjwala Yojana (PMUY) aims to provide free LPG connections to women from Below Poverty Line (BPL) households. Launched in 2016, it seeks to reduce reliance on unhealthy fuels like firewood and improve health and safety. The scheme promotes cleaner cooking, empowers women, and contributes to environmental sustainability. It has significantly increased LPG penetration across rural India.

**Health and Family Welfare Department****22. Pradhan Mantri Surakshit Matritva Abhiyan (PMSMA)**

Pradhan Mantri Surakshit Matritva Abhiyan (PMSMA) has been implemented in the state since June 2016. The campaign aims to ensure Antenatal Checkups, especially of High-Risk Mothers in 2<sup>nd</sup> and 3<sup>rd</sup> trimesters, by a Specialist at a Public Health Facility.

The Pradhan Mantri Surakshit Matrutva Abhiyan (PMSMA) clinic is being organized on the 09<sup>th</sup> and 24<sup>th</sup> of each month. Under this campaign, a total of 441 gynecologists and obstetricians are registered to provide voluntary service.

**23. Pradhan Mantri Matru Vandana Yojana (PMMVY)**

It's a maternity benefit program run by the government of India. It was introduced in 2017 and is implemented by the Ministry of Women and Child Development. It is a conditional cash transfer scheme for pregnant and lactating women of 19 years of age or above for the first live birth. It provides a partial wage compensation to women for wage loss during childbirth and childcare and provides conditions for safe delivery and good nutrition and feeding practices.

The amount of Rs. 5000/- is to be paid to the beneficiaries under the PMMVY program as per the conditionalities.

**24. Surakshit Matritva Aashwasan "SUMAN"**

The Program aims to reduce maternal and child mortality by assuring safe motherhood through qualitative health services including diagnosis to all pregnant women, Postnatal mothers, and infants at all public health institutes

**25. Janani Suraksha Yojana (JSY)**

Janani Suraksha Yojana (JSY) is a safe motherhood intervention under the National Health Mission (NHM) being implemented to reduce maternal and neonatal mortality by promoting institutional delivery among poor pregnant women. Under JSY, cash assistance of Rs.700/- for rural areas and Rs.600/- for urban areas are provided 8 to 12 weeks before delivery to eligible pregnant women (BPL, SC & ST).

**26. Janani Shishu Suraksha Karyakram (JSSK)**

Janani Shishu Suraksha Karyakram entitles all pregnant women accessing public health institutions to completely free deliveries including sections with zero out-of-pocket expenses while for newborns, an assurance of completely free treatment with zero out-of-pocket expenses during 0-1 year of their birth besides to and for Free referral transport.

**27. TeCHO+ (Mother and Child Tracking System)**

Most maternal and child deaths can be prevented if women have access to appropriate health care during pregnancy. TeCHO+ is a software application that captures a database of every single pregnant mother and child under age one. At the village level, Health workers feed the data of mothers and children into the system. This can later be useful in the planning of work and tracking the data and services and contributes towards reducing MMR and IMR in Gujarat

**28. Reproductive and Child Health Programme (RCH)**

Reproductive, Maternal, Newborn, Child Health and Adolescent Health (RMNCH+A) program is the flagship program of the Government of India which aims to ensure a complete and healthy life to every newborn, adolescent and pregnant mother. It identifies high-impact interventions for achieving the highest impact.

Gujarat state has adopted the RMNCH+A approach and implemented it across the state. Along with regular programs of ANC care, Immunization, Child and adolescent Care etc, NHM, and State Government initiatives such as Chiranjeevi Yojana, Bal Sakha Yojana, Janani Suraksha Yojana, Janani Shishu Suraksha Karyakram etc. has yielded very positive results.

**29. Kasturba Poshan Sahay Yojana (KPSY)**

The State Govt. has launched the "Kasturba Poshan Sahay Yojana - Conditional Cash Transfer" to reduce morbidity and mortality linked to malnutrition and anemia in the entire State of Gujarat for BPL mothers.

To facilitate adequate nutrition during pregnancy, cash support of Rs. 6000/- is given to all BPL mothers.

- The pregnant women will be eligible for 1st installment of Rs.2000/- at the end of first-trimester subject to early registration in Mamta Divas
- The pregnant women will be eligible for 2nd installment of Rs.2000/- within one week of delivery in Govt. institution.
- An amount of Rs.2000/- to be paid to the mother of the infant for nutrition support after completion of the full immunization schedule in Mamta Diwas

**30. Dikari Yojana**

This scheme has been initiated to encourage girl childbirth. Families, that do not have a son and only one or two girl children and any of the parents have opted for the permanent family planning method, are eligible for the National Saving Certificates in the following manner.

- Families who have only one child as a daughter get Rs. 6,000/-.
- Families who have two children and both of them are girls get Rs. 5,000/-.

**31. Khilkhilat**

It is a great pleasure for any Family born with a smiling child. Govt. of Gujarat has launched the Khilkhilat Van for Healthy Mothers and Child arrival to their own home safely from Govt. Institutions. The important messages about safe Child care practices and immunization are also displayed through video in the Khilkhilat Van.

**32. ASHA Workers**

ASHAs are selected from the local area and will be providing health services to the people under the guidance of Female Health Workers.

**33. Beti Vadhaao Abhiyan**

The main objective of the PC and PNDT Act is to prevent sex determination & and declaration and gender-based female feticide. So that gender equality can be achieved at the time of birth. According to the provision of the PC & PNDT Act - 1994, the State Government has constituted, the State Supervisory Board, State Advisory Committee, State Appropriate Authority, and State Inspection and Monitoring Committee. Furthermore, the State has established State as well as District PC & PNDT cells for an effective monitoring and supervision implementation of the PNDT Act. To strengthen further the State PC & PNDT cell, the Dept. of Health has taken a policy decision, to include police officers to support an effective implementation of the Act.

The State launched its web portal <http://www.betivadhao.gujarat.gov.in> where online submission of form "F" is facilitated with comprehensive details about "Betivadhao Abhiyan". This portal is capable of analyzing the data about conducted Sonography through form "F" which is uploaded by clinics/ Hospitals & through that implementing authorities can identify the suspected wrongdoers and take necessary actions against them.

**34. Stipend to Girl Students in Nursing Schools**

A monthly stipend of Rs.1220/- is given to girls studying in Government Nursing Schools as financial assistance.

**35. Additional Assistance for Institutional Delivery**

If an institutional delivery is made in both public or private health facilities, the beneficiary mother gets Rs.12,000/- instead of Rs. 6000/-.

**36. Nammo Shree Yojana**

Nammo Shree Yojana is being implemented across the state by the state government from the year 2024-25 with an aim to reduce morbidity and mortality due to malnutrition and anemia as well as maternal and child mortality. For the purpose of improving health and nutrition, a total of Rs. 12000/- financial assistance to be provided in phased manner through DBT. With the aim of improving health and nutrition, pregnant and post-partum mothers will receive benefits of NAMOSHREE YOJANA with PMMVY and JSY in total four installments during the first and second delivery of a total of Rs. 12000/- is provided in phased manner through DBT under NAMO Shree Yojana.

**Home Department****37. Mahila Suraksha Samiti**

To ensure the safety of women in the State, Mahila Suraksha samiti have been formed by the Home Department at the State, City, and district levels. These samitis carry out various programmes to address the issue of violence against women such as Sammelanas, Shibirs, Training Programmes, and Self Defence programmes.

**Labour and Employment Department****38. Maternity Assistance Scheme**

Under this scheme, registered women construction workers will get Rs.5000/- + Rs.2500/- for nutrition, a total of Rs. 7500/- and the self-reliant package (Gujarat) resolution will not cause any weight loss to women construction workers for last two months of pregnancy and two months after delivery. The assistance of Rs.5000/- per month for six months for that purpose Total assistance of Rs.30000/- which together with the assistance of Rs.37500/- to registered women construction workers and also the assistance of Rs. 6000/- to the wife of a registered construction worker.

**39. Mukhyamantri Bhagyalaxmi Bond**

The Bhagyalakshmi Bond Scheme has been implemented with the objective of "Beti Bachao Beti Padhao" to prevent female foeticide and to meet the education and marriage expenses of the daughter of a construction worker. A bond of Rs.10000/- (Rs. Ten thousand) is currently placed in the name of the daughter of a construction worker engaged in the construction business and registered with Gujarat Building and Other Construction Workers Welfare Board for a period of 18 years Can be withdrawn upon completion of age. Thereby it is proposed to increase it by Rs. 15000 so a Bhagyalakshmi Bond of Rs. 25000/- can be given which would be a substantial amount for assistance to the daughter of a construction worker.

In this scheme, the mother of the beneficiary daughter will be considered as the first heir. If the beneficiary daughter's mother is not alive then the sister of the beneficiary daughter (18 years or above) will be considered as heir and if the beneficiary daughter's sister is also not there, her father will be considered the heir of the daughter.

**40. Training for women**

25 Govt. Women ITIs running across the State with an intake capacity of women ITIs is 6178 against 8600 women enrolled. There are 50 Govt ITI having women's wing with 2536 Sanction seats. At present, a total of 20698 women trainees are undergoing training in 288 government ITIs of the state. There is a reservation of 33% seats for woman trainees in ITIs. All women trainees undergoing training in State Government ITIs are fully exempted from tuition fees.

**Legal Department****41. Victim's Compensation Scheme**

According to the powers conferred under section 1 (a) of the Indian Criminal Procedure Act-1 (2A-4), the State Government pays financial aid to the victims or the dependents/guardians/parents of the victims who are harmed or injured by the crime. The compensation amount is paid by the State Legal Services Authority Board or the District Legal Services Authority Board through the Victim Compensation Fund.

**Narmada, Water Resource, Water Supply, and Kalpsar Department****42. Chief Minister's Women Pani Samiti Incentive Scheme**

Water supply schemes have been successful when planned with the involvement of women on the part of people's participation. To strengthen women's participation, the Chief Minister's Women Pani Samiti Incentive Scheme is being implemented which includes:

- Incentive to those new and old women pani samitis having more than 50% women representative in Pani Samiti.
- Exposure visits
- Taluka-level workshops especially for women
- District Level Women Sarpanch workshop
- Recognition event at State level women sarpanch/Chairman of Pani Samitis
- Capacity building for female staff of the water supply Department.

**Panchayat, Rural Housing & Rural Development Department****43. Deendayal Antyodaya Yojana - National Rural Livelihoods Mission (DAY-NRLM)**

The National Rural Livelihood Mission aims to form self-help groups of women's in rural areas and link them with livelihood-oriented activities to achieve social upliftment, raise the standard of living and make them economically self-reliant.

In the year 2024-25 total 8,362 Self Help Groups have been formed. A total of 8,180 Self Help Groups have been provided with a total assistance of Rs. 24.38 crore under Revolving Fund (RF). 11,577 Self Help Groups have been provided with assistance of Rs. 130.67 crore under Community Investment Fund (CIF). A total of 66,421 Self Help Groups have been provided with Cash Credit (CC) from banks worth Rs. 1172.87 crore. (up to December-2024)

**44. Mahila Kisan Shashaktika Pariyojna- (MKSP-IFC)**

Promote a sustainable system of crop production and development of farming models and diversification in the farming system through high density in plantation

and livestock development and Nurseries, cattle vaccination, vermin-compost pit, and advanced backyard poultry farming etc. through Integrated Farming System

**45. Interest subsidy Scheme**

The State Government has implemented an "Interest Subsidy Scheme" to pay the difference interest subsidy amount to the self-help groups who are repaying their loans regularly, excluding the total interest charged on the credit facilities provided to all the existing women groups under the DAY-NRLM scheme and the interest subsidy available under this scheme.

**46. G-SAFAL**

Scheme aimed at increasing the livelihood and assets of the beneficiaries, providing them with food and nutrition security, and enabling them to access various government programs. The goal is to improve social security, financial assistance, and empowerment for the targeted groups of the Antyodaya Anna Yojana (AAY) cardholders and ultra-poor people in the 13 aspirational blocks and 2 aspirational districts of Gujarat. Additionally, the objective is to empower rural women, making them economically independent and strengthening their social status.

**Social Justice & Empowerment Department**

**47. Bhagavan Buddha Post S.S.C. Scholarship to Girl Students.**

Scholarships ranging from Rs.2500/- to Rs.13,500/- per annum for post-SSC courses are provided as per different Group A, B, C, and D courses, along with approved education fees and approved non-refundable fees. There is no annual income limit for Scheduled Caste girls.

**48. Post S.S.C. Scholarship to Girl Students (OBC)**

Socially and educationally backward class and nomadic free caste girls are given scholarships for SSC 5th medical, engineering, etc. degree and diploma courses as per the five groups decided by the Government of India without any income limit.

**49. Saraswati Sadhana Yojana (Scheduled caste/OBC)**

Under this scheme girls having passed class eight and enrolled in class IX are eligible for the benefit of the cycle. Annual limit Income of Rs. 6 Lakhs.

**50. Dr. Ambedkar Govt. Girls Hostel (Scheduled caste)**

The State Govt. provides facility of boarding and lodging in the Govt. hostels to scheduled caste girls and there is no fixed annual income criterion for this scheme.

**51. Tailoring Centre for Women (Scheduled caste/OBC)**

Under this scheme scheduled caste women are provided with tailoring training (there are no income criteria to avail the benefits). The stipend of Rs. 250/- per month is given to trainees. After completion of the training trainees get Rs. 6000/- or 50 % cost of the tailoring machine (whichever is less) to initiate independent income generation activity.

**52. Financial Assistance for encouraging Inter caste Marriage under Dr. Savita Ambedkar (Scheduled caste)**

To encourage inter-caste marriage between Scheduled Caste and caste Hindus, The couple will be given financial assistance of Rs.2,50,000/- under this scheme. Out of which Rs.1,00,000/- for Household materials and Rs.1,50,000/- in terms of National Saving Certificate.

**53. Kunvarbai Nu Mameru/ Mangalsutra Scheme (Scheduled caste/OBC)**

This scheme is being implemented to encourage girl childbirth. Under this scheme SC/OBC families are eligible. At the time of marriage, the girl is provided with a National Savings Certificate worth Rs.12000/-. The applicant needs to avail of this benefit within one year of marriage. Annual limit Income of Rs. 6 Lakhs.

**54. Mai Ramabai Ambedkar Sat Phera Samuh Lagna Yojana (Scheduled caste/OBC)**

This scheme has been implemented to prevent ostentatious and unnecessary expenditure on occasions like marriages in society.

To assist Rs.12,000/- per couple joining group marriages and assistance of Rs.3000/- per couple to the organization organizing group marriages to get scheduled caste families to join group marriages as a part of social reform.

Financial assistance of Rs.12,000/- per couple is given if the couple is from a socially and educationally backward class and joins the group marriage. Incentive assistance to the extent of Rs.3,000/- per couple and up to a maximum of Rs.75,000/- is provided to the group wedding planning organization. The income limit is Rs.6.00 lakh per annum.

**Sports, Youth, and Cultural Activities Department**

**55. Schemes for awarding Women Players**

To encourage females in various sports activities, the State Govt. has started the scheme. Under the scheme the following awards are given to them:

Participation at the National level and at the State level player achieving first position Rs. 4800/- for achieving second position, Rs.3600/- and for achieving third position Rs.2400/- is awarded.

**56. Self Defence Scheme for Women**

In the State, there are centers started at the district level for women and girls to face challenging situations bravely. Women undergo two months training of in Judo/Karate under the same.

**57. Training of Women as Trainers and Coaches**

In the last 5 yrs. women have achieved a lot in the field of Sports, however, due to social reasons females are not coming forward for the job of trainers and coaches. 33% reservation has been earmarked for female candidates for Government Jobs. To execute this scheme special aid is required to depute female Coaches and Trainer. For pursuing Coaching Courses the female candidate of the S.C.-7.09%, S.T-17.57% category requires financial aid from the Government. For various Sports courses run by Universities, female candidates from rural areas are unable to bear the expenses of Loading and boarding.

To organize & and manage this scheme, a High Level Committee will be formed. This Committee will form the rules & and regulations and make decisions for the expenditure of the courses run by various recognized Universities in India and abroad.

**58. Scheme for awarding Female players from SC Category**

103 women players of SC category have been awarded and encouraged with the cash prize of Rs.4,52,400/-.

**59. Inter State Youth Exchange Program for Women**

Under the Women's Inter-State Youth Exchange Program, all the girls of the state of Gujarat should be introduced to the girls of other states, and they should get information about other states' civilizations, opinions, lifestyles, education, employment, and consider these girls to join the National Youth Festival and National Skill Development Program. To travel from one State to another State, the scheme is introduced.

**60. Mahila Shastriya Sangeet Mahotsav**

To inspire more and more women to take part in the classical music ceremony, and the public get the benefit of National level famous artists, every year a program is organized for three to five days. The artists are given awards and the ancillary expenses for these types of programs.

**61. Tana- Riri Mahotsav (National level)**

In memory of late artist Tana & Riri every year for two days Tana-Riri Mahotsav is held at Vadnagar on Kartik – Vad – Nom. In this program the National level and State level Women Classical Music artists take part.

**62. Tana- Riri Classical Music Samaroh**

Every year, in memory of the famous classical late artist Tana–Riri, a Samaroh is being organized.

**Tribal Development Department****63. Vidhya Sadhana Yojana**

To address the problems of access to Secondary Schools, Scheduled Tribe Girls who are studying in Std. 9 are given bicycles without any distance limit. Under this Scheme, those whose annual family Income is below Rs. 1.50 Lacs in urban areas & and Rs. 1.20 Lacs will be eligible for the same.

**64. State Scholarship for Post SSC courses for ST women**

The scheme is implemented to increase the literacy rate and to decrease the dropout rate of ST girls. The girls of families that have an annual income of more than Rs. 2.50 lakh but are not eligible for post-metric scholarships; those girls get scholarships from the State Govt. Fund as per the rules of Govt. of India.

This scholarship is provided to the girls studying in the self-finance college as a tuition fee.

**65. Working Women Hostel**

To avail the facility of Hostels for the ST women and young girls who came for jobs in cities to make them economically independent. Essential provision is made for hostels at Vadodara. Annual Income Limit of Rs. 6 Lakhs.

**66. Tailoring Centres for Women**

For the skill development of ST women, tailoring classes are being run for them. Women whose family annual income limits do not exceed Rs. 1.50 Lakhs in urban areas and Rs. 1.20 lakhs in rural areas, can join these classes. They get a monthly stipend of Rs.350/- for a maximum of six months. After completion of the training financial aid of Rs.6000/- or 50% of the cost of the tailoring machine (whichever is less) is provided to the trainees.

**67. Social Inspiration Scheme (Kunverbai Nu Mameru/Saat Fera Samuh Lagna)**

To promote the birth of a girl child and to promote mass marriages in society financial aid is provided, the State Government made one scheme out of the two schemes - Kunverbai Nu Mameru and Saat Fera Samuh Lagna. Financial assistance of Rs. 12,000/- is provided to the girls at the time of marriage. A maximum of two girls in a family can get the benefit under the scheme.

**68. New Government Girls Hostel Construction**

A new government girls hostel will be constructed at Bardoli, Surat with necessary facilities for tribal girl students admitted in the government girls hostel.

**69. Nahri Kendra Yojana**

To promote and enable women-led livelihood opportunities, under this scheme SHGs or Mahila Sahakari Mandali. It is proposed to revive and re-launch the setting up of Nari Kendras in the tribal regions of the state. These Nahari Kendras will combine as restaurants as well as sale counters offering customers traditional local tribal cuisine as well as local home-made products such as pickles, papad, etc. Stalls are provided at a subsidized rate in the State organized Programmes.

**Women & Child Development Department****70. Scheme for Empowerment of Adolescent Girls**

The SAG scheme has been implemented for 14 to 18-year-old adolescent girls in all 33 districts and 6 corporation areas of the state from April 2018. Nutrition and non-nutritional services are provided under this scheme. Supplementary nutrition is provided to adolescent girls under a nutrition service of Rs.9.5/- for 300 days in the year, the contribution of the Government of India and the Government of Gujarat is 50 : 50. In non-nutritional service, provision of Rs.60 / - is made for the full day celebration of "PURNA DIVAS" on every fourth Tuesday per Anganwadi, the contribution of the Government of India and the Government of Gujarat is 60:40. Providing services such as life skills training, health check-up, and public places visits etc.

**71. Poshan Sudha Yojana**

Pregnant and postpartum stage is very important in a woman's life. During this stage, the baby in the mother's womb needs more nutrition for breastfeeding. To meet this need of mothers, the state government had started Poshan Sudha Yojana in the year 2017-18 on a pilot basis. The scope of this scheme has been expanded and approved for implementation in 106 tribal units of all the remaining 14 tribal districts. Under this Poshan Sudha Yojana, pregnant and lactating mothers registered on Anganwadi are provided a one-time full meal. Along with this Iron calcium tablets and health nutrition education are provided.

**72. Spot Feeding Programme**

This scheme is implemented in Garbada 1,2 and Dhanpur 1,2 of Dahod district, Kadrapada 1,2 of Valsad district, Dedipada 1,2 in Narmada district, Kadana 1,2 in Mahisagar district and Kawant 1,2 in Chota Udepur district. Beneficiaries under this scheme are given a full meal of one time period.

**73. Kishori Shakti Yojana (PURNA)**

The scheme is implemented for the development of adolescent girls; under the scheme, the girls are provided information on personal health, growth and

development of children, treatment, immunization, cleanliness of the environment, etc. The anemic adolescent girls were provided tablets of Iron folic acid. Under the Nutrition component; provided nutritious food to 20 adolescent girls, per Anganwadi.

#### **74. Mata Yashoda Award**

The award is provided to Anganwadi workers and helpers for their contribution to building children's good character and taking care of their health. To acknowledge their contribution

Mata Yashoda Awards are given to Anganwadi Workers & and Anganwadi Helpers

- State Level Award: Rs. 61,000/- to Supervisor, Rs.51,000/- to Anganwadi worker, and Rs.31,000/- to Anganwadi Helper.
- District/Municipal Corpo. level award: Rs.41000/- to Supervisor, Rs.31000/- to Anganwadi worker, and Rs.21000/- to Anganwadi Helper.
- Block Level Award: Rs.21000/- to Anganwadi worker and Rs.11000/- to Anganwadi helper.

#### **75. Mata Yashoda Gaurav Nidhi**

Under this scheme to provide insurance cover, every month a premium of Rs. 100 is paid out of which Rs. 50 is paid by the Gujarat Government and Rs. 50 is paid by the beneficiary that is the AWW or AWH. Out of the total amount of Rs.100, Rs.17 is paid towards the premium of the scheme, and the remaining Rs. 83 is kept as savings on which 8% interest is paid.

On maturity of the insurance, after retirement, the Anganwadi worker or the helper receives the amount of money saved along with 8% of interest on the saved amount and in case of death of the worker or helper during the tenure, the nominee of the insured receives an amount of Rs.50,000 in case of death of the insured.

#### **76. Suposhan Samvad**

Mangal Diwas: Community-Based Events are envisaged as a platform for disseminating essential messages and to counsel pregnant women and lactating women on appropriate health and nutrition behaviors and healthy practices. It provides an opportunity of face to face-to-face interaction between the beneficiaries, community representatives, and facilitators. The government of Gujarat has identified 4 such events to be celebrated every Tuesday. 1st Tuesday as Suposhan Samvad: To generate awareness among the mothers and community regarding the care to be taken during pregnancy and Lactation period meeting is organised followed by the ceremony of the Baby shower.

#### **77. Pa Pa Pagli**

Project "Pa Pa Pagli" is being implemented to intensify pre-primary education in Anganwadi and to enroll children of 3 to 6 years in Anganwadi in a school that can impart holistic development and awareness for kindergarten. Children come to Anganwadi regularly and their attendance increases. And oversees overall development Capacity building and continuous educational guidance for organizing pre-primary education activities of Anganwadi workers to create awareness among parents about the importance of pre-primary education and increase the popularity of Anganwadi as pre-primary education.

#### **78. Celebration of Mamta Divas**

Check up of health and nutrition level of 0 – 5 years children, adolescent girls, pregnant and lactating mothers on this mamta day. The services of a pediatrician are

provided to the children having any diseases or malnutrition diagnosed on Mamta Diwas.

**79. Training, IEC & Advocacy**

In collaboration with the state government, refresher training is conducted for Chief Sevikas, Anganwadi workers, and helpers. According to this training will be given to Chief Sevikas, Anganwadi workers, and Helpers.

**80. Dudh Sanjeevani Yojana**

The scheme is implemented in 106 tribal Blocks and 3 developing blocks in 20 districts of the state. 100 ml for 5 days a week is provided to children aged 6 months to 6 years registered in Anganwadi centers. Pasteurized flavored fortified milk is given, and pregnant, lactating mothers are given 200 ml of pasteurized flavored fortified milk 2 days a week.

**81. Mukhyamantri Matrushakti Yojana**

To improve the nutrition level of the mother and child, the "First Window of Opportunity" from 270 days after a woman conceives and 730 days from the birth of the child to 2 years (1000 Days). Considering the importance of this matter, the government has implemented the "Mukhyamantri Matrushakti Yojana" for 1000 days. Under the scheme, first-time pregnant women and mothers whose first child is 2 years old will be given the benefit of this scheme. The beneficiary should have an Aadhaar card and should be registered in health department software. It has been decided to provide 2 kg gram, 1 kg tuvar dal and 1 litre castor oil to each beneficiary every month from Anganwadi Kendwa along with various Anganwadi services (raw ration).

**82. Financial Aid for the Rehabilitation of Ganga Swarupa Yojana**

Under the scheme, the aid is raised to Rs. 1250/- per month which will be deposited in the beneficiaries bank account. Assistance is paid by depositing the amount through DBT in the widow's account at the Post Office / Nationalized Bank.

- To get the assistance, the annual income of the beneficiary's family should be Rs.1,20,000 for rural areas and Rs.150,000 for urban areas.

**83. Accident Insurance to all Ganga Swarupa Pension Beneficiaries**

For the social security of widows, group insurance is being taken. According to it, the State Govt. and the beneficiary pay Rs.15/- per month for that the beneficiaries get insurance cover of Rs. 1.00 lakh under this scheme. This amount is provided to their children in the case of an accident, accidental death, or due to accident damages to the organs like; the hand, leg, and eye.

**84. Verification of Ganga Swarupa Beneficiaries**

As the number of beneficiaries of the Ganga Swarup Economic Assistance Yojana is gradually increasing, verification of deceased beneficiaries will be required from next year 2024-25.

**85. Nari Sanrakshan Gruh/ Ashray Gruh for destitute Women**

Shelter is provided to women who come across the conflict with the society. In these centers women in need of moral support, come for a short time, within this period, as a part of their rehabilitation, they are provided training in tailoring, crafting, doormats, use of waste material, and making the best thing. Govt. runs shelter homes for destitute women.

**86. Vahli Dikri Yojana**

The scheme is a new initiative under the universal scheme of “Beti Bachao Beti Padhao” with the motive of reducing dropout ratios of girls from the schools. The daughter will be entitled to get Rs. 4000/- when she gets enrolled in the first standard, Rs. 6000/- when she gets enrolled in the 9<sup>th</sup> Standard, and Rs. 1,00,000 when She completes 18 years of age. Therefore, the daughter gets a total financial honorarium of Rs. 1,10,000/-

**87. Vahli Dikri Yojana – Verification Portal**

Verification and monitoring of beneficiary data are very important for the effective implementation of every scheme, keeping this in mind portal will be developed as per DST rules for online verification and monitoring of data at the district and state levels so that online platforms can be provided to the scheme in the future.

**88. Multi-Purpose Women Welfare Centres**

Multipurpose women's welfare centers are established to provide guidance and support to women by providing information on the issues of social, economic, educational, and legal, The legal guidance is provided by the Centre Coordinator who has a degree of L.L.B.

At present, there are a total of 263 multi-purpose women's welfare centers functioning, of which 31 districts are functioning in urban areas and 232 centers at the Taluka level.

**89. Mahila Awards Scheme**

A Non Govt. organization and a social worker who has been working in the field of Women Empowerment in Gujarat for 10 years, to promote their remarkable work, there is a scheme to award them as mentioned below:

- NGO get Rs. 1,00,000/- for their remarkable work
- Women social workers get Rs. 50,000/- cash as an individual prize and also honored with a letter of praise

**90. Rajiv Gandhi National Creche Scheme**

Children up to 6 years of age are provided cognitive skills enhancement pre-school activities/education.

**91. E- NAARI (Network of Advice, Referral and Information)**

E-Nari for Women Empowerment System to be developed by the Women and Child Development Department, Gandhinagar through the Women Welfare Branch where the motive is to develop an integrated performance monitoring system for all scheme structures.

- Focusing on providing need-based assistance to women affected by violence within the various structures of the Women Welfare Branch and providing a safe ecosystem to these women.
- Strengthening the communication system between various structures of the Women's Welfare Branch.
- Monitoring and revising the schemes of the Women's Welfare Branch.

**92. SHAKTI SADAN (Integrated Relief and Rehabilitation Centre)**

For administrative purposes under Mission Shakti, Swadhar and Ujjwala schemes have been merged and will be known as 'Shakti Sadan' - Integrated Relief and Rehabilitation House. In addition, States/UTs may establish homes for mentally retarded/handicapped women in coordination with the schemes of the

Department of Social Justice and Empowerment and the Department of Empowerment of Persons with Disabilities.

**93. SAKHI NIVAS (Working Women Hostel)**

By the Government of India, "Sakhi Niwas" has been nominated under Mission Shakti's capacity to provide housing facilities to working women in cities, small towns, and rural areas where there are employment opportunities for women, construction of new working women hostels, and expansion of existing houses. Under Sakhi Nivas:

- Availability of safe and convenient residential accommodation for working women, including daycare facilities for their children, will be encouraged wherever possible.
- Availability of accommodation for working, higher education, or other women in training should be encouraged.

**94. ABHYAM 181 Women Helpline**

Women and Child Development Department has started the Abhayam 181 Women Helpline for guidance to women, who are facing various kinds of violence and women who want information for self-development. The scheme is functional in all Districts of the State. Women in distress may seek immediate help and rescue services from the Abhayam 181 Helpline. Services such as Police Action Desk and Mobile App have also been initiated in the same.

**95. State Resource Centre for Women (SRCW)**

The scheme is started under the National Mission of Empowerment of Women for the social and economic development of women. The centre aims to provide schemes and programs of Govt. from a single place for the overall development of women.

**96. Police Station-based Support Centres (PBSC)**

The main objective of the centre is to empower to make decisions and help institutionally with the problems of gender discrimination, domestic violence, and social inequality. When crimes or issues related to women arise, the information of women is registered, and need-based help like; counseling, legal information, and if required help is provided for registering police complaint.

**97. Organize seminars on the Protection of Women from Domestic Violence Act 2005**

Under this Act, Dowry Prohibition cum Protection Officers appointed at District and Municipal corporation level, these officers in coordination with GRC and Multi-Purpose Women Welfare Centres organize Seminars.

At Taluka and district level for creating awareness at the grassroots level people, these trainings are to be organized.

**98. The Sexual Harassment of Women at Workplace Act (Prevention, Prohibition and Redressal) 2013**

Dowry Prohibition cum Protection Officers are appointed. With the medium of MPWWC and with the support of the Gender Resource Centre, seminars will be organized for various stakeholders. To provide legal guidance on the Act at the taluka and district level, seminars will be organized.

**99. Family Counselling Centres**

Attempts by such centers to solve problems related to family disputes and social issues related to family issues such as divorce, family strife, women from family to

mental torture, injustice in property issues, etc. to solve social issues and problems related to social issues. The best efforts are to get rid of family disputes or make reconciliation. Women or a male can contact family advice centers on any of their issues. There are currently 4 family counseling centers operating.

**100. NGO Preventive Rescue home**

For the protection of the aggrieved women in the State, Shelter Homes are run through NGOs.

**101. Financial Assistance For Marriage for Girls in Preventive Rescue Home**

Marriage assistance of Rs. 20,000/- to aggrieved women within 6 Government Preventive Rescue Homes.

**102. Assistance of Nurses in Shelter Homes**

As mentally handicapped sisters, sisters with TB, and other sick sisters are taking shelter in these homes/centers, they have to be taken to the hospital and given medicines on time. Therefore, as there is a need for nurses, provision is made for the recruitment of nurses in Women Protection Homes / Centers Ahmedabad, Palanpur, Himmatnagar, Bharuch, Godhra, and Palitana.

**103. Mahila Swavlamban Scheme**

Under this scheme, assistance is provided for the economic development of women in rural areas with an annual income of up to Rs.1,20,000 / - and in urban areas with an annual income of up to Rs.1,50,000 / -. Corporation recommends banks to provide loans up to a limit of Rs. 2,00,000/- under this scheme, the beneficiary woman is given a subsidy of 15% of the project cost or a maximum of Rs. 30,000 / - whichever is less. 335 women will be covered under this scheme in FY 2022-23 and for that provision of Rs.200.00 lakh has been proposed in the Budget.

**104. General Training Programme**

The basic purpose of the scheme is to provide skill development training to women aged between 18 to 50 years or above 50 Years for traditional or non-traditional economic activities.

**105. Mahila Jagruti Shibir**

The purpose of the Women's Awareness Camp is to provide information to women about various occupations, schemes implemented by the Government about women and new methods to be followed for availing benefits under such schemes. In FY 2022-23 Corporation has planned to organize 75 Women's Awareness Camps and for that provision of Rs.15.00 lakh has been proposed in the budget.

**106. Exhibition cum sale to support women artisans**

Under this scheme, to promote the selling of products prepared by women, every year in four cities and at the State level exhibition cum sale is organized. In it, these women are provided stalls free of cost. So that women get a chance to sell their products at lesser expenses and get a chance to establish long-term selling arrangement experience.

**107. Mahila Sammelan**

Mahila Sammelans are organized occasionally at district as well as State levels. These Sammelans aim to promote women for their overall development and capacity building. In these sammelans detailed information regarding women-oriented schemes is provided. In these sammelans, advertisements of various women-related schemes and goals are being set up.

**108. Training for Economic Rehabilitation of women who live in adverse situation**

Training for the rehabilitation of women who have been victims of atrocities is provided; under this scheme. Training in various trades is being provided to women. Apart from a stipend, toolkits are also provided to trainees.

**109. Gender Resource Centre (GRC)**

GRC provides technical support to incorporate gender equity and gender equality in the State's women's development-related processes. GRC helps Govt. and NGOs in the planning, implementation, and evaluation of gender sensitization programs, policies, laws, and scheme formulation. In the various development sectors, collection, compilation, and analysis of the numbers of women's participation and situation is done by GRC.

**110. State Commission for Women**

Established in 2005 under the Women's Commission Act 2002, the goal of the commission is to protect women's constitutional as well as legal rights. The objective of the commission is the economic, social, and educational development of women.

Duties of the Commission:

- Monitor the status of women regarding crime against women
- Recommend strategies to eradicate violence against women and discrimination against women.
- Carry out women-focused research
- Inspect various institutions providing services to women such as Jail, Remand Home, Nari Sanrakshan Kendra, etc.

**111. Nari Adalat**

Nari Adalats started in the State to provide justice to women through women, for women, and with a feminist perspective. In Nari Adalats, women social leaders apply their wisdom and give justice free of cost to village-level women who are victims of violence. Through State Commission for women, new Nari Adalats are going to start.

=====

**શ્રેણી - અ**  
**મહિલાઓ માટેની કેટલીક મહત્વની યોજનાઓ**  
**(૧૦૦% મહિલાલક્ષી જોગવાઈ)**

**કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગ**

1. અનુસૂચિત જનજાતિની મહિલા લાભાર્થીઓ માટે બકરાં યુનિટ (૧૦+૧) ની સ્થાપના માટે સહાય

આ યોજના અંતર્ગત અનુસૂચિત જનજાતિની મહિલા પશુપાલકોને ૧૦ બકરી અને ૧ બકરાનું યુનિટ કે જેની યુનિટ કિંમત રૂ.૮૦,૦૦૦/- છે તેના ૫૦% લેખે મહત્તમ રૂ. ૪૫,૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજનાનો લાભ લેવા માટે પશુપાલક લાભાર્થી પાસે બકરાં બાંધવાની જગ્યા તેમજ ખોરાક-પાણી માટેની વ્યવસ્થા હોવી જરૂરી છે. આ યોજના હેઠળ દરેક લાભાર્થીને ૧૦ બકરી અને ૧ નર બકરાના યુનિટની ખરીદી સમિતિની રૂબરૂમાં થયા બાદ સહાય ચૂકવવામાં આવે છે. જેમાં બકરીઓ ૧ થી ૨ વર્ષ સુધીની તથા બકરો ૨ થી ૩ વર્ષનો ખરીદવાનો રહે છે. આ એકમ સામાન્ય સંજોગોમાં ત્રણ વર્ષ સુધી નિભાવવાનું રહે છે અને લાભાર્થીઓએ દૂધ ઉત્પાદનની નોંધ રાખી, જ્યારે તકનીકી અધિકારી મૂલાકાતે આવે ત્યારે રજીસ્ટર તથા માહિતી આપવાની થતી હોય છે.

2. ફળ અને શાકભાજીની જાળવણી અને તાલીમ અંગેની યોજના તેમજ કેનીંગ માટેના કેંદ્રની સ્થાપના

આ યોજના હેઠળ ઘર આંગણે બાગાયત વાટીકા ઉભી કરવાના હેતુસર કિફાયતી દરે શાકભાજીના બિયારણ અને ખાતરના પેકેટ પૂરા પડાય છે. ઉપરાંત કિચન ગાર્ડન અંગે તાંત્રિક માર્ગદર્શન અપાય છે. વધુમાં શહેરી અને ગ્રામ્ય મહિલાઓને ફળ અને શાકભાજી પરીરક્ષણની બે અને પાંચ દિવસીય તાલીમ આપવામાં આવે છે. તેમજ તાલીમમાં હાજર રહેલ મહિલા તાલીમાર્થીઓને વૃત્તિકા (સ્ટાઇપેન્ડ) અને તાલીમ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે છે.

3. રાજ્ય કૃષિ યુનિવર્સિટી પરિષદ

રાજ્યની કૃષિ યુનિવર્સિટીઓ હસ્તક ચાલતા ઉક્ત જણાવેલ કેન્દ્રો ખાતે ગ્રામીણ મહિલાઓ/આદિજાતિ મહિલાઓ માટે કૃષિ, બાગાયત, કુડ ટેકનોલોજી, કૃષિ ઇજનેરી, રીન્યુએબલ એનર્જી અને એન્વાયરમેન્ટ એન્જીનીયરીંગ, બાયો ટેકનોલોજી, ફોરેસ્ટ્રી, કોમ્યુનિટી સાયન્સ, કુડ ન્યુટ્રીશન એન્ડ ડાયટેટીક્સ, બેકરી તાલીમ, મરઘા પાલન, કીચન ગાર્ડન, બકરાં પાલન વગેરે જેવા વિષયોમાં ટુંકાગાળાના તાલીમ કાર્યક્રમો ચલાવવામાં આવે છે. વધુમાં યુવા મહિલાઓ માટે ડીપ્લોમામાં હોમ સાયન્સનો અભ્યાસક્રમ પણ ચલાવવામાં આવે છે. આમ, રાજ્યની મહિલાઓ કૃષિ અને તેને સંલગ્ન ક્ષેત્રે આગવું પ્રદાન આપી સ્વનિર્ભર થઈ શકે તેવા પ્રયત્નો રાજ્યની કૃષિ યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યા છે.

**4. મહિલાઓને માછલીના વેચાણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સહાય**

વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ થી વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭ દરમિયાન રાજ્યના આર્થિક રીતે પછાત વર્ગની મહિલાઓને રોજગારી આપવાના હેતુથી, માછલીના વેચાણમાં રૂ. ૩૦૦૦/- ની મર્યાદામાં પ્રતિ મહિલાને ૧૦૦%ના ધોરણે સહાય કરવાની યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. ૧૧મી પંચવર્ષીય યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૭-૦૮થી આ ઘટકમાં ફેરફાર કરીને, માછલીના વેચાણ માટેના સાધનોના રૂપમાં, ઇન્સ્યુલેટેડ બોક્સ, લાઈન, બોક્સ અને વજન કાંટાનું સંપૂર્ણ એકમ અથવા આ સાધનોના કોઈપણ આંશિક સાધનો મહિલા લાભાર્થીઓ પાસેથી ખરીદવામાં આવે છે, રૂ. ૧૫૦૦૦/- ની મર્યાદા પર ૫૦% સહાયની નીતિ સરકાર દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી છે.

**5. મહિલાઓ દ્વારા માછલી ઉછેર**

આદિવાસી મહિલાઓ દ્વારા ખેતરો અને મોસમી તળાવોમાં માછલી ઉછેર કરવા માટે મહિલા લાભાર્થીઓને ત્રણ લાખ સ્પોન્સ આપવામાં આવે છે અને પ્રતિ ૧૦૦૦ ફાય માટે રૂ.૯૦/- મહેનતાણા પેટે આપવામાં આવે છે.

## **શિક્ષણ વિભાગ**

**6. કસ્તુરબા ગાંધી બાલિકા વિદ્યાલય (કે.જી.બી.વી.)**

રાજ્યમાં કન્યા કેળવણીને વેગ આપવા માટે ભારત સરકાર દ્વારા કસ્તુરબા ગાંધી બાલિકા વિદ્યાલય (કે.જી.બી.વી.) યોજના અમલમાં મૂકેલ છે, જે અંતર્ગત અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, ઓ.બી.સી. અને લઘુમતિની શાળા બહારની (ક્યારેય શાળાએ ન ગયેલ અને ડ્રોપ આઉટ) તેમજ દુર્ગમ વિસ્તારોમાં રહેતી કન્યાઓ માટે નિવાસી શાળાઓની સવલત ઊભી કરવામાં આવેલ છે, કે.જી.બી.વી.માં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓને માધ્યમિક શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરવા માટે નિવાસી વ્યવસ્થા પુરી પાડવામાં આવે છે. આ નિવાસી શાળામાં કન્યાઓને ભોજન, પુસ્તકો, ગણવેશ, અન્ય સગવડ મફત આપવામાં આવે છે.

**7. રાણી લક્ષ્મીબાઈ આત્મરક્ષા પ્રશિક્ષણ**

રાજ્યની તમામ સરકારી શાળાઓની ધોરણ ૬ થી ૧૨ની કન્યાઓને રાણી લક્ષ્મીબાઈ આત્મરક્ષા પ્રશિક્ષણ અન્વયે બેઝિક સ્વ-રક્ષણ તાલીમ જિલ્લા કક્ષાએથી સુરક્ષા સેતુ સોસાયટી સાથે સંકલનમાં રહી આપવામાં આવે છે. તાલીમના આયોજન માટે શાળા કક્ષાએ એક સમિતિની રચના કરી DLSS અથવા સેતુ સોસાયટીના સંકલનમાં અથવા સ્વરક્ષણ તાલીમ આપવા માટે રૂચિ ધરાવતી સંસ્થા દ્વારા તાલીમ આપવાનું આયોજન થાય છે. ઉપરાંત DIKSHA પોર્ટલના માધ્યમથી ઓનલાઇન તાલીમ પણ આપવામાં આવે છે. તાલીમ પૂર્ણ થયા બાદ તમામ કન્યાઓને સર્ટીફિકેટ પણ આપવામાં આવે છે.

**8. સ્કૂલ્સ ઓફ એક્સેલેન્સ**

જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ હેઠળ કન્યાઓ માટે નિવાસી વ્યવસ્થા (ધોરણ-૬ થી ૧૨ માટે), પ્રાથમિક શાળાઓમાં ઇન્ટરનેટ કનેક્ટીવીટી, શાળાઓમાં કોમ્પ્યુટર એઇડેડ લર્નિંગ લેબ, આઇ.ઇ.સી કોમ્યુનિટી મોબીલાઇઝેશન, સ્કૂલ લાઇબ્રેરી, સ્માર્ટ સ્કૂલ, શાળા સ્વચ્છતા કીટ,

પ્રજ્ઞાવર્ગ, સાયન્સ કીટ, મીનીએચર સ્પોર્ટ્સ ઇક્વીપમેન્ટ, બ્લોક રીસોર્સ સેન્ટર ખાતે થેરાપીની સગવડ, વિશિષ્ટ જરૂરિયાત ધરાવતા બાળકોને સાધન સહાય લગતી વિવિધ પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવે છે.

**9. કન્યાઓને વિના મૂલ્યે શિક્ષણ (વ્યવસાયિક તાલીમ સંસ્થા)**

આ યોજના હેઠળ વ્યવસાયિક તાલીમ સંસ્થામાં અભ્યાસ કરતી બાળાઓને વાર્ષિક રૂ.૬૦૦ની ફી રી-એમ્બર્સ કરવામાં આવે છે.

**10. કન્યાઓને વિના મૂલ્યે શિક્ષણ (માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા)**

રાજ્યની સરકારની નિભાવ અનુદાન અને ફી વિકલ્પવાળી બિનસરકારી માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓના ધોરણ ૯ થી ૧૨ માં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓને વિનામૂલ્યે શિક્ષણ પુરુ પાડવા જોગવાઈ કરેલ છે.

**11. ધો. ૧૦ અને ૧૨ની વિદ્યાર્થીનીઓ તથા દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા ફી**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર દ્વારા લેવાતી ધો. ૧૦ અને ૧૨ની વિદ્યાર્થીનીઓ તથા દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓની સરકારશ્રી તરફથી પરીક્ષા ફી આપવાની યોજના છે.

**12. સરકારી મહિલા છાત્રાલય, અમદાવાદ**

ગ્રામ્ય વિસ્તારની કન્યાઓ જેમણે અમદાવાદ ખાતેની કોલેજોમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે પ્રવેશ મેળવેલ છે તેવી કન્યાઓને રહેવાની ઉત્તમ સગવડો પૂરી પાડવામાં આવે અને ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવે તે હેતુથી આ યોજના અમલમાં છે.

**13. તપોવન કેન્દ્ર : સગર્ભા બહેનો માટે પૌષ્ટિક આહાર (નાસ્તો)**

ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી દ્વારા સ્થાપના દિવસથીજ સગર્ભા માતાઓને રોજ ૩ થી ૪ કલાક શિશુના સર્વાંગી વિકાસ માટે ગર્ભસંસ્કારના કેન્દ્રો ચલાવવામાં આવે છે. ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી આ સિધ્ધાંત અનુસાર સગર્ભા બહેનો અને ગર્ભસ્થ શિશુના શારીરિક વિકાસ માટે કટીબદ્ધ છે. પૌષ્ટિક નાસ્તાની આ વ્યવસ્થા દ્વારા સગર્ભા માતા તેમજ ગર્ભસ્થ શિશુના વિકાસ પરત્વે ધ્યાન આપી શકાશે.

**14. કન્યા સૈનિક શાળાની વિદ્યાર્થીનીઓને શિષ્યવૃત્તિ, યુનિફોર્મ અને તાલીમ**

આ યોજના અંતર્ગત શ્રીમતી એમ. જી. પટેલ, ખેરવા, જિ.મહેસાણાની કન્યાઓને સ્કોલરશીપ, યુનિફોર્મ તથા લશ્કરી તાલીમ પુરા પાડવા જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

**15. ધો. ૧૦ અને ૧૨ની વિદ્યાર્થીનીઓ તથા દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા ફી**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર દ્વારા લેવાતી ધો.૧૦ અને ૧૨ની વિદ્યાર્થીનીઓ તથા દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓની સરકારશ્રી તરફથી પરીક્ષા ફી આપવાની યોજના છે.

**16. જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ કાર્યક્રમ**

જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ કાર્યક્રમ હેઠળ કન્યાઓ માટે નિવાસી વ્યવસ્થા (ધોરણ-૬ થી ૧૨ માટે), પ્રાથમિક શાળાઓમાં ઇન્ટરનેટ કનેક્ટીવીટી, શાળાઓમાં કોમ્પ્યુટર એઇડેડ લર્નિંગ લેબ,

આઇ.ઇ.સી કોમ્યુનિટી મોબીલાઇઝેશન, સ્કુલ લાઇબ્રેરી, સ્માર્ટ સ્કુલ, શાળા સ્વચ્છતા કીટ, સાયન્સ કીટ, મીનીએચર સ્પોર્ટ્સ ઇક્વીપમેન્ટ, બ્લોક રીસોર્સ સેન્ટર ખાતે થેરાપીની સગવડ, વિશિષ્ટ જરૂરીયાતવાળા બાળકોને સાધન સહાય લગતી વિવિધ પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવે છે.

**17. કન્યાઓ માટેની સરકારી પોલીટેકનીકોનો વિકાસ**

રાજ્યની કન્યાઓ માટેની સરકારી પોલીટેકનીક, અમદાવાદ અને સુરત ખાતે સાધન સામગ્રી અને પુસ્તક માટે કચેરી ખર્ચ તેમજ અન્ય ખર્ચ માટે જોગવાઈ.

**18. સરકારી પોલીટેકનીકોના બાંધકામ**

રાજ્ય હસ્તકની કન્યાઓ માટેની સરકારી પોલીટેકનીક, અમદાવાદ ખાતે એકેડમિક અને એમીનીટી બિલ્ડિંગના બાંધકામનું કામ તથા કન્યાઓ માટેની સરકારી પોલીટેકનીક, સુરતના કેમ્પસમાં ફેકલ્ટી માટે વધારાના બિલ્ડિંગના નવા મકાનનું બાંધકામનું કામ કરવામાં આવશે.

**19. નમો લક્ષ્મી યોજના**

વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકારી અને બિનસરકારી અનુદાનિત શાળાઓમાં ધોરણ ૯ થી ૧૨ માં અભ્યાસ કરતી તમામ વિદ્યાર્થીનીઓને ધોરણ ૯ અને ૧૦માં માસિક રૂપિયા ૫૦૦/- લેખે દસ મહિનાના ૫૦૦૦/-મળી બંને વર્ષના કુલ રૂપિયા ૧૦૦૦૦/- અને ધોરણ ૧૦ બોર્ડની પરીક્ષા પાસ કર્યેથી રૂપિયા ૧૦૦૦૦/-તથા ધોરણ ૧૧ અને ૧૨માં માસિક રૂપિયા ૭૫૦/- લેખે દસ મહિનાના ૭૫૦૦/-મળી બંને વર્ષના કુલ રૂપિયા ૧૫૦૦૦/- અને ધોરણ ૧૨ બોર્ડની પરીક્ષા પાસ કર્યેથી રૂપિયા ૧૫૦૦૦/- ની સ્કોલરશીપ આપવા બાબત.

**20. સ્ટાઈપેન્ડ યોજના**

આ જોગવાઈ અંતર્ગત ધોરણ ૧ થી ૧૨માં અભ્યાસ કરતી દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીનીઓને શાળામાં નિયમિત આવવા પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવે છે. આનાથી તેઓ પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂર્ણ કર્યા પછી તેમનું શિક્ષણ ચાલુ રાખવા માટે પ્રેરિત કરે છે.. આ ભથ્થું સ્ટેટ કચેરીએથી 40% કે તેથી વધુ દીવ્યાંગતા વિદ્યાર્થીનીની બેંક ખાતામાં સીધા જ ફાળવવાના આવે છે. આ સાથે શાળામાં નીચયમિત્તતા ધ્યાને રાખવામાં આવે છે.

**અન્ન, નાગરિક પુરવઠા અને ગ્રાહકોની બાબતોનો વિભાગ**

**21. પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના**

રાજ્યના અંદાજીત ૪૩ લાખ લાભાર્થીઓને પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના તથા રાજ્યની પી.એન.જી./એલ પી.જી. સહાય યોજના હેઠળના લાભાર્થીઓને બે ગેસની બોટલનું બે ક્વાર્ટરમાં વિનામુલ્યે વિતરણ કરવામાં આવે છે.

**આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ**

**22. પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષિત માતૃત્વ અભિયાન**

પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષિત માતૃત્વ અભિયાન જુન ૨૦૧૬ થી શરૂ કરાયેલ છે. આ અભિયાનનો હેતુ જાહેર આરોગ્યની સંસ્થા પર તમામ સગર્ભાની તેમજ ખાસ કરીને જોખમી સગર્ભાઓની બીજા

અને ત્રીજા ત્રિમાસીક સમયગાળામાં નિષ્ણાંત દ્વારા પૂર્વ પ્રસૂતિ તપાસ કરી જરૂરી સેવાઓ પૂરી પાડવાનો છે.

- સમગ્ર રાજ્યમાં દર માસની ૯મી અને ૨૪મી તારીખે પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષિત માતૃત્વ અભિયાન હેઠળ જાહેર આરોગ્યની સંસ્થા પર ક્લીનીકનું આયોજન કરવામાં આવે છે.
- અભિયાન અંતર્ગત કુલ ૪૪૧ સ્ત્રી અને પ્રસૂતિ રોગ નિષ્ણાતો આ અભિયાન અંતર્ગત સ્વૈચ્છીક સેવા પુરી પાડવા નોંધાયેલા છે.

#### 23. પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના

સગર્ભાવસ્થા અને બાળજન્મ પછીની ધાત્રી અવસ્થાનીમહત્તાને ધ્યાને રાખી માતા અને બાળ સ્વાસ્થ્ય માટે જરૂરી આરોગ્ય અને પોષણ પર્યાપ્ત માત્રામાં મળી રહે કે જેથી સગર્ભાવસ્થામાં એનેમિયા અને કુપોષણનું પ્રમાણ ઘટાડી શકાય જેથી માતા મરણ ને ઘટાડી, એક સ્વસ્થ માતા સ્વસ્થ બાળકને અવતરે જેથી બાળમૃત્યુદર પણ ઘટાડી શકાય.આ યોજના હેઠળ લાભાર્થીઓને શરત મુજબ કુલ રૂ.૫૦૦૦/-ચૂકવવાના થાય છે.

#### 24. સુરક્ષિત માતૃત્વ આશ્વાસન “સુમન”

માતા અને બાળ મૃત્યુ ઘટાડવા માટે રાજ્યમાં તમામ જાહેર આરોગ્ય સંસ્થાઓ ખાતે ગુણવત્તા સભર સેવાઓ, રીસ્પેક્ટકુલ મેટરનલ કેર, સગર્ભા, પ્રસુતામાતા અને એક વર્ષ સુધીના બાળકોને જરૂરી આરોગ્ય સેવાઓ વિના મુલ્યે પુરીપાડવા ઉપરાંત ફરિયાદ નિવારણ માટે માળખાકીય સુદ્રઢીકરણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

#### 25. જનની સુરક્ષા યોજના

- જનની સુરક્ષા યોજના એ રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય મિશન અંતર્ગત ગરીબી રેખા હેઠળના કુટુંબોની સગર્ભાઓને સંસ્થાકીય પ્રસૂતિના પ્રોત્સાહન દ્વારા માતામરણ અને નવજાત શિશુમરણને ઘટાડવાના હેતુસર સલામત માતૃત્વ પૂરી પાડવાની દિશાનું એક પગલું છે.
- આ યોજના હેઠળ પ્રસૂતિના ૮ થી ૧૨ અઠવાડીયા પહેલાં ગ્રામ્ય વિસ્તારની સગર્ભાને રૂ.૭૦૦/- અને શહેરી વિસ્તારની લાભાર્થી સગર્ભાને (અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને બી.પી.એલ. કુટુંબની) રૂ.૬૦૦/- ની સહાય ચૂકવવામાં આવે છે.

#### 26. જનની શિશુ સુરક્ષા કાર્યક્રમ

જનની શિશુ સુરક્ષા કાર્યક્રમ હેઠળ તમામ સગર્ભાઓને જાહેર આરોગ્યની સંસ્થાઓમાં વિનામૂલ્યે સામાન્ય તેમજ સીજેરીયન પ્રસૂતિ સહિતની સંપૂર્ણ માતૃત્વ સેવાઓ, નવજાત શિશુને જન્મ બાદ ૧ વર્ષ સુધી આરોગ્યલક્ષી તમામ સારવાર, આવવા-જવા વિનામૂલ્યે પરિવહનની સગવડ સહિત સેવાઓ પુરી પાડવામાં આવે છે.

#### 27. ટેકો+ (માતા અને બાળ ટ્રેકિંગ સિસ્ટમ)

જો સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન માતાને સમયસર સારવાર મળી રહે તો માતા અને બાળ મરણ અટકાવી શકાય. ટેકો+ જે એક સોફ્ટવેર એપ્લિકેશન છે, તેમાં તમામ સગર્ભામાતા અને બાળકની માહિતી નોંધવામાં આવે છે. ગ્રામ્યકક્ષાએ આરોગ્ય કાર્યકર આ માહિતીની નોંધ ટેકો+ માં કરે છે, જેનો ઉપયોગ ભવિષ્યની સેવાઓ આપવા માટેનાં આયોજન કરવા તેમજ પ્રસૂતિને

ટ્રેકિંગ કરવા માટે થઈ શકે છે, આમ ટેકો+ વધુ સારી રીતે આરોગ્ય સેવાઓ પૂરી પાડવામાં મદદરૂપ થાય છે.

#### 28. પ્રજનન અને બાળ આરોગ્ય કાર્યક્રમ

પ્રજનન, માતા, નવજાત શિશુ, બાળ અને કિશોર આરોગ્ય કાર્યક્રમ (RMNCH+A) એ ભારત સરકારનો ફ્લેગશીપ કાર્યક્રમ છે. આ કાર્યક્રમનો મુખ્ય હેતુ માતા, બાળકો અને તરુણોને સંપૂર્ણ સ્વાસ્થ્ય પૂરું પાડવાનો છે. આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત મહત્તમ આરોગ્ય લાભ માટેના ઉપયોગી કાર્યક્રમોની ઓળખ પણ કરવામાં આવી છે.

આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત પૂર્વ પ્રસુતિ સંભાળ, સંસ્થાકીય પ્રસુતિ, રસીકરણ, પરીવાર નિયોજન વિગેરે જેવી પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે.

#### 29. કસ્તુરબા પોષણ સહાય યોજના

રાજ્યમાં ગરીબી રેખાની નીચેની માતાઓ માટે કુપોષણ અને એનેમિયા સાથે જોડાયેલી બીમારીઓ અને મૃત્યુદરના ઘટાડાને સુનિશ્ચિત કરવા ગર્ભાવસ્થા દરમિયાન શરતી રોકડ સહાય યોજના સેવાઓની તકેદારી સાથે સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન પૌષ્ટિક ખોરાક અને પૂરક માઇક્રોન્યુટ્રિયન્ટ માટેની સહાય છે, આ યોજના હેઠળ ગરીબી રેખા હેઠળની માતાને સગર્ભાવસ્થાના સમયગાળામાં પર્યાપ્ત પોષણ અને આરામ માટે રૂ. ૬૦૦૦/-ની રોકડ સહાય આપવામાં આવે છે.

- સગર્ભા સ્ત્રીને પહેલા હપ્તા પેટેના રૂ.૨૦૦૦/- ની સહાય મમતા દિવસે સગર્ભાવસ્થાના પ્રથમ ૬ માસ દરમિયાન નોંધણી કરાવવાથી મળવા પાત્ર થાય છે.
- સગર્ભા સ્ત્રીને બીજા હપ્તાની રૂ. ૨૦૦૦/- સહાય સરકારી સંસ્થા કે ચિરંજીવી ડોક્ટર પાસે પ્રસુતિ કરાવેથી, પ્રસુતિના એક અઠવાડિયામાં મળવાપાત્ર થાય છે.
- માતાને જન્મેલ બાળકને સંપૂર્ણ રસીકરણના શીડ્યુલ મુજબ તમામ રસી મૂકાયેથી અને વિટામીન-એનો પ્રથમ ડોઝ અપાયા બાદ બાળકના જન્મના ૯ માસ પછી પરંતુ ૧૨ મહિના પહેલા પૂર્ણ કરે તે પહેલા રૂ. ૨૦૦૦/- ની સહાયનો ત્રીજા હપ્તો ચૂકવવામાં આવે છે.

#### 30. દીકરી યોજના

દીકરી જન્મને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવેલ છે, જે અંતર્ગત જે કુટુંબમાં દિકરો ન હોય અને ફક્ત એક કે બે દીકરી હોય તેવા દંપતિ પૈકી કોઈ એક કાયમી કુટુંબ નિયોજનની પદ્ધતિ અપનાવે (નશબંધી કે ઓપરેશન) તો તેઓને ૧૦ વર્ષીય સમાજ સુરક્ષા બચતપત્રો આપવામાં આવે છે.

- જે કુટુંબમાં દિકરો ન હોય અને ફક્ત એક દીકરી હોય તેવા દંપતિને રૂ. ૬,૦૦૦/- સહાય
- જે કુટુંબમાં દિકરો ન હોય અને ફક્ત બે દીકરી હોય તેવા દંપતિને રૂ. ૫,૦૦૦/- સહાય

#### 31. ખિલખિલાટ વાન

બાળ જન્મ એ દરેક કુટુંબમાં ખુશીનો અવસર છે. તંદુરસ્ત માતા અને તંદુરસ્ત બાળક ઘરે સલામત રીતે પહોંચે તે માટે સરકારી સંસ્થામાંથી માતા અને નવજાત શિશુને પ્રસુતિ બાદ ઘરે મુકવા ખિલખિલાટ વાહનની વ્યવસ્થા શરૂ કરવામાં આવેલ છે. વાહનની અંદર સલામત બાળ

ઉછેર અને રસીકરણના સંદેશા વિડીયોના માધ્યમ ધ્વારા માતા અને તેની સાથે જતાં તેના કુટુંબીજનોને આપવામાં આવે છે.

**32. આશા વર્કર**

દર બે હજારની ગરીબ વસ્તીએ એક સ્ત્રી આરોગ્ય સ્વયં સેવિકાની જગ્યા મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. આ સ્વયં સેવિકાઓની પસંદગી જે તે વિસ્તારમાંથી કરવામાં આવે છે. જે ફિમેલ હેલ્થ વર્કરની દોરવણી હેઠળ ગ્રામ્ય (સ્થાનિક) વિસ્તારોમાં ફરીને આરોગ્યની સેવાઓ આપે છે.

**33. બેટી વધાવો અભિયાન (પીસી એન્ડ પીએનડીટી એક્ટનું અમલીકરણ)**

પીસી એન્ડ પીએનડીટી એક્ટનો મુખ્ય ઉદ્દેશ જાતિ પરીક્ષણ તથા જાતિ આધારિત ભૂણ હત્યા અટકાવવાનો છે, જેથી જન્મ સમયે બાળકોના જાતિ પ્રમાણદરમાં સમાનતા લાવી શકાય. જે અન્વયે પીસી એન્ડ પીએનડીટી એક્ટ-૧૯૯૪ની જોગવાઈ અનુસાર રાજ્ય સરકાર ધ્વારા સ્ટેટ સુપરવાઇઝરી બોર્ડ, સ્ટેટ એપ્રોપ્રિએટ ઓથોરીટી, સ્ટેટ એડવાઇઝરી કમિટી, સ્ટેટ ઇન્સપેક્શન એન્ડ મોનીટરીંગ કમિટી, ડિસ્ટ્રીક્ટ એપ્રોપ્રિએટ ઓથોરીટી અને ડિસ્ટ્રીક્ટ એડવાઇઝરી કમિટીની રચના કરવામાં આવેલ છે. રાજ્ય કક્ષાએ પીસી એન્ડ પીએનડીટી સેલની રચના કરી મજબૂત માળખાકીય આયોજન સુનિશ્ચિત કરેલ છે.

જાતિ પ્રમાણની સમતુલાની આ સમસ્યા સારું હજુ વધારે સામાજિક જાગૃતિની આવશ્યકતા છે. [www.betivadhaao.gujarat.gov.in](http://www.betivadhaao.gujarat.gov.in) વેબ પોર્ટલ દ્વારા રાજ્યના તમામ રજીસ્ટર્ડ થયેલ કલીનીક ધ્વારા કરવામાં આવેલ સોનોગ્રાફીની વિગતોની નોંધ ઓન લાઇન ફોર્મ-એફ ધ્વારા કરવામાં આવે છે.

**34. નર્સિંગ શાળામાં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીનીઓને સ્ટાઇપેન્ડ**

નર્સિંગ શાળામાં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીનીઓને આર્થિક સહાય પેટે દર મહિને રૂ.૧૨૨૦/- સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે.

**35. સંસ્થાકીય પ્રસૂતિમાં વધારો**

જાહેર અથવા ખાનગી સંસ્થાકીય આરોગ્ય સુવિધાઓમાંથી પ્રસૂતિ કરવામાં આવે, તો વર્તમાન કુલ રૂ.૬,૦૦૦/- નો વધારો કરીને રૂ.૧૨,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવશે.

**36. નમોશ્રી યોજના**

કુપોષણ અને એનીમિયાથી થતી બિમારી તેમજ માતામૃત્યુ અને બાળમૃત્યુ દરમાં ઘટાડો કરવાના આશયથી રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ: ૨૦૨૪-૨૫ થી નમો શ્રી યોજનાનો અમલ સમગ્ર રાજ્યમાં કરવામાં આવી છે. આરોગ્ય અને પોષણમાં સુધારો લાવવાના હેતુસર સગર્ભા માતા તેમજ ધાત્રી માતાને PMMVY અને JSY ના લાભ સાથે કુલ ચાર હપ્તામાં પ્રથમ અને દ્વિતીય પ્રસૂતિ વખતે કુલ રૂ. ૧૨૦૦૦/- ની સહાય તબક્કાવાર DBT મારફતે આપવામાં આવે છે.

## ગૃહ વિભાગ

### 37. મહિલા સુરક્ષા સમિતિ (મહિલા કલ્યાણ)

રાજ્યની મહિલાઓની સુરક્ષા માટે ગૃહ વિભાગ હસ્તક રાજ્ય, શહેર તેમજ જીલ્લા મથકે મહિલા સુરક્ષા સમિતિની રચના કરવામાં આવેલ છે, આ સમિતિ દ્વારા મહિલાઓ ઉપર થતા અત્યાચાર રોકવા બાબતે જાગૃતિ લાવવા સમિતિ દ્વારા વિવિધ સ્તરે સંમેલનો, શિબિરો, તાલીમ કાર્યક્રમો તેમજ સ્વ રક્ષણના કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

## શ્રમ અને રોજગાર વિભાગ

### 38. પ્રસૂતિ સહાય યોજના

આ યોજના દ્વારા નોંધાયેલા બાંધકામ મહિલા શ્રમિકને તેની સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન આર્થિક સહાય મળે રહે તેમજ નોંધાયેલ બાંધકામ શ્રમિકની પત્નીને સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન નાણાકીય સહાય આપી શકાય તે ઉદ્દેશ્ય થી આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવેલ છે, આ યોજના અંતર્ગત;

- નોંધાયેલા મહિલા બાંધકામ શ્રમિકને રૂ.૫૦૦૦/- પ્રસૂતિ સહાય તેમજ રૂ.૨૫૦૦/- પોષણ આહાર મળી કુલ રૂ.૭૫૦૦/- તથા આત્મનિર્ભર પેકેજ (ગુજરાત)ના ઠરાવથી મહિલા બાંધકામ શ્રમિકને સગર્ભાવસ્થાના છેલ્લા ત્રણ માસ તેમજ પ્રસૂતિ બાદના ત્રણ માસ માટે વેઈઝ લોસ ના થાય, તે હેતુથી પ્રતિ માસ રૂ.૫૦૦૦/-ની સહાય છ માસ માટે (પ્રસૂતિ પહેલાના ૩ માસ અને પ્રસૂતિ બાદના ૩ માસ) કુલ ૩૦,૦૦૦/- ની સહાય જે મળીને નોંધાયેલા મહિલા બાંધકામ શ્રમિકને કુલ રૂ. ૩૭,૫૦૦/-ની સહાય તથા નોંધાયેલા બાંધકામ શ્રમિકની પત્નીને રૂ.૬૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે.

### 39. મુખ્યમંત્રી ભાગ્યલક્ષ્મી બોન્ડ યોજના

ભાગ્યલક્ષ્મી બોન્ડ યોજના "દીકરી વધાવો દીકરી ભણાવો" ના ઉદ્દેશ સાથે સ્ત્રી ભૂણ હત્યા અટકાવવા તથા બાંધકામ શ્રમિકોની દીકરીને શિક્ષણ તથા લગ્નના ખર્ચાને પહોંચી વળવા સાથેના હેતુથી અમલમાં મુકવામાં આવેલ છે.

આ યોજના અંતર્ગત બાંધકામ વ્યવસાયમાં જોડાયેલ તથા શ્રમયોગી કલ્યાણ બોર્ડમાં નોંધાયેલ બાંધકામ શ્રમિકની એક દીકરીના નામે રૂ. ૨૫,૦૦૦/- નો મુખ્યમંત્રી ભાગ્યલક્ષ્મી બોન્ડ ૧૮ વર્ષની મુદત માટે મુકવામાં આવે છે, જે રકમ દીકરી દ્વારા ૧૮ વર્ષની વય પૂરી થતા ઉપાડી શકાય છે, જે તેના ઉચ્ચ શિક્ષણ અને ભવિષ્ય માટે મદદરૂપ બની શકશે.

- આ યોજનામાં લાભાર્થી દીકરીના પ્રથમ વારસદાર તરીકે દીકરીની માતા ગણાશે જો લાભાર્થી દીકરીની માતા હયાત ન હોય તો તેવા કિસ્સામાં લાભાર્થી દીકરીની બહેનને (૧૮ વર્ષ અથવા ૧૮ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતી) વારસદાર તરીકે ગણવામાં આવશે અને જો લાભાર્થી દીકરીની બહેન પણ હયાત ના હોય ત્યારેજ લાભાર્થી દીકરીના પિતાને તે દીકરીના વારસદાર તરીકે ગણવામાં આવશે.

#### 40. મહિલાઓ માટે તાલીમી યોજના

રાજ્યમાં ૨૫ સરકારી મહિલા આઈ.ટી.આઈ.માં મંજૂર ૮૬૦૦ બેઠકો સામે ૬૧૭૮ બેઠકો પર મહિલા તાલીમાર્થીઓ તાલીમ મેળવે છે. ૫૦ સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ ખાતે મહિલા પાંખની ૨૫૩૬ બેઠકો મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. હાલ રાજ્યની ૨૮૮ સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં કુલ-૨૦૬૯૮ મહિલા તાલીમાર્થીઓની તાલીમ લઈ રહેલ છે. દરેક વ્યવસાયની ૩૩ ટકા બેઠકો મહિલાઓ માટે અનામત રાખવામાં આવેલ છે. રાજ્યની સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં તાલીમ લેતી તમામ મહિલા તાલીમાર્થીનીઓને ટટ્યૂશન ફી ભરવામાંથી સંપૂર્ણ મુક્તિ આપવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ થી સરકારી આઈ.ટી.આઈ.ની મહિલા તાલીમાર્થીઓને વિદ્યા સાધના સહાય યોજના હેઠળ આવક-મર્યાદાને ધ્યાનમાં રાખીને સાયકલ આપવામાં આવે છે. રાજ્યની ૦૩ મહિલા આઈટીસીમાં ૧૯૨ મંજૂર બેઠકો સામે ૧૦૫ તાલીમાર્થીઓ તાલીમ મેળવે

#### કાયદા વિભાગ

##### 41. ગુજરાત વીક્ટીમ કોમ્પોસેશન સ્કીમ-૨૦૧૯

ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતી અધિનિયમ-૧૯૭૩ (૨જો ૧૯૭૪)ની કલમ-૩૫૭(એ) હેઠળ મળેલ સત્તાની રૂએ, રાજ્ય સરકારે પીડિતો અથવા પીડિતોના આશ્રિતો / વાલીઓ / માતા પિતાને કે જેઓ ગુનાને કારણે નુકસાન કરનાર અથવા ઇજા પામનારને નાણાકીય સહાય ચૂકવવામાં આવે છે. આ વળતરની રકમ રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ અથવા જિલ્લા કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ ધ્વારા “વીક્ટીમ કોમ્પોસેશન ફંડ” ધ્વારા ચૂકવણી કરવામાં આવે છે.

આ સ્કીમ હેઠળ રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ અથવા જિલ્લા કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ ધ્વારા મફત મેડીકલ સુવિધા અથવા ફર્સ્ટ એઇડ સુવિધા વચગાળાની રાહત (વળતર) પણ આપવામાં આવે છે.

#### નર્મદા, જળ સંપત્તિ, પાણી પુરવઠા અને કલ્પસર વિભાગ

##### 42. મુખ્યમંત્રી મહિલા પાણી સમિતિ પ્રોત્સાહન યોજના

રાજ્યમાં ગ્રામ્ય કક્ષાએ પાણી પુરવઠાની વ્યવસ્થામાં જન ભાગીદારી-મહિલા સશક્તિકરણના અભિગમમાં મહિલાઓની ભાગીદારીથી પેયજળ યોજનાઓ ખુબ સારી રીતે ચાલી શકે છે તેમ પુરવાર થયેલ છે. મહિલાઓની ભાગીદારીને મજબૂત કરવા માટે આ યોજના અમલમાં મુકવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત નીચે મુજબના કાર્યક્રમો હાથ ધરવામાં આવે છે.

નવી તથા જૂની પાણી સમિતિ કે જેમાં ૫૦% કે તેનાથી વધુ મહિલા પ્રતિનિધિત્વ હોય તેવી પ્રત્યેક પાણી સમિતિઓને પ્રોત્સાહન

- એક્ષ્પોઝર વિઝીટ
- તાલુકા કક્ષાએ ખાસ મહિલા કાર્યશિબિર
- જિલ્લા કક્ષાએ મહિલા સરપંચ કાર્યશિબિર

- રાજ્ય કક્ષાએ મહિલા સરપંચોને/પાણી સમિતિના અધ્યક્ષોનું સન્માન
- પાણી પુરવઠા પ્રભાગ હેઠળની તમામ મહિલા સ્ટાફનું વિવિધ વિષયો પર ક્ષમતાવર્ધન

### પંચાયત ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ અને ગ્રામ વિકાસ વિભાગ

#### 43. રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (NRLM)

- મહિલાઓ માટેના સર્વાંગી સશક્તિકરણના અભિયાનને વેગ આપવા અને આર્થિક ઉન્નતિ માટે તથા તેમને પગભર કરવા માટે કેન્દ્ર સરકાર તથા રાજ્ય સરકારના સંયુક્ત ઉપક્રમે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (NRLM) જેવી શ્રેષ્ઠત્તમ યોજનાઓ થકી મહિલાઓના જીવન ધોરણોમાં ચોક્કસપણે બદલાવ આવ્યો છે.
- વર્ષ ૨૦૨૪-૨૫ માં કુલ ૮,૩૬૨ સ્વસહાય જૂથોની રચના કરવામાં આવેલ છે. રીવોલ્વીંગ ફંડ (RF) પેટે કુલ ૮,૧૮૦ સ્વસહાય જૂથોને કુલ રૂ. ૨૪.૩૮ કરોડ સહાય આપવામાં આવેલ છે કોમ્યુનિટી ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ફંડ (CIF) પેટે ૧૧,૫૭૭ સ્વસહાય જૂથોને રૂ. ૧૩૦.૬૭ કરોડ સહાય આપવામાં આવેલ છે. કુલ ૬૬,૪૨૧ સ્વસહાય જૂથોને કેશ ક્રેડિટ (CC) પેટે બેન્ક માથી રૂ. ૧૧૭૨.૮૭ કરોડનું ધિરાણ આપવામાં આવેલ છે. (ડીસેમ્બર-૨૦૨૪ અંતિત)

#### 44. મહિલા કિસાન સશક્તિકરણ પરિયોજના

મહિલા કિસાન સશક્તિકરણ પરિયોજના- ઇન્ટિગ્રેટેડ ફાર્મિંગ કલસ્ટર નો મુખ્ય ઉદ્દેશ ગ્રામીણ અને સિમાંત SHG જુથ કે જે આજીવિકા પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલી હોય અથવા આવક પેદા કરવાની પ્રવૃત્તિઓમાં રસ ધરાવતી હોય તેવી તમામ કિસાન મહિલાઓને અંત સુધી બેકવર્ડ અને ફોરવર્ડ સપોર્ટ પુરો પાડી, મુલ્ય વર્ધિત પ્રવૃત્તિઓમાં સામુહિક આજીવિકા વ્યવસ્થા દ્વારા મહિલાઓને સશક્ત બનાવવાનો છે.

#### 45. વ્યાજ સહાય યોજના

DAY-NRLM યોજના અંતર્ગતના હયાત તમામ મહિલા જૂથોને આપવામાં આવતી ધીરાણ સવલતો પર લેવામાં આવતા કુલ વ્યાજ અને આ યોજના હેઠળ મળતી વ્યાજ સહાય બાદ કરતાં, નિયમિત લોન ભરપાઈ કરતાં હોય તેવા સ્વ-સહાય જૂથોને તફાવતની વ્યાજ સહાયની રકમ ચૂકવવા રાજ્ય સરકાર પુરસ્કૃત “વ્યાજ સહાયની યોજના” અમલમાં મુકેલ છે.

#### 46. G-SAFAL

આ યોજનાનો ઉદ્દેશ લાભાર્થીઓની આજીવિકા અને સંપત્તિમાં વધારો કરવાનો, તેમને ખોરાક અને પોષણ સુરક્ષા પૂરી પાડવાનો અને તેમને વિવિધ સરકારી કાર્યક્રમો સુધી પહોંચવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે. આ યોજનાનો ધ્યેય ગુજરાતના 13 મહત્વાકાંક્ષી બ્લોક અને 2 મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં અંત્યોદય અન્ન યોજના (AAY) કાર્ડધારકો અને અતિ ગરીબ લોકોના લક્ષિત જૂથો માટે સામાજિક સુરક્ષા, નાણાકીય સહાય અને સશક્તિકરણમાં સુધારો કરવાનો છે. વધુમાં, આ યોજનાનો ઉદ્દેશ ગ્રામીણ મહિલાઓને સશક્ત બનાવવાનો, તેમને આર્થિક રીતે સ્વતંત્ર બનાવવાનો અને તેમની સામાજિક સ્થિતિને મજબૂત બનાવવાનો છે.

## સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

47. એસ.એસ.સી. પછીના અભ્યાસક્રમો માટે વિદ્યાર્થીનીઓને ભગવાન બુદ્ધ રાજ્ય શિષ્યવૃત્તિ  
એસ.એસ.સી. પછીના અભ્યાસક્રમો માટે વાર્ષિક રૂ.૨૫૦૦ થી રૂ.૧૩,૫૦૦ સુધીની શિષ્યવૃત્તિ જુદા જુદા ગ્રુપ A,B,C અને Dના અભ્યાસક્રમો મુજબ આપવામાં આવે છે, તથા માન્ય શિક્ષણ ફી તથા માન્ય નોન રીફર્ન્ડેબલ ફી ચુકવવામાં આવે છે. અનુસૂચિત જાતિની કન્યાઓ માટે વાર્ષિક આવક મર્યાદા નથી.
48. કન્યાઓને એસ.એસ.સી. પછીના અભ્યાસક્રમ માટે શિષ્યવૃત્તિ (વિકસતી જાતિ)  
સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગની અને વિચરતી વિમુક્ત જાતિની કન્યાઓને આવક મર્યાદા વગર એસ.એસ.સી. પછીના તબીબી, ઈજનેરી વગેરે ડીગ્રી અને ડીપ્લોમા જેવા અભ્યાસક્રમો માટે ભારત સરકાર ધ્વારા નકકી કરવામાં આવેલ પાંચ જુથ મુજબ શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
49. સરસ્વતી સાધના યોજના (અનુસૂચિત જાતિ / વિકસતી જાતિ)  
• અનુસૂચિત જાતિ/વિકસતી જાતિ અને વિકસતી જાતિની કન્યાના શૈક્ષણિક વિકાસ અને ડ્રોપ આઉટ રેટ ઘટાડવા માટે સાયકલ સહાય આપવામાં આવે છે.  
• વાર્ષિક આવક રૂ.૬,૦૦,૦૦૦ હોય તેવા પાત્રતા ધરાવતા કુટુંબો  
• સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગ અને આર્થિક પછાત અને અનુસૂચિત જાતિ વર્ગની ધો. ૯ માં ભણતી કન્યાઓને વિના મૂલ્યે સાયકલ આપવામાં આવે છે.
50. ડૉ.આંબેડકર સરકારી કન્યા છાત્રાલયો (અનુસૂચિત જાતિ)  
અનુસૂચિત જાતિની વિદ્યાર્થીનીઓને અભ્યાસક્રમ માટે રહેવા જમવાની વિના મૂલ્યે સગવડો આપવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સરકારી છાત્રાલયો ચલાવવામાં આવે છે. કન્યાઓ માટે વાર્ષિક આવક મર્યાદા નથી.
51. મહિલાઓ માટે સીવણ વર્ગો (અનુસૂચિત જાતિ / વિકસતી જાતિ)  
અનુસૂચિત જાતિ/વિકસતી જાતિની મહિલાઓ માટે સીવણ વર્ગોની તાલીમ ચલાવવામાં આવે છે. તાલીમ દરમિયાન માસિક રૂ.૨૫૦/- સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે. તાલીમના અંતે સફળ થનાર તાલીમાર્થીને સીવણ મશીન ખરીદવા માટે રૂ. ૬૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
52. ડૉ.સવિતા આંબેડકર આંતરજાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન (અનુસૂચિત જાતિ)  
અસ્પૃશ્યતા નાબૂદીના ભાગરૂપે અનુસૂચિત જાતિ અને સર્વજન જાતિઓ વચ્ચે આંતરજાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આંતરજાતિય યુગલદીઠ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- ધરવખરી માટે અને રૂ.૧,૫૦,૦૦૦/-રાષ્ટ્રીય બચતપત્રો સંયુક્ત નામે એમ કુલ રૂ.૨,૫૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.
53. કુંવરબાઇનું મામેરું / મંગળસૂત્ર (અનુસૂચિત જાતિ / વિકસતી જાતિ)  
સમાજમાં દીકરીના મહત્વને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કુંવરબાઇનું મામેરું યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. અનુસૂચિત જાતિ કુટુંબની પુખ્ત વયની બે કન્યાના લગ્ન સમયે યોજના

અન્વયે કન્યાને કુલ રૂ.૧૨૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. આવક મર્યાદા વાર્ષિક રૂ.૬.૦૦ લાખની છે.

**54. માઇ રમાબાઇ આંબેડકર સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન યોજના (અનુસૂચિત જાતિ / વિકસતી જાતિ)**

સમાજમાં લગ્ન જેવા પ્રસંગોએ દેખાદેખી અને બિનજરૂરી ખર્ચા અટકાવવા માટે આ યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે.

- અનુસૂચિત જાતિના કુટુંબો સામાજિક સુધારાના ભાગરૂપે સમૂહ લગ્નમાં જોડાય તે હેતુસર સમૂહ લગ્નમાં જોડાનાર પ્રત્યેક યુગલને યુગલ દીઠ રૂ.૧૨,૦૦૦/- ની સહાય તથા સમૂહ લગ્નોનું આયોજન કરનાર સંસ્થાને યુગલ દીઠ રૂ.૩૦૦૦/- ની સહાય આપવાનું ઠરાવેલ છે.
- સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગના યુગલ જો સમૂહ લગ્નમાં જોડાય તો યુગલદીઠ રૂ.૧૨,૦૦૦/- ની નાણાંકીય સહાય આપવામાં આવે છે. સમૂહ લગ્ન આયોજક સંસ્થાને યુગલદીઠ રૂ.૩,૦૦૦/- અને વધુમાં વધુ રૂ.૭૫,૦૦૦/- સુધીની મર્યાદામાં પ્રોત્સાહક સહાય આપવામાં આવે છે. આવક મર્યાદા વાર્ષિક રૂ.૬.૦૦ લાખની છે.

**રમત ગમત, યુવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓનો વિભાગ**

**55. મહિલા ખેલાડીઓને પુરસ્કાર આપવાની યોજના**

રમતગમત ક્ષેત્રે મહિલાઓનો સર્વોચ્ચ વિકાસ સધાય અને વધુમાં વધુ મહિલાઓ વિવિધ રમતોમાં ભાગ લેતી થાય તે માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવેલ છે, યોજના અંતર્ગત નીચે મુજબના પુરસ્કાર આપવામાં આવે છે.

- રાષ્ટ્રીયકક્ષાએ ભાગ લેનાર તેમજ રાજ્ય કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન મેળવનાર ખેલાડીને રૂ.૪૮૦૦/-
- દ્વિતીય સ્થાન મેળવનાર ખેલાડીને રૂ.૩૬૦૦/- રૂપિયા તથા
- તૃતીય સ્થાન મેળવનાર ખેલાડીને રૂ.૨૪૦૦ ની શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.

**56. મહિલા આત્મરક્ષણ માટેની યોજના (સેલ્ફ ડિફેન્સ)**

મહિલાઓ, યુવતીઓ અને કિશોરીઓ અનિચ્છનીય વ્યવહારના પ્રસંગોમાં હિંમતપૂર્વક સ્વરક્ષણ અને સામનો કરી શકે તે માટે રાજ્યમાં જીલ્લા કક્ષાએ ૨૬ જેટલા મહિલા સ્વરક્ષણ કેન્દ્રો શરૂ કરવામાં આવ્યા છે. આ કેન્દ્રોમાં બે માસના નિયત અભ્યાસક્રમ મુજબ જુડો-કરાટે તાલીમ આપવામાં આવે છે.

**57. ટ્રેનર અને કોચીઝ તરીકે મહિલાઓને તાલીમ**

રમત ક્ષેત્રે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં મહિલાઓએ પણ ખૂબ સારી નામના મેળવી છે, પરંતુ હજુ પણ કોચીઝ અને ટ્રેનર તરીકે નોકરી માટે મહિલાઓ સામાજિક કારણોસર આગળ આવી શકેલ નથી. સરકારી નોકરીમાં મહિલાઓ માટે ૩૩% જગ્યાઓ અનામત રાખવામાં આવેલ છે. આ યોજના પરિપૂર્ણ કરવા માટે મોટા પ્રમાણમાં કોચીઝ અને ટ્રેનર મહિલાઓ માટે અલગ સહાયની જરૂરીયાત છે. તેમાં એસ.સી. માટે ૭.૦૯%, એસ.ટી. ૧૭.૫૭% વર્ગોની મહિલાઓ

પણ કોચીઝના કોર્સ કરી શકે તે માટે સરકારી સહાયની આવશ્યકતા રહે છે. અંતરીયાળ વિસ્તારમાંથી વિવિધ કોર્સ માટે વર્ષ દરમિયાન યુનિવર્સિટીમાં રહેવા તથા જમવા વિગેરેનો ખર્ચ તેઓને પોસાતો નથી. જેથી મહિલાઓના ટ્રેનર અને કોચીઝ માટે આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવેલ છે.

આ યોજનાના આયોજન સંચાલન અંગેની ઉચ્ચકક્ષાની સમિતીની રચના કરવાની રહેશે. સમિતી દ્વારા દેશ અને વિદેશમાં ચાલતા કોર્સને યુનિવર્સિટીમાં માન્યતા આપવા અંગે તથા દરેક કોર્સમાં ખર્ચ નક્કી કરવા અંગેનો નિર્ણય તથા નિયમો પણ સમિતી દ્વારા બનાવવામાં આવશે.

**58. અનુસૂચિત જાતિ ધરાવતા મહિલા ખેલાડીઓને પુરસ્કાર આપવા અંગેની યોજના**

અનુસૂચિત જાતિની ૧૦૩ મહિલા ખેલાડીઓને રૂ.૪,૫૨,૪૦૦/-ના રોકડ પુરસ્કાર આપી પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવે છે.

**59. મહિલા ઇન્ટર સ્ટેટ યુથ એક્સચેન્જ પ્રોગ્રામ**

આ પ્રોગ્રામ અન્વયે ગુજરાત રાજ્યની તમામ વર્ગની યુવતીઓ બીજા રાજ્યની યુવતીઓના પરિચયમાં આવે તેમજ અન્ય રાજ્યની સંસ્કૃતિ, રહેણીકરણી, વિચારવિમર્શ, લાઈફ સ્ટાઈલ, શિક્ષણ, રોજગારી વિગેરેથી માહિતગાર બને તેમજ રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ તેમજ રાષ્ટ્ર કક્ષાએ સ્કીલ ડેવલોપમેન્ટ પ્રોગ્રામ માટે આ યુવતીઓ જોડાય તે ઉદ્દેશથી એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં પ્રવાસ માટે યુવતીઓ માટે આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવી છે.

**60. મહિલા શાસ્ત્રીય સંગીત મહોત્સવ**

મહિલાઓ શાસ્ત્રીય સંગીત ક્ષેત્રે વધુમાં વધુ ભાગ લેવા પ્રેરાય, ઉત્તેજન મળે અને રાષ્ટ્રકક્ષાએ ખ્યાતિ પામેલ કલાકારોની કલાનો જાહેર જનતાને લાભ મળે તે શુભ હેતુસર રાજ્યમાં પ્રતિવર્ષ ૩ થી ૫ દિવસ માટે આ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવે છે, આ કાર્યક્રમોના આયોજન માટે કલાકારોને પુરસ્કાર અને આનુસંગિક ખર્ચ આપવામાં આવે છે.

**61. તાના રીરી મહોત્સવ (રાષ્ટ્રીય કક્ષા)**

વડનગર ખાતે કલાકાર બેલડી તાના અને રીરીની સ્મૃતિમાં દર વર્ષે કારતક સુદ-૯ના દિવસે, બે દિવસીય તાનારીરી મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં રાષ્ટ્રકક્ષા તેમજ રાજ્યના મહિલા શાસ્ત્રીય સંગીતનાં કલાકારો દ્વારા કાર્યક્રમ પ્રસ્તુતિ કરાય છે.

**62. તાનારીરી શાસ્ત્રીય સંગીત સમારોહ**

વડનગર ખાતે રાજ્યની સુપ્રસિદ્ધ શાસ્ત્રીય સંગીતની કલાકાર બેલડી તાના અને રીરીની સ્મૃતિમાં દર વર્ષે તાનારીરી મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

## આદિજાતી વિકાસ વિભાગ

### 63. વિદ્યા સાધના યોજના

અંતર મર્યાદાના બાધ વિના રહેઠાણના સ્થળથી અન્ય ગામ/ શહેર/ સ્થળે આવેલ માધ્યમિક શાળામાં અવર-જવર માટે વાર્ષિક રૂ. ૬.૦૦ લાખની આવક ધરાવતાં પરિવારની આદિજાતીની ધો-૯માં ભણતી કન્યાને આ યોજના હેઠળ સાયકલ ભેટ આપવામાં આવે છે.

### 64. એસ.એસ.સી.પછીના અભ્યાસક્રમ માટે અનુસૂચિત જનજાતિની મહિલાઓ માટેની રાજ્ય શિષ્યવૃત્તિ

અનુ.જનજાતિની મહિલાઓના સાક્ષરતા દરમાં વધારો કરવા તેમજ અધવચ્ચે અભ્યાસ છોડી દેનાર કન્યાઓના પ્રમાણમાં ઘટાડો કરવાના ઉદ્દેશથી આ યોજના અમલી બનાવેલ છે.

અનુ.જનજાતિની જે કન્યાઓને વાર્ષિક આવક રૂ.૨,૫,૦૦૦ કરતા વધુ હોવાને કારણે પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ માટે પાત્ર ન બનતી હોય તેવી કન્યાઓને રાજ્ય સરકારના ભંડોળમાંથી ભારત સરકારના નિયમોનુસાર નિયત કરેલ દરે રાજ્ય સરકારની યોજના હેઠળ શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે. આ શિષ્યવૃત્તિ ખાનગી નાણાંકીય કોલેજોમાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓને નિયમોનુસારની મળવાપાત્ર ફી માટે આપવામાં આવે છે.

### 65. કામ કરતી મહિલાઓ માટે છાત્રાલય

મહિલાઓ અને યુવતીઓ આર્થિક રીતે પગભર બનાવવાના ઉદ્દેશથી શહેરોમાં નોકરી માટે આવતી હોવાથી આદિજાતિની મહિલાઓ માટે શહેરી વિસ્તારોમાં છાત્રાલયની સુવિધા કરવામાં આવી રહી છે.

- હાલ વડોદરા ખાતેના છાત્રાલય માટે આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ દ્વારા જરૂરી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

### 66. મહિલાઓ માટે સીવણ વર્ગો

અનુસૂચિત આદિજાતિની મહિલાઓ માટે સીવણ વર્ગોની તાલીમ ચલાવવામાં આવે છે. યોજના અંતર્ગત અનુસૂચિત જાતિની મહિલા ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે રૂ. ૧,૨૦,૦૦૦ અને શહેરી વિસ્તાર માટે રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦ વાર્ષિક આવક ધરાવતાં ધરાવતી હોવા જોઈએ. તાલીમ દરમિયાન મહિલાને દર મહીને રૂ. ૩૫૦/- નું સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે. તાલીમ પૂર્ણ થયા બાદ સીવણ મશીન ખરીદવા માટે રૂ. ૬૦૦૦/- સાધન સહાય આપવામાં આવે છે.

### 67. સામાજિક પ્રેરણા યોજના (કુંવરબાઈનું મામેરું, સાત ફેરા સમુહ લગ્ન)

સમાજમાં દીકરીઓના મહત્વને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તેમજ સમાજને સમુહ લગ્ન માટે પ્રોત્સાહિત કરવા લગ્ન અને સમુહ લગ્ન માટે નાણાંકીય સહાય પુરી પાડવામાં આવે છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા કુંવરબાઈનું મામેરું તેમજ સાત ફેરા સમુહ લગ્ન યોજના એક કરી અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. આ યોજના અંતર્ગત કન્યાના લગ્ન સમયે રૂ.૧૨,૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. કુટુંબની મહત્તમ બે કન્યાને આ યોજનાનો લાભ મળી શકે છે.

**68. કન્યાઓ માટે સરકાર છાત્રાલયનું બાંધકામ**

સરકારી કન્યા છાત્રાલયમાં પ્રવેશ મેળવેલ આદિજાતિની વિદ્યાર્થીનીઓ માટે જરૂરી સુવિધા સાથેની નવીન સરકારી કન્યા છાત્રાલય બારડોલી, સુરત ખાતે નવું મકાન બાંધવામાં આવશે.

**69. મુખ્યમંત્રી નાહરી કેન્દ્ર યોજના**

આદિજાતિની મહિલાઓને રોજગારીની તકોને પ્રોત્સાહન અને સક્ષમ કરવાના ઉદ્દેશથી આ યોજના અમલમાં મુકવામાં આવેલ છે, યોજના અંતર્ગત મહિલાઓ દ્વારા એસ.એચ.જી. ગ્રુપ અથવા મહિલા સહકારી મંડળી હોવી જરૂરી છે, નાહરી કેન્દ્રો ગ્રાહકોને પરંપરાગત સ્થાનિક આદિજાતિ રાંધણકળાથી તૈયાર થયેલ તેમજ સ્થાનિક સ્તરે બનાવાતા ઉત્પાદનો જેમ કે પીણાં, પાપડ વગેરેનું વેચાણ કરશે. રાજ્ય સરકાર આયોજીત કાર્યક્રમોમાં પરંપરાગત વસ્તુઓના વેચાણ માટેના સ્ટોલ ૫૦% રાહત દરે ફાળવવામાં આવે છે.

**મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ**

**70. સ્કીમ ફોર એડોલેશન્ટ ગર્લ્સ (એસ.એ.જી) :-**

જાન્યુ-૨૦૨૩ થી રાજ્યના એસ્પીરેશનલ જિલ્લા દાહોદ અને નર્મદામાં ૧૪ થી ૧૮ વર્ષની તમામ કિશોરીઓ માટે રીવાઇઝ એસ.એ.જી યોજના અમલી બની છે. આ યોજના હેઠળ પોષણ અને બિન-પોષણ સેવાઓ આપવામાં આવે છે. પુરક પોષણ સેવામાં વાર્ષિક ૩૦૦ દિવસ માટે રૂ.૯.૫/- લેખે કિશોરીઓને પુરક પોષણ આપવામાં આવે છે, જેમાં ભારત સરકાર અને ગુજરાત સરકારનો ફાળો ૫૦:૫૦ મુજબ છે. બિન-પોષણ સેવામાં જીવન કૌશલ્ય તાલીમ, આરોગ્ય તપાસ તેમજ જાહેર સ્થળોની મુલાકાત જેવી સેવાઓ આપવામાં આવે છે.

**71. પોષણ સુધા યોજના**

સ્ત્રીના જીવનમાં સગર્ભા અને ધાત્રી અવસ્થા ખુબ મહત્વપૂર્ણ છે. આ અવસ્થા દરમિયાન માતાના ગર્ભમાં રહેલ શીશુને અને સ્તનપાન કરાવવા માટે વધુ પ્રમાણમાં પોષણની જરૂરીયાત રહે છે. માતાની આ જરૂરીયાતને પહોંચી વળવા રાજ્ય સરકારે પ્રાયોગિક ધોરણે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માં પોષણ સુધા યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજનાનો વ્યાપ વધારીને તમામ બાકી રહેલ ૧૪ આદિજાતિ જિલ્લાઓનાં ૧૦૬ આદિજાતિ ઘટકોમાં અમલીકરણ માટે મંજૂરી મળેલ છે. આ પોષણ સુધા યોજના અંતર્ગત આંગણવાડી ઉપર નોંધાયેલ સગર્ભા અને ધાત્રી માતાઓને એક વખતનું સંપૂર્ણ ભોજન આપવામાં આવે છે. આ સાથે આર્યન કેલ્શિયમની ગોળી તથા આરોગ્ય પોષણ શિક્ષણ આપવામાં આવે છે.

**72. સ્પોટ ફીડીંગ કાર્યક્રમ**

દાહોદ જિલ્લાના ગરબાડા ૧, ૨ અને ધાનપુર ૧, ૨ માં, વલસાડ જિલ્લાના કપરાડા ૧, ૨ માં, નર્મદા જિલ્લાના ડેડિયાપાડા ૧, ૨ માં, મહિસાગર જિલ્લાના કડાણા ૧, ૨ માં અને છોટા ઉદેપુર જિલ્લાના કવાંટ ૧, ૨ ઘટકોમાં આ યોજના અમલમાં છે. આ યોજના અંતર્ગત લાભાર્થીઓને એક ટાઇમનું સંપૂર્ણ ભોજન આપવામાં આવે છે.

### 73. પૂર્ણ યોજના

એપ્રિલ-૨૦૧૮ થી રાજ્યના તમામ જીલ્લા અને કોર્પોરેશન વિસ્તારમાં ૧૫ થી ૧૮ વર્ષની તમામ કિશોરીઓ (શાળા એ જતી તેમજ ન જતી) માટે પૂર્ણ યોજના અમલમાં છે. પૂર્ણ યોજના ૧૦૦% રાજ્ય પુરસ્કૃત યોજના છે. આ યોજના હેઠળ પોષણ અને બિન-પોષણ સેવાઓ આપવામાં આવે છે. પુરક પોષણ સેવામાં વાર્ષિક ૩૦૦ દિવસ માટે રૂ.૯.૫/- લેખે કિશોરીઓને પુરક પોષણ આપવામાં આવે છે. બિન-પોષણ સેવામાં પ્રતિ આંગણવાડી દીઠ પ્રતિ ચોથા મંગળવારે પૂર્ણ દિવસની ઉજવણી માટે રૂ.૧૪૦/- લેખે જોગવાઈ કરવામાં આવે છે, જે અંતર્ગત વ્યવસાયિક તાલીમ, જીવન કૌશલ્ય તાલીમ તેમજ જાહેર સ્થળોની મુલાકાત જેવી સેવાઓ આપવામાં આવે છે.

### 74. માતા યશોદા એવોર્ડ

આંગણવાડીમાં કાર્યરત આંગણવાડી કાર્યકર અને તેડાગર બહેનો, બાળકોને સારી કેળવણી, સંસ્કાર આપે છે અને તેમના સ્વાસ્થ્યનું ધ્યાન રાખે છે, આંગણવાડી કાર્યકર અને તેડાગરની શ્રેષ્ઠ કામગીરીને બિરદાવવા માટે 'માતા યશોદા એવોર્ડ' આપવામાં આવે છે. જે અંતર્ગત;

- રાજ્ય કક્ષાના એવોર્ડ માટે મુખ્ય સેવિકાને રૂ.૭૧૦૦૦/-, આંગણવાડી કાર્યકરને રૂ.૫૧૦૦૦/- અને આંગણવાડી તેડાગરને રૂ. ૩૧૦૦૦/-
- જિલ્લા/મહાનગરપાલિકા કક્ષાના એવોર્ડ માટે મુખ્ય સેવિકાને, રૂ.૪૧૦૦૦/- આંગણવાડી કાર્યકરને, રૂ.૩૧૦૦૦/- અને આંગણવાડી તેડાગરને રૂ.૨૧૦૦૦/-
- ઘટકકક્ષાના એવોર્ડ માટે આંગણવાડી કાર્યકરને, રૂ.૨૧૦૦૦/- અને આંગણવાડી તેડાગરને, રૂ.૧૧૦૦૦/- આપવામાં આવે છે.

### 75. માતા યશોદા ગૌરવ નિધિ

માતા યશોદા ગૌરવનિધિ વીમા યોજના અંતર્ગત આંગણવાડી કાર્યકરો તથા તેડાગર બહેનોને વીમા કવચ પુરૂ પાડવાના હેતુથી રૂ.૫૦/- નો ફાળો રાજ્ય સરકાર અને બાકી ના રૂ.૫૦/- નો ફાળો આંગણવાડી કાર્યકર / તેડાગર બહેનોએ ચૂકવવાનો રહે છે. આમ માસિક રૂ.૧૦૦ ના પ્રિમિયમની રકમ વીમા ધારકની બચત તરીકે જમા થાય છે. વીમા ધારક વય નિવૃત્ત થાય ત્યારે તેના ખાતે, તેની થયેલ બચત રકમ વ્યાજ સહિત મળવાપાત્ર થાય છે. જો વીમાધારક વય નિવૃત્તિ પહેલાં ફરજ દરમિયાન અવસાન પામે તો રૂ.૫૦,૦૦૦/- અને બચત રકમ વ્યાજ સહિત આપવામાં આવે છે.

### 76. સુપોષણ સંવાદ

મંગળ દિવસ : ગુજરાતમાં કુપોષણનો દર ઘટાડવા માટે, સગર્ભા અને ધાત્રી માતાઓને પોષણ અને આરોગ્ય અંગેનું શિક્ષણ આપવું, પૂર્વ પ્રસુતિ સેવાઓ આપવી, જોખમી સગર્ભા માતાઓને ઓળખીને સંદર્ભ સેવાઓ પૂરી પાડવી તેમજ બાળકોના વાલીઓને કુપોષણ અંગે જાગૃત કરવા સમુદાયની સામેલગીરી થકી જન આંદોલન સ્વરૂપે આંગણવાડી કક્ષાએ ૪ મંગળ દિવસની ઉજવણી કરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે. જે મુજબ પ્રથમ મંગળવાર-સુપોષણ

સંવાદ:માતાઓ અને સમુદાયમાં સગર્ભાવસ્થા અને સ્તનપાન દરમિયાન લેવાતી કાળજી અંગે જાગૃતિ લાવવા માટે બેબી શાવરની વિધિ સાથે મીટીંગનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

**77. પા પા પગલી**

આંગણવાડીમાં પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણને સધન બનાવવા અને આંગણવાડીમાં આવતા ૩ થી ૬ વર્ષનાં બાળકોને સર્વાંગી વિકાસ અને બાલવાટિકા માટેની સજ્જતા કેળવી શાળામાં પ્રવેશ મેળવે તે માટે પ્રોજેક્ટ “પા પા પગલી”નો અમલ કરવામાં આવનાર છે.બાળકો નિયમિત આંગણવાડીમાં આવે અને તેમની હાજરીમાં વધારો થાય. અને સર્વાંગી વિકાસની દેખરેખ આંગણવાડી કાર્યકરની પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિ આયોજીત કરવા માટે ક્ષમતાવર્ધક અને સતત શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન, માતા પિતા-વાલીમાં પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણના મહત્વ અંગે જાગૃતિ કેળવાય અને આંગણવાડીની પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણ તરીકે લોકપ્રિયતા વધે.

**78. મમતા દિવસ**

આ દિવસે તમામ ૦-૫ વર્ષના બાળકો, કિશોરીઓ અને સગર્ભા તેમજ ધાત્રી માતાઓના આરોગ્ય અને પોષણ સ્તરની ચકાસણી કરવામાં આવે છે. મમતા દિવસે નિદાન થયેલ બીમારી અંગે તેમજ કુપોષણ ધરાવતા બાળકોને બાળરોગ નિષ્ણાંતની સેવાઓ પણ આપવામાં આવે છે.

**79. તાલીમ, એડવોકસી, આઇ.ઇ.સી.**

રાજ્ય સરકારનાં સહયોગથી મુખ્ય સેવિકા, આંગણવાડી કાર્યકરો અને તેડાગરોની રીફ્રેશર તાલીમો કરવામાં આવે છે. જે અન્વયે મુખ્ય સેવિકાઓ, આંગણવાડી કાર્યકરો તથા તેડાગર બહેનોને તાલીમ આપવામાં આવશે.

**80. દૂધ સંજીવની યોજના**

આ યોજના રાજ્યના ૨૦ જિલ્લાના ૧૦૬ આદિજાતિ ઘટકો અને ૩૨ વિકાસશીલ ઘટકોમાં એમ કુલ ૧૦૯ ઘટકોમાં અમલમાં છે. આંગણવાડી કેન્દ્રોમાં નોંધાયેલા ૬ માસથી ૬ વર્ષના બાળકોને અઠવાડિયામાં ૫ દિવસ ૧૦૦ મિલી. પેશ્યુરાઇઝડ ફ્લેવર્ડ ફોર્ટીફાઇડ દૂધ આપવામાં આવે છે, અને સગર્ભા, ધાત્રી માતાઓને અઠવાડિયામાં ૨ દિવસ ૨૦૦ મી.લિ પેશ્યુરાઇઝડ ફ્લેવર્ડ ફોર્ટીફાઇડ દૂધ આપવામાં આવે છે.

**81. મુખ્યમંત્રી માતૃશક્તિ યોજના**

માતા અને બાળકના પોષણ સ્તરમાં સુધાર લાવવા માટે મહિલા ગર્ભ ધારણ કરે તે ૨૭૦ દિવસ અને બાળકના જન્મથી ૨ વર્ષ સુધીના ૭૩૦ દિવસના સમયગાળાને ૧૦૦૦ દિવસ “First Window of Opportunity” તરીકે ઓળખાય છે.આ બાબતના મહત્વને સમજી ભારત સરકાર દ્વારા પોષણ અભિયાનના મહત્વના ધ્યેય અને કામગીરીમાં ૧૦૦૦ દિવસ ઉપર ફોકસ કરવા જણાવેલ છે. આ તબક્કા દરમિયાન તેમના આહરમાં અન્ન સાથે પ્રોટીન, ફેટ તેમજ સુક્ષ્મ પોષકતત્ત્વો પણ ઉપલબ્ધ થાય તે ખુબ અગત્યનું છે. આ બાબતની અગત્યતાને ધ્યાને લઈ સરકાર દ્વારા ૧૦૦૦ દિવસ માટે “મુખ્યમંત્રી માતૃશક્તિ યોજના” અમલીમાં મૂકવામાં આવેલ છે. યોજના અંતર્ગત પ્રથમ વખતની સગર્ભા અને માતાઓ જેના પ્રથમ બાળકના જન્મથી ૨

વર્ષ સુધીનો થાય ત્યાં સુધી આ યોજનાનો લાભ આપવામાં આવશે. લાભાર્થી આધારકાર્ડ ધરાવતી હોવી જોઈએ તથા આરોગ્ય વિભાગના સોફ્ટવેરમાં નોંધણી થયેલ હોવી જોઈએ. દરેક લાભાર્થીને દર માસે આંગણવાડી કેંદ્ર ઉપરથી આંગણવાડીની વિવિધ સેવાઓ સાથે (રો-રાશન) માં ૨ કિલો ચણા, ૧ કિલો તુવેર દાળ અને ૧ લીટર સીંગતેલ આપવાનું નક્કી કરેલ છે.

#### 82. ગંગા સ્વરૂપા આર્થિક સહાય યોજના

આ યોજના હેઠળ સરકારે ગંગા સ્વરૂપા મહિલાઓને સહાયરૂપ બનવા તા:૧/૪/૨૦૧૯થી નીચે મુજબના મહત્વના સુધારાઓ કરેલ છે.

- સહાયના પ્રમાણમાં વધારો કરી રૂ.૧૨૫૦/- માસિક સહાય કરેલ છે, ગંગા સ્વરૂપા મહિલાના પોસ્ટ ખાતામાં સીધી જમા કરવામાં આવે છે.
- ૨૧ વર્ષનો પુત્ર થતાં સહાય બંધ કરવામાં આવતી હતી તે શરત રદ કરી આજીવન સહાય આપવામાં આવે છે.
- સહાય મેળવવા માટે ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે લાભાર્થીના કુટુંબની વાર્ષિક આવક ૧,૨૦,૦૦૦ અને શહેરી વિસ્તાર માટે ૧,૫૦,૦૦૦ હોવી જોઈએ. પોસ્ટ ઓફિસ/રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકમાં ગંગા સ્વરૂપાના ખાતામાં DBT મારફતે રકમ જમા કરાવી સહાયની ચુકવણી કરવામાં આવે છે.

#### 83. ગંગા સ્વરૂપા મહિલાઓને જૂથ વીમા કવચ

વિધવા મહિલાઓની સામાજિક સુરક્ષા માટે તમામ વિધવા મહિલાઓનો જૂથ વીમો લેવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત રાજ્ય સરકાર અને લાભાર્થીઓ દ્વારા પ્રતિ માસ રૂ.૧૫/- ભરવામાં આવે છે. જેના કારણે લાભાર્થીને રૂ.૧.૦૦ લાખનું વીમા કવચ મળે છે. આ રકમ તેમના અકસ્માત કે આકસ્મિક મૃત્યુ થવાથી તેમના બાળકોને સહાય મળવા પાત્ર છે.

#### 84. ગંગા સ્વરૂપા આર્થિક સહાય યોજના - લાભાર્થીની હયાતીની ખરાઈ

ગંગા સ્વરૂપા આર્થિક સહાય યોજનાના લાભાર્થીઓની સંખ્યામાં ઉત્તરોત્તર વધારો થવા પામેલ છે, તે સામે અવસાન પામેલ લાભાર્થીઓની ખરાઈ કરવી આવશ્યક હોઈ આગામી વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ થી તમામ લાભાર્થીની હયાતીની વાર્ષિક ખરાઈ કરવામાં આવશે, જેના પરિણામ સ્વરૂપ નિયમિત વેરિફિકેશન દ્વારા મૃત્યુ પામેલ તેમજ પુનઃ લગ્ન કરેલ લાભાર્થીઓની સહાય બંધ થશે અને સરકારશ્રીની મોટી રકમની બચત થઈ શકે તેમ છે.

#### 85. નારી સંરક્ષણ ગૃહ/ આશ્રયગૃહો

ધરેલુ હિંસા સામે સ્ત્રી રક્ષણ અધિનિયમ-૨૦૦૫ હેઠળ જરૂરિયાતમંદ પીડિત મહિલાઓને આ નારી સંરક્ષણ ગૃહો / કેન્દ્રો / પ્રિવેન્ટીવ રેસ્ક્યુ હોમ્સમાં આશ્રય મળી રહે તે હેતુથી આ સંસ્થાઓને સરકારશ્રી ધ્વારા શેલ્ટર હોમ તરીકે જાહેર કરેલ છે. સરકારી નારી સંરક્ષણ ગૃહો / કેન્દ્રો ૧૦ કાર્યરત છે, સ્વૈચ્છિક ધોરણે-૦૬ વિકાસ ગૃહો કાર્યરત છે.

- મહિલા મહિલા સાથે ૧૪ વર્ષ સુધીની દીકરી તથા ૦૬ વર્ષ સુધીના પુત્રને પણ આશ્રય આપવામાં આવે છે. વધુ વધુમાં ૦૬ માસ આશ્રય આપવામાં આવે છે.

- આ કેન્દ્રોમાં રહેતી યુવતીઓ ૧૮ વર્ષથી વધુ ઉપરની થતા તેઓની સાથે લગ્ન કરવા માટે આવેલ દરખાસ્તની પણ ચકાસણી કર્યાબાદ નિયમોનુસારની કાર્યવાહી કરાવીને લગ્ન પણ કરાવવામાં આવેલ છે.

#### 86. “વ્હાલી દીકરી” યોજના

દીકરીઓના જન્મદરમાં વધારો કરવા, શિક્ષણમાં ડ્રોપઆઉટ રેશીયો ઘટાડવા તેમજ બાળલગ્ન પ્રથા અટકાવવાના ઉદ્દેશ્યથી આ યોજના અમલી બનાવવામાં આવેલ છે, યોજના અંતર્ગત તા.૦૨/૦૮/૨૦૧૯ (તા.૦૧/૦૮/૨૦૧૯ મધ્ય રાત્રી ૧૨:૦૦ કલાક પછી) કે ત્યાર બાદ જન્મેલ દીકરીને લાભ મળવાપાત્ર રહેશે.

યોજના અંતર્ગત મળતા લાભો અને ધારા-ધોરણો નીચે મુજબ છે

- દીકરીના જન્મ સમયે માતાની ઉંમર ૧૮ વર્ષ કે તેથી વધુ હોવી જોઈએ. દંપતીની (પતિ-પત્નીની સંયુક્ત) વાર્ષિક આવક મર્યાદા ગ્રામિણ અને શહેરી વિસ્તાર માટે એક સમાન રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/-કે તેથી ઓછી રહેશે.
- દંપતીની પ્રથમ ત્રણ સંતાનો પૈકીની તમામ દીકરીઓને આ યોજનાનો લાભ મળવાપાત્ર રહેશે.
- પ્રથમ ધોરણમાં પ્રવેશ વખતે ૪૦૦૦/-
- નવમાં ધોરણમાં પ્રવેશ વખતે ૬૦૦૦/-ની સહાય.
- ૧૮ વર્ષની ઉંમરે ઉચ્ચ શિક્ષણ/લગ્ન સહાય તરીકે કુલ ૧,૦૦,૦૦૦/- ની સહાય, મળી કુલ રૂ. ૧,૧૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.

#### 87. વ્હાલી દીકરી યોજના લાભાર્થી ડેટા વેરીફિકેશન પોર્ટલ

દરેક યોજનાના અસરકારક અમલીકરણ માટે લાભાર્થી ડેટાનું વેરીફિકેશન અને મોનીટરીંગ કરવું ખુબજ મહત્વનું છે, આ બાબત ને ધ્યાનમાં રાખી જીલ્લા અને રાજ્ય કક્ષાએ ડેટાનું ઓનલાઇન વેરીફિકેશન અને મોનીટરીંગ કરવા માટે DST ના નિયમોનુસાર પોર્ટલ ડેવલપ કરવામાં આવશે, જેથી ભવિષ્યમાં યોજનાને ઓનલાઇન પ્લેટફોર્મ પુરુ પાડી શકાય.

#### 88. વિવિધલક્ષી મહિલા કલ્યાણ યોજના

મહિલાઓને સામાજિક, આર્થિક, શૈક્ષણિક તેમજ કાનૂની સમસ્યાઓ અંગે માર્ગદર્શન અને સહાય મળી રહે તે હેતુથી વિવિધલક્ષી મહિલા કલ્યાણ કેન્દ્રો શરૂ કરવામાં આવ્યા છે. આ કેન્દ્રો પર એલ.એલ.બી થયેલ કેન્દ્ર સંચાલક દ્વારા કાયદાકીય બાબતોમાં મહિલાઓને માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે. આ કેન્દ્રો દ્વારા ત્રિમાસિક તાલીમ અને શિબીરનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

- હાલમાં કુલ ૨૩૨ વિવિધલક્ષી મહિલા કલ્યાણ કેન્દ્રો કાર્યરત છે, જેમાં શહેરી વિસ્તારમાં ૩૧ જિલ્લા કેન્દ્રો અને તાલુકાકક્ષાએ ૨૬૩ કેન્દ્રો કાર્યરત છે.

### 89. મહિલા વિકાસ એવોર્ડ

મહિલા વિકાસ ક્ષેત્રે ગુજરાત રાજ્યમાં ૧૦ વર્ષથી કામગીરી કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થા અને સામાજિક કાર્યકરને તેમની ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી બદલ પ્રોત્સાહન રૂપે એવોર્ડ આપવાની યોજના અમલમાં છે જેમાં;

- મહિલા સશક્તિકરણ ક્ષેત્રે ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાને રાજ્ય સરકાર પુરસ્કાર રૂપે રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- એવોર્ડ આપે છે.
- જ્યારે મહિલા સામાજિક કાર્યકરને પણ તેની ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી માટે વ્યક્તિગત પુરસ્કાર રૂપે રૂ.૫૦,૦૦૦/- ની રોકડ રકમ અને પ્રશસ્તિપત્ર આપી સન્માનિત કરવામાં આવે છે

### 90. રાજીવગાંધી રાષ્ટ્રીય ઘોડિયાઘર યોજના

ઘોડિયાઘરમાં બાળકોની સાર સંભાળની સાથે તેમના વિકાસ માટેનું વાતાવરણ પૂરું પાડવામાં આવે છે. અહીં ૬ વર્ષ સુધીના બાળકોને રાખવામાં આવે છે, જેમાં ૩ વર્ષથી નીચેના બાળકો માટે જ્ઞાનાત્મક ક્ષમતાઓ વધારવા તેમજ ૩-૬ વર્ષના બાળકો માટે પૂર્વ શાળા પ્રવૃત્તિઓ/શિક્ષણ પૂરું પાડવાની પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે.

### 91. ઈ-નારી (Network of Advice, Referral and Information) ફોર વુમન એમ્પાવરમેન્ટ

મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ, ગાંધીનગર દ્વારા મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગની મહિલા કલ્યાણ શાખા દ્વારા તમામ યોજનાઓનાં માળખાઓ માટે ઇન્ટીગ્રેટેડ પરફોર્મન્સ મોનીટરીંગ સિસ્ટમ વિકસાવવા માટે ઈ-નારી ફોર વુમન એમ્પાવરમેન્ટ સિસ્ટમની રચના કરવામાં આવનાર છે, જે દ્વારા

- મહિલા કલ્યાણ શાખાની વિવિધ માળખામાં આવેલ હિંસાથી અસરગ્રસ્ત મહિલા જરૂરિયાત મુજબની મદદ પૂરી પાડવા ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું અને આ મહિલાઓને સુરક્ષીત ઇકો સિસ્ટમ પ્રદાન કરવામાં આવશે.
- મહિલા કલ્યાણ શાખાના વિવિધ માળખા વચ્ચે સંચાર વ્યવસ્થાને મજબૂત કરવી.
- મહિલા કલ્યાણ શાખાની યોજનાઓ ઉપર દેખરેખ અને સુધારો.

### 92. શક્તિ સદન (સંકલિત રાહત અને પુનર્વસન ગૃહ)

મિશન શક્તિ હેઠળ વહીવટી હેતુઓ માટે, સ્વધાર અને ઉજ્જવલા યોજનાને મજૂ કરવામાં આવી છે અને તે 'શક્તિ સદન' - સંકલિત રાહત અને પુનર્વસન ગૃહ તરીકે ઓળખાશે. રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા અમલી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો આ એક જ બિલ્ડિંગમાં અથવા એક જ પરિસરમાં અલગ બિલ્ડિંગમાં સુવિધા ચલાવી શકશે, આ ઉપરાંત રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો, સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ વિભાગ અને વિકલાંગ વ્યક્તિઓના સશક્તિકરણ વિભાગની યોજનાઓ સાથે સંકલન કરીને માનસિક રીતે અશક્ત/દિવ્યાંગ મહિલાઓ માટે ઘરો સ્થાપી શકે છે.

### 93. સખી નિવાસ (વર્કિંગ વીમેન હોસ્ટેલ)

ભારત સરકાર દ્વારા, મહિલાઓ માટે રોજગારીની તકો હોય એવા શહેરો, નાનાં નગરો અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં કામ કરતી મહિલાઓને નિવાસની સવલતો પૂરી પાડવા માટે, નવી વર્કિંગ

વુમન હોસ્ટેલનું બાંધકામ અને હયાત મકાનોનું વિસ્તરણ કરવા મિશન શક્તિ અંતર્ગતના સામર્થ્ય હેઠળ “સખી નિવાસ” નામાભિધાન કરવામાં આવેલ છે. સખી નિવાસ અંતર્ગત;

- કામ કરતી મહિલાઓ માટે શક્ય હોય ત્યાં, તેમના બાળકો માટે દિવસભરની સંભાળ સવલતો (ડે કેર) સહિત સુરક્ષિત અને સાનુકૂળ સ્થળે આવેલા નિવાસીની ઉપલબ્ધિને ઉત્તેજન આપવામાં આવશે.
- કામ કરતી, ઉચ્ચ શિક્ષણ અથવા તાલીમ મેળવનારી અન્ય મહિલા માટે આવાસની ઉપલબ્ધતાને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવે.

#### 94. અભયમ – ૧૮૧ મહિલા હેલ્પલાઈન

વિવિધ પ્રકારની હિંસાથી પીડિત મહિલા તેમજ પોતાના વિકાસ માટે જરૂરી માર્ગદર્શન મેળવવા માંગતી મહિલાઓને તમામ માહિતી એકજ જગ્યાએથી મળી રહે તે માટે મહિલા અને બાળવિકાસ વિભાગ દ્વારા ૧૮૧ નંબરની અભયમ મહિલા હેલ્પલાઈન શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ સુવિધામાં માર્ગદર્શનથી લઈને મુશ્કેલીમાં મુકાયેલ મહિલાને તાત્કાલિક સહાય પહોંચાડવા માટે રેસ્ક્યુ વાહનની સુવિધા પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલ છે. આ યોજના સમગ્ર રાજ્યમાં અમલી બનાવવામાં આવેલ છે. આ યોજનાની ઉપયોગીતાને ધ્યાને રાખી નીચે મુજબની સેવાઓ શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

#### 95. રાજ્ય મહિલા સંસાધન કેન્દ્ર (SRCW)

ગુજરાત માં રાજ્ય મહિલા સંસાધન કેન્દ્ર (SRCW)ની શરૂઆત જુલાઈ- ૨૦૧૨ માં કરવામાં આવેલ. SRCWનો મુખ્ય હેતુ રાજ્યમાં મહિલાઓનો સર્વાંગી વિકાસ થાય અને મહિલાઓનું સશક્તિકરણ થાય તે માટે વિવિધ હિતધારકો સાથે જાતિગત સંવેદનશીલતા (Gender Sensitization) કાર્યક્રમોનું અમલીકરણ તથા અસરકારક સંકલન દ્વારા કાયદાઓ અને યોજનાઓ અંગેની માહિતી છેવાડાના લોકો સુધી પહોંચાડવાનો છે

આ કેન્દ્ર દ્વારા ભારત સરકારના મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય, ન્યુ દિલ્હી દ્વારા અમલી વિવિધ દા.ત. મહિલા શક્તિ કેન્દ્ર, બેટી બચાવો બેટી પઠાવો, વન સ્ટોપ સેન્ટર (સખી), મહિલા પોલીસ વોલેન્ટીયર જેવી યોજનાઓનું મોનીટરીંગ કરવામાં આવે છે

#### 96. પોલીસ સ્ટેશન બેઠઝ સપોર્ટ સેન્ટર (PBSC)

આ સેન્ટરનો મુખ્ય હેતુ લિંગભેદ, ઘરેલુ હિંસા અને અત્યાચાર અને સામાજિક અસમાનતા જેવા પ્રશ્નોમાં પીડિત મહિલાને પોતે નિર્ણય લેવા સક્ષમ બનાવવાની અને સંસ્થાકીય સહાય કરવાનો હેતુ રહેલો છે. આ સપોર્ટ સેન્ટરમાં જે તે મહિલાની વિગતો નોંધી મહિલાઓની જરૂરીયાત મુજબની સહાય જેવીકે, કાઉન્સેલિંગ, કાયદાકીય જાણકારી તેમજ જરૂર જણાયે પોલીસ ફરિયાદ નોંધાવવા માટે જરૂરી સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે

- રાજ્યમાં ૩૩ જિલ્લાઓમાં સેન્ટરો કાર્યરત છે.

#### 97. ઘરેલુ હિંસા સામે મહિલાને રક્ષણ આપતો અધિનિયમ-૨૦૦૫ અંગે જીલ્લા સ્તરે સેમિનાર:

ઘરેલુ હિંસા અધિનિયમ-૨૦૦૫ હેઠળ રાજ્યનાં જિલ્લા તથા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં દહેજ પ્રતિબંધક સહ રક્ષણ અધિકારીઓ નિયુક્તિ કરવામાં આવેલ છે, આ અધિકારીશ્રીઓ દ્વારા

વિવિધલક્ષી મહિલા કલ્યાણ કેન્દ્રનાં માધ્યમથી જેન્ડર રીસોર્સ સેન્ટર દ્વારા વિવિધ હિતધારકો સાથે સેમીનારનું આયોજન કરવામાં આવશે.

- ઘરેલુ હિંસા સામે કાયદાકીય માર્ગદર્શન આપવા જિલ્લા કક્ષાએ તેમજ તાલુકા કક્ષાએ સેમિનાર તથા તાલીમ કાર્યક્રમો યોજી છેવાડાના લોકો આ કાયદા બાબતે જાગૃત કરવામાં આવશે

**98. કામકાજનાં સ્થળે મહિલાઓની થતી જાતીય સતામણી (અટકાવ, પ્રતિબંધ અને નિવારણ)**

અધિનિયમ-૨૦૧૩ અંગે જીલ્લા સ્તરે સેમિનાર

જિલ્લામાં દહેજ પ્રતિબંધક સહ રક્ષણ અધિકારીશ્રીઓની નિયુક્તિ કરવામાં આવેલ છે, આ અધિકારીશ્રીઓ દ્વારા વિવિધલક્ષી મહિલા કલ્યાણ કેન્દ્રનાં માધ્યમથી જેન્ડર રીસોર્સ સેન્ટરના સહયોગથી વિવિધ હિતધારકો સાથે સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવશે.

- આ કાયદા બાબતે કાયદાકીય માર્ગદર્શન આપવા જિલ્લા કક્ષાએ તેમજ તાલુકા કક્ષાએ સેમિનાર તથા તાલીમ કાર્યક્રમો યોજી છેવાડાના લોકો આ કાયદા બાબતે જાગૃત કરવામાં આવશે

**99. કુટુંબ સલાહ કેન્દ્ર**

કુટુંબ સલાહ કેન્દ્રોમાં કૌટુંબિક તથા સામાજિક વિવાદને લગતાં પ્રશ્નો જેવા કે, છૂટાછેડા, કૌટુંબિક કલહ, સ્ત્રીઓને કુટુંબ દ્વારા માનસિક ત્રાસ સ્ત્રીઓને સંપત્તિના પ્રશ્નોમાં અન્યાય વિગેરે સામાજિક વિવાદને લગતાં પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવવા તથા સમાધાન કરાવવા આવા કેન્દ્રો દ્વારા પ્રયત્નો હાથ ધરવામાં આવે છે.

- ૨૦૧૮-૧૯ થી દહેજ પ્રતિબંધક અધિકારીશ્રીઓની કચેરીમાં આ કુટુંબ સલાહ કેન્દ્રોનાં સામાજિક કાર્યકરોની બેઠક વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે, આથી ઘરેલુ હિંસા હેઠળ કામગીરી કરવામાં મદદરૂપ થાય

**100. પ્રિવેન્ટિવ અને રેસ્ક્યુ હોમ**

પીડિત મહિલાઓના રક્ષણ અને સહાયતા માટે રાજ્યમાં સંસ્થાઓના સહયોગ થી પ્રિવેન્ટિવ અને રેસ્ક્યુ હોમ શરૂ કરવામાં આવશે.

**101. નારી સંરક્ષણ ગૃહો/કેન્દ્રોમાં આશ્રય લઈ રહેલ અનાથ બહેનોના લગ્ન માટે આર્થિક સહાય યોજના**

રાજ્યમાં ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ ના ધોરણે કુલ-૦૬ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રિવેન્ટિવ રેસ્ક્યુ સેન્ટર કાર્યરત છે. આથી ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ ના ધોરણેની કુલ-૦૬ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ દ્વારા કાર્યરત પ્રિવેન્ટિવ રેસ્ક્યુ સેન્ટરમાં આશ્રય લઈ રહેલ અનાથ બહેનોના લગ્ન સમયે ઉક્ત મુજબની રૂ.૨૦,૦૦૦/-સહાય આપવામાં આવશે.

**102. નારી સંરક્ષણ ગૃહોમાં નર્સની સેવા ઉપલબ્ધ કરાવવી**

રાજ્યનામાં આદિજાતિ પેટા વિસ્તાર યોજના અન્વયે સરકારી નારી સંરક્ષણ કેન્દ્ર નવસારી ખાતે કાર્યરત છે. આ કેન્દ્રમાં ,ટી.બી વાળા બહેનો તેમજ અન્ય બીમારીવાળી બહેનો આશ્રય લઈ રહેલ હોવાથી તેઓને હોસ્પિટલ લઈ જવાના રહેતા હોઈ તેમજ સમયસર દવાઓ

આપવાની હોય છે. આથી નર્સની ખુબ જ જરૂરિયાત હોવાથી નારી સંરક્ષણ કેન્દ્ર, નવસારી ખાતે નર્સની ભરતી કરવામાં આવશે.

**103. મહિલા સ્વાવલંબન યોજના**

આ યોજના અંતર્ગત ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં રૂ.૧,૨૦,૦૦૦/- સુધીની તેમજ શહેરી વિસ્તારમાં રૂ.૧,૫૦,૦૦૦/- સુધીની વાર્ષિક આવક ધરાવતા કુટુંબની મહિલાઓના આર્થિક વિકાસ માટે સહાય કરવામાં આવે છે, જે અંતર્ગત મહિલાઓને આર્થિક પ્રવૃત્તિ માટે રૂ.૨૦૦૦૦૦/- (રૂપિયા બે લાખ) ની મર્યાદામાં લોન આપવા માટે બેંકોને મહિલા આર્થિક વિકાસ નિગમ દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવે છે. આ યોજના અંતર્ગત લાભાર્થી મહિલાને પ્રોજેક્ટ કોસ્ટના ૧૫% અથવા મહત્તમ રૂ.૩૦,૦૦૦/- (રૂપિયા ત્રીસ હજાર) બચ્ચે માથી જે ઓછું હોય તે મુજબ સબસીડી આપવામાં આવે છે.

**104. જનરલ તાલીમ યોજના**

આ યોજનાનો મૂળભૂત હેતુ ગરીબી રેખા હેઠળની ૧૮ વર્ષથી વધુ કે ૫૦ વર્ષ સુધીની વયની જરૂરિયાતમંદ મહિલાઓને પરંપરાગત કે બિન પરંપરાગત આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ માટે કૌશલ્ય વિકાસ તાલીમ આપવાનો છે. નિગમ દ્વારા આઈ.ટી.આઈ., કૌશલ્યવર્ધન કેન્દ્રો અને ઉમ્મીદ સંસ્થા દ્વારા તાલીમો આપવામાં આવે છે.

**105. મહિલા જાગૃતિ શિબિર**

મહિલા જાગૃતિ શિબિરનો ઉદ્દેશ મહિલાઓને તેમના અધિકારો વિશે જાગૃત કરવાનો છે. વધુમાં જુદા જુદા ખાતા દ્વારા મહિલાઓને અનુલક્ષીને અમલમાં મુકાતી યોજનાઓ અને તેવી યોજનાઓ હેઠળ લાભ મેળવવા માટે અનુસરવાની નવી પદ્ધતિ અંગે જાણકારી આપવામાં આવે છે.

**106. પ્રદર્શન સહ વેચાણ** મહિલાઓ દ્વારા ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓના વેચાણને પ્રોત્સાહન આપવા દર વર્ષે રાજ્યમાં વેચાણની ક્ષમતાવાળા શહેરોમાં પ્રદર્શન સહ વેચાણનું આયોજન કરવામાં આવે છે, જેમાં આવી મહિલાઓને સ્ટોલ ટોકન ફી લઈને ફાળવવામાં આવે છે જેથી મહિલાઓને ન્યુનતમ ખર્ચે વેચવાની તક મળે છે. અને લાંબાગાળાની વેચાણ વ્યવસ્થા પ્રસ્થાપિત કરવાનો અનુભવ મળે છે. (આ યોજના અંતર્ગત <http://mela.gwedc.gov.in/> વેબસાઈટ મારફતે ઓન લાઈન પ્રક્રિયા દ્વારા સ્ટોલ ફાળવવાની તમામ કામગીરી કરવામાં આવે છે.)

**107. મહિલા સ્વરોજગાર મેળા / લોન ધિરાણ મેળા (મુદ્રા કેમ્પ) યોજના**

દરેક જિલ્લા પંચાયતો દ્વારા મહાનગરપાલિકા/નગરપાલિકા/જિલ્લા પંચાયત ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ અને અન્ય ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓના સંકલનથી રૂ.૨.૦૦ લાખની ખર્ચ મર્યાદામાં જિલ્લાનાં મહિલા અને બાળ અધિકારી દ્વારા બેંકોના સહયોગથી મહિલા લોન ધિરાણ મેળા (મુદ્રા કેમ્પ) મેળાનું આયોજન કરવા નક્કી થયેલ છે.

**108. પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં જીવતી શોષીત મહિલાઓને તાલીમની યોજના**

સમાજની અત્યંત ઉપેક્ષિત અને પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં જીવતી કે તેનો ભોગ બનેલી મહિલાઓના આર્થિક પુનઃસ્થાપન માટે ખાસ વ્યવસાયલક્ષી તાલીમનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત જુદા-જુદા પ્રકારના વ્યવસાયોની તાલીમ આપવામાં આવે છે, સાથે જ લાભાર્થી મહિલાને તાલીમની સાથે રૂ.૧૦૦૦/- સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે, તેમજ તાલીમ પામેલ લાભાર્થીઓને ટુલકિટસનું વિતરણ કરવામાં આવે છે.

**109. જેન્ડર રિસોર્સ સેન્ટર**

રાજ્યની તમામ મહિલા વિકાસલક્ષી પ્રક્રિયાઓમાં જાતિગત સમાનતા અને સમન્યાયતાનો સમાવેશ થાય તે માટે જરૂરી તકનીકી સહયોગ આપવામાં આવે છે. જીઆરસી સરકારી તેમજ સ્વયંસેવી સંસ્થાઓને જાતિગત રીતે સંવેદનશીલ કાર્યક્રમો, નીતિઓ, કાયદાઓ અને યોજનાઓના ઘડતર, આયોજન અમલીકરણ અને મુલ્યાંકનમાં મદદ કરે છે. જીઆરસી દ્વારા વિકાસના જુદા-જુદા ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓની ભાગીદારી અને તેઓની સ્થિતિ દર્શાવતા આંકડાઓનું એકત્રીકરણ, સંપુટીકરણ તેમજ વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે.

**110. ગુજરાત રાજ્ય મહિલા આયોગ**

મહિલાઓના બંધારણીય અને કાનૂની હક્કોના રક્ષણ માટે તથા મહિલાઓના આર્થિક, સામાજિક, શૈક્ષણિક વિકાસની સાથે-સાથે તેઓની અધિકારીતાને પ્રોત્સાહન આપવાના આશયથી ગુજરાત રાજ્ય મહિલા આયોગ અધિનિયમ ૨૦૦૨ અંતર્ગત ગુજરાત રાજ્ય મહિલા આયોગની રચના કરવામાં આવેલ છે.

આયોગના કાર્યો :

- મહિલાલક્ષી ફરિયાદો અને ગુનાઓની ચકાસણી કરવી અને દેખરેખ રાખવી.
- મહિલાઓ પ્રત્યેના ભેદભાવો / આત્યાચારો દૂર કરવા માટેની વિવિધ રણનીતિઓની ભલામણ કરવી.
- મહિલાલક્ષી સંશોધનો હાથ ધરવા.
- મહિલા સંસ્થાઓ, જેલ, રિમાન્ડ હોમ, નારી સંરક્ષણ ગૃહો વિગેરેની તપાસ કરવી.

**111. નારી અદાલત**

નારી દ્વારા, નારી માટે, નારીવાદી અભિગમ સાથે નારીઓને ન્યાય આપવા માટે ગુજરાતમાં નારી અદાલતોની શરૂઆત કરાઈ છે. નારી અદાલતોમાં સમાજની આગેવાન બહેનો પોતાની કોઠાસૂઝથી ગ્રામ્ય સ્તરની સમસ્યાગ્રસ્ત અને હિંસાનો ભોગ બનેલ બહેનોને વિનામૂલ્યે ન્યાય અપાવવાનું કાર્ય કરે છે. રાજ્ય મહિલા આયોગ દ્વારા આ નવી નારી અદાલતો શરૂ કરવાનું કામ થઈ રહ્યું છે.

=====



શ્રેણી – બ

**Category – B**



| Gender Budget 2025-26                                                          |                                                                                                                       |                 |                 |                 |                 |  |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|--|
| (A.E. - Actual Expenditure, B.E. - Budget Estimates, R.E. - Revised Estimates) |                                                                                                                       |                 |                 |                 |                 |  |
| Category - B (Atleast 30% Women Specific Programmes)                           |                                                                                                                       |                 |                 |                 |                 |  |
| (Rs. In Crores)                                                                |                                                                                                                       |                 |                 |                 |                 |  |
| Sr. No.                                                                        | Department/ Schemes                                                                                                   | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |  |
|                                                                                | <b>Agriculture, Farmers Welfare &amp; Co-operation Department</b>                                                     |                 |                 |                 |                 |  |
|                                                                                | <b>Directorate Horticulture</b>                                                                                       |                 |                 |                 |                 |  |
| 1                                                                              | Scheme for Integrated Horticulture Development (General+TASP+SCSP)                                                    | 226.46          | 427.99          | 353.10          | 663.61          |  |
| 2                                                                              | Scheme on Mission on Integrated Development of Horticulture - (General+TASP+SCSP)                                     | 113.34          | 158.33          | 126.29          | 140.14          |  |
|                                                                                | <b>Directorate Agriculture</b>                                                                                        |                 |                 |                 |                 |  |
| 3                                                                              | Agricultural Skill Development Training Programme For Men & Women Farmers                                             | 1.85            | 2.25            | 2.25            | 4.50            |  |
|                                                                                | <b>Agriculture Research &amp; Education</b>                                                                           |                 |                 |                 |                 |  |
| 4                                                                              | Agricultural Extension Education                                                                                      | 27.13           | 29.36           | 27.23           | 31.77           |  |
|                                                                                | <b>Animal Husbandry</b>                                                                                               |                 |                 |                 |                 |  |
| 5                                                                              | Assistance for ST Beneficiaries for Establishment of Goat Units (10+01)                                               | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 8.40            |  |
| 6                                                                              | Assistance to Livestock owners for Cattle Feed (General+TASP+SCSP)                                                    | 43.63           | 54.57           | 54.57           | 61.17           |  |
| 7                                                                              | Assistance for Establishment of R.I.R. Birds Unit                                                                     | 0.22            | 0.22            | 0.22            | 0.22            |  |
| 8                                                                              | Organizing Training and "Prerna Pravas" for livestock Owners                                                          | 0.56            | 0.56            | 0.56            | 0.56            |  |
| 9                                                                              | Scheme for Self-Employment through Establishment of Dairy Farm of Milch Animals                                       | 2.00            | 3.00            | 2.00            | 1.50            |  |
| 10                                                                             | Scheme for assistance Village Milk Co- operative Societies for construction of Dudhghar/Godown                        | 11.50           | 1.72            | 1.70            | 1.72            |  |
|                                                                                | <b>Commissionerate Fisheries</b>                                                                                      |                 |                 |                 |                 |  |
| 11                                                                             | Construction of Fishing center under Loan from NABARD                                                                 | 337.45          | 338.00          | 338.00          | 140.00          |  |
| 12                                                                             | Providing essential services and necessary facilities at the fisheries centers                                        | 0.00            | 12.39           | 0.27            | 6.60            |  |
| 13                                                                             | VAT( Value Added Tax) Subsidy on High Speed Diesel oil supplied to mechanized fishing vessels below 20 meter length.) | 332.55          | 463.30          | 231.65          | 350.00          |  |
| 14                                                                             | Financial Assistance for Kerosene to Boat owner small Fishermen                                                       | 5.34            | 8.00            | 6.00            | 8.00            |  |
| 15                                                                             | Accident Insurance Scheme of Fishermens Member of Co-operative Societies                                              | 0.68            | 0.54            | 0.54            | 0.84            |  |
| 16                                                                             | Providing Navigation Aids and other Infrastructural facilities                                                        | 44.10           | 59.78           | 83.67           | 143.75          |  |
| 17                                                                             | Development of Inland Fisheries in Tribal Areas                                                                       | 6.36            | 16.85           | 25.26           | 51.53           |  |
| 18                                                                             | Fish seed Production and inand fisheries Resources (In Non-Tribal Area))                                              | 4.77            | 8.78            | 17.31           | 8.78            |  |
| 19                                                                             | Subsidy to Scheduled castes for Fishereis                                                                             | 0.64            | 2.02            | 1.30            | 2.02            |  |
| 20                                                                             | Establisment of Costal Aquaculture units                                                                              | 0.73            | 8.74            | 8.74            | 6.00            |  |
| 21                                                                             | Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojna                                                                                   | 13.74           | 37.84           | 78.94           | 251.55          |  |
| 22                                                                             | Strengthening of publicity and extension Programme                                                                    | 19.02           | 32.44           | 32.82           | 37.37           |  |
| 23                                                                             | Development of smart and integrated fishing harbour at jakhau                                                         | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 101.00          |  |
| 24                                                                             | Development of Fish landing centres at inland reservior (new item)                                                    | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 10.00           |  |
| 25                                                                             | Infusion of New Technology for Fish farming like Bioflock and RAS (new item)                                          | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 5.75            |  |
| 26                                                                             | Input subsidy to fishermen society, fishermen group (new item)                                                        | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 7.20            |  |
| 27                                                                             | Input subsidy on cage culture for tribal fishermen (new item)                                                         | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 32.40           |  |
| 28                                                                             | seed bank subsidy for the sea weed production (new item)                                                              | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 2.00            |  |
| 29                                                                             | aquaculture special package (new item)                                                                                | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 50.00           |  |

| Sr. No. |  | Department/ Schemes                                                                                            | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |  |                                                                                                                | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 30      |  | assistance on probiotic for shrimp production (new item)                                                       | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 2.50            |
| 31      |  | cage culture for brackish water aquaculture (new item)                                                         | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 30.00           |
| 32      |  | assistance on Fisheries by product processing unit (new item)                                                  | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 25.00           |
| 33      |  | establishment of blast freezer and cold room for boat owner and Cooperative societies and merchants (new item) | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 50.00           |
| 34      |  | wooden boat replacement scheme for ibm boat(new item)                                                          | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 11.25           |
| 35      |  | establishment of boat building yard( new item)                                                                 | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 10.00           |
| 36      |  | assistance on the purchase of solarpanels for fishing boats (new item)                                         | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 9.50            |
|         |  | <b>Total</b>                                                                                                   | <b>1192.07</b>  | <b>1666.68</b>  | <b>1392.42</b>  | <b>2266.63</b>  |
|         |  | <b>Climate Change Department</b>                                                                               |                 |                 |                 |                 |
|         |  | <b>Gujarat Energy Development Agency</b>                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| 37      |  | Battery Operated Vehicle (2-W)                                                                                 | 3.84            | 9.00            | 9.00            | 9.00            |
| 38      |  | Energy Conservation Awareness Programme in Govt. Colleges                                                      | 0.04            | 0.65            | 0.65            | 0.50            |
| 39      |  | Mass Communication to General Public (including BURD)                                                          | 4.98            | 11.00           | 6.30            | 6.25            |
| 40      |  | Scheme to install Solar Water Heating System in Adarsh Residential Schools and Government Hostels              | 3.72            | 0.00            | 0.00            | 6.00            |
|         |  | <b>Total</b>                                                                                                   | <b>12.58</b>    | <b>20.65</b>    | <b>15.95</b>    | <b>21.75</b>    |
|         |  | <b>Education Department</b>                                                                                    |                 |                 |                 |                 |
|         |  | <b>Primary Education</b>                                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| 41      |  | Salary of Primary Teacher                                                                                      | 17730.61        | 19000.00        | 19000.00        | 20515.55        |
| 42      |  | Improvement of Physical Facilities (General + TASP + SCSP)                                                     | 79.54           | 71.37           | 71.27           | 73.50           |
| 43      |  | Fee Reimbursement to 25% Private unaided Schools (General + TASP + SCSP)                                       | 674.94          | 778.32          | 704.63          | 781.60          |
|         |  | <b>Samagra Shishkha Abhiyan</b>                                                                                |                 |                 |                 |                 |
| 44      |  | Mission Schools of Excellence (Gen)                                                                            | 2573.44         | 2729.71         | 2441.65         | 2852.22         |
| 45      |  | Samagra Siksha Elementary                                                                                      | 1585.10         | 2067.94         | 1880.88         | 1983.75         |
| 46      |  | Samagra Siksha Secondary                                                                                       | 219.02          | 222.62          | 310.55          | 446.49          |
| 47      |  | To provide Required infrastructure in state primary schools (Gen)                                              | 1.00            | 419.15          | 419.15          | 221.58          |
| 48      |  | Capital Out lay Elementary                                                                                     | 130.56          | 181.62          | 325.79          | 313.47          |
| 49      |  | Capital Out lay Secondary                                                                                      | 47.38           | 98.31           | 86.16           | 58.00           |
| 50      |  | District Primary Education Programme                                                                           | 638.56          | 939.50          | 939.50          | 1169.94         |
| 51      |  | Providing Sanitary Napkins in Govt. School (New Item)                                                          | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 35.01           |
|         |  | <b>Commissionerate of Technical Education</b>                                                                  |                 |                 |                 |                 |
| 52      |  | Technical Highschool (Skill Formation & Vocationalization)                                                     | 22.31           | 23.26           | 20.53           | 24.86           |
| 53      |  | Development of Government Polytechnic College                                                                  | 426.41          | 510.46          | 499.63          | 511.83          |
| 54      |  | Development of Government Pharmacy College                                                                     | 12.25           | 18.26           | 16.04           | 18.19           |
| 55      |  | Development of Government Engineering College                                                                  | 338.22          | 388.43          | 417.17          | 432.63          |
| 56      |  | Postgraduation Courses                                                                                         | 9.24            | 20.12           | 16.98           | 12.66           |
| 57      |  | Master Courses in Computer Application                                                                         | 0.34            | 0.38            | 0.36            | 0.40            |
| 58      |  | Construction Works in Government Technical High School                                                         | 0.52            | 0.10            | 0.10            | 0.03            |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                        | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |                                                                                            | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 59      | Construction Works in Government Polytechnic Colleges                                      | 33.56           | 23.67           | 23.67           | 38.09           |
| 60      | Construction Works in Government Eng. Colleges                                             | 166.87          | 121.28          | 121.28          | 281.28          |
| 61      | Construction Works in Government Technical Institution (TASP)                              | 8.58            | 6.10            | 6.10            | 10.95           |
|         | <b>Commissionerate of PM Poshan</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| 62      | PM Poshan Scheme                                                                           | 1001.58         | 1290.56         | 1236.90         | 1325.83         |
| 63      | Sukhadi Yojna                                                                              | 12.00           | 32.00           | 38.00           | 44.72           |
| 64      | Dudh Sanjivani Yojna                                                                       | 60.54           | 78.22           | 60.00           | 76.70           |
| 65      | Suposhit Gujarat Mission                                                                   | 0.00            | 80.00           | 160.00          | 150.00          |
| 66      | Mukhyantri Paushtik Alpahar Scheme                                                         | 0.00            | 0.00            | 229.38          | 617.67          |
| 67      | Centralized Kitchen (New Item)                                                             | 0.00            | 1.00            | 1.00            | 551.49          |
|         | <b>Commissionerate of Schools</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| 68      | The Scheme of Payment of Examination Fee for Girls students and Disabled Students          | 40.00           | 43.93           | 40.87           | 40.79           |
| 69      | Provision to Provide Free Text Books to Students of Open School for Std. 9 to 12           | 7.00            | 2.50            | 1.00            | 1.00            |
| 70      | ST Bus Concession for Student Pass fee                                                     | 498.06          | 205.00          | 540.00          | 223.00          |
| 71      | Mukhay Mantri Gyan Shadhana Merit Scholarship Scheme                                       | 27.87           | 100.00          | 65.00           | 100.00          |
| 72      | Encouragement of Educational Tour Scheme in Government Schools                             | 7.53            | 8.00            | 8.00            | 7.00            |
| 73      | Setting up of Book Bank MYSY                                                               | 99.51           | 102.00          | 150.00          | 112.20          |
| 74      | IEDSS Scholarship Scheme                                                                   | 0.66            | 0.66            | 0.66            | 0.66            |
| 75      | Raksha Shakti School (Staff, uniform, food bill, sports, NCC)                              | 1.15            | 8.43            | 6.04            | 8.19            |
| 76      | Sainik School balachadi, Jamnagar Free education for Gujarat state students                | 2.53            | 1.89            | 2.61            | 2.25            |
| 77      | Student Initiatives                                                                        | 6.51            | 6.79            | 6.79            | 7.26            |
| 78      | Vidhya Deep Vima Yojana                                                                    | 1.15            | 1.15            | 1.15            | 1.15            |
| 79      | Pay and Allowance in Grant in Aid Secondary Schools                                        | 4125.17         | 4334.91         | 4319.26         | 4323.64         |
| 80      | Pay and Allowance in Grant in Aid Higher Secondary Schools                                 | 1569.96         | 1883.21         | 1753.21         | 1981.35         |
| 81      | Namo Sarswati vigyan sadhana Scheme                                                        | 0.00            | 250.00          | 200.00          | 250.00          |
| 82      | Transport Voucher Scheme                                                                   | 0.00            | 100.00          | 50.00           | 100.00          |
| 83      | Sea Scout Scheme                                                                           | 0.00            | 0.10            | 0.10            | 0.10            |
|         | <b>Commissionerate of Higher Education</b>                                                 |                 |                 |                 |                 |
| 84      | Scholarship Scheme                                                                         | 0.50            | 0.50            | 0.00            | 0.50            |
| 85      | Mukhyantri Yuva Swavlamban Yojana                                                          | 400.00          | 400.00          | 0.00            | 410.00          |
| 86      | Chief Ministers Scholarship scheme                                                         | 0.00            | 29.95           | 15.95           | 31.50           |
| 87      | SHODH (Scheme of Developing High quality Research)                                         | 20.00           | 40.00           | 40.00           | 20.00           |
|         | <b>Gujarat State Council of Educational Research and training (GCERT)</b>                  |                 |                 |                 |                 |
| 88      | Financial Assistance to Gujarat State Council of Educational Research & Training Programme | 14.46           | 16.67           | 16.67           | 18.32           |
| 89      | Gujarat State Council of Educational Research & Training                                   | 21.56           | 30.00           | 28.40           | 55.26           |
|         | <b>Total</b>                                                                               | <b>32616.19</b> | <b>36668.07</b> | <b>36272.42</b> | <b>40242.60</b> |
|         | <b>Energy &amp; Petrochemicals Department</b>                                              |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Gujarat Urja Vikas Nigam Ltd</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| 90      | Subsidy to GUVNL for Electrification of Hultment Situated to Urban and Rural Areas         | 16.00           | 16.17           | 16.17           | 16.17           |
| 91      | Subsidy to GUVNL for Kutir Jyoti Yojana                                                    | 5.74            | 4.45            | 4.85            | 4.45            |
| 92      | Subsidy to GUVNL for Electrification under Scheduled Caste Sub Plan                        | 3.79            | 3.31            | 3.74            | 3.31            |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                        | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |                                                                                                            | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 93      | Share Contribution to GUVNL for Kisan Heet Urja Shakti Yojna                                               | 56.01           | 55.00           | 55.00           | 55.00           |
| 94      | Share Capital to Gujarat Urja Vikas Nigam Ltd for Release of Agriculture Connection                        | 984.83          | 660.05          | 814.77          | 716.15          |
| 95      | Contribution to GUVNL for Electrification of Wells and Pumps under TASP                                    | 351.05          | 465.76          | 531.30          | 508.90          |
| 96      | Share Capital Contribution to GUVNL for Providing of New Agriculture Connection to Scheduled Caste Farmers | 17.63           | 12.51           | 22.28           | 13.26           |
| 97      | Assistance to GUVNL for Implementing the PM KUSUM Scheme (Component-B) of Solar Agriculture Pump Sets      | 143.54          | 152.13          | 176.25          | 103.41          |
| 98      | Solarization of Grid Connected AG Pump Under Component-C of PM KUSUM Scheme.                               | 0.01            | 0.01            | 0.01            | 0.01            |
|         | <b>Total</b>                                                                                               | <b>1578.60</b>  | <b>1369.39</b>  | <b>1624.37</b>  | <b>1420.66</b>  |
|         | <b>Food &amp; Civil Supplies Department</b>                                                                |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Directorate of Food &amp; Civil Supply</b>                                                              |                 |                 |                 |                 |
| 99      | Losses on Sale Of Edible Oil Through Fair Price Shops                                                      | 151.96          | 159.69          | 106.14          | 159.69          |
| 100     | Ann Brahma Scheme                                                                                          | 0.41            | 0.30            | 0.30            | 0.30            |
| 101     | Distribution Of Double Fortified Salt                                                                      | 62.95           | 50.98           | 42.15           | 50.98           |
| 102     | Food Security                                                                                              | 504.34          | 674.50          | 1299.56         | 674.50          |
| 103     | Distribution of Sugar                                                                                      | 168.33          | 190.65          | 171.37          | 170.00          |
| 104     | Distribution of Pulses                                                                                     | 341.48          | 766.23          | 360.59          | 766.60          |
|         | <b>Total</b>                                                                                               | <b>1229.47</b>  | <b>1842.35</b>  | <b>1980.11</b>  | <b>1822.07</b>  |
|         | <b>Forest and Environment Department</b>                                                                   |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Principal Chief Conservator of Forest</b>                                                               |                 |                 |                 |                 |
| 105     | Divisional Office                                                                                          | 276.56          | 355.30          | 313.13          | 378.42          |
| 106     | Forest Research, Training and Publicity                                                                    | 21.97           | 25.09           | 27.45           | 28.75           |
| 107     | Forest Conservation and Development                                                                        | 13.69           | 16.54           | 16.54           | 17.92           |
| 108     | Vrux Kheti Yojna                                                                                           | 5.01            | 2.71            | 2.45            | 1.79            |
| 109     | Community Forestry Scheme                                                                                  | 0.00            | 26.79           | 37.50           | 32.87           |
| 110     | Agro Forestry Scheme                                                                                       | 7.47            | 16.03           | 13.12           | 17.74           |
| 111     | Management and Development of Wild Life                                                                    | 229.52          | 248.80          | 248.80          | 291.73          |
| 112     | Action Plan for Conservation and Management of Coral Reef in Gulf of Kutchh and Khambhat                   | 0.00            | 1.00            | 0.00            | 1.00            |
| 113     | Action Plan for Conservation of Wet lands                                                                  | 0.34            | 1.26            | 0.00            | 1.26            |
| 114     | Integrated Development of Wildlife Habitats                                                                | 3.45            | 10.50           | 15.02           | 10.50           |
| 115     | Gujarat Biodiversity Board                                                                                 | 11.80           | 13.50           | 13.50           | 15.00           |
| 116     | Action Plan for creation of Kutchh Biosphere Reserve                                                       | 0.00            | 0.02            | 0.00            | 0.02            |
| 117     | Action Plan for Creation of Eco-Task Force and Mangrove Plantation                                         | 3.50            | 4.10            | 5.10            | 14.50           |
| 118     | Forest Management and Development                                                                          | 0.00            | 4.54            | 3.40            | 53.84           |
| 119     | Grant-in-Aid to Gujarat Ecological Education and Research Foundation                                       | 21.00           | 41.50           | 41.50           | 40.00           |
| 120     | Agro Forestry Scheme                                                                                       | 0.67            | 1.43            | 1.06            | 1.52            |
| 121     | Forest Research                                                                                            | 19.03           | 19.71           | 20.28           | 24.06           |
| 122     | Forest Protection                                                                                          | 20.82           | 25.27           | 25.27           | 27.07           |
| 123     | Participatory Forest Management Scheme under Gujarat Forest Development Program                            | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 6.20            |
| 124     | Botanical Garden Development Project                                                                       | 1.40            | 1.00            | 1.00            | 1.10            |
| 125     | Vrux kheti Yojana                                                                                          | 2.61            | 1.33            | 1.24            | 0.85            |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                      | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                          | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 126     | Community forestry Scheme                                                                | 0.00               | 2.65               | 3.65               | 3.00               |
| 127     | Agro Forestry Scheme                                                                     | 1.43               | 3.08               | 2.46               | 3.33               |
| 128     | Management and Development of Wild Life                                                  | 10.39              | 11.60              | 11.60              | 13.43              |
| 129     | Grant-in-Aid to Kevadiya Development Authority                                           | 43.00              | 21.00              | 21.00              | 48.08              |
| 130     | Dang Forest Management and Development Project                                           | 28.08              | 40.86              | 40.86              | 46.18              |
| 131     | Information & technology                                                                 | 1.91               | 3.86               | 3.86               | 4.10               |
| 132     | Grass Development Project                                                                | 0.00               | 5.46               | 2.38               | 3.00               |
| 133     | Forest Management and Development                                                        | 0.00               | 2.16               | 1.09               | 48.14              |
| 134     | Payment of Consultancy charges under Gujarat Forestry Development Project headed by JICA | 0.00               | 9.59               | 3.50               | 26.35              |
| 135     | Compensatory Afforestation against Regularization of Unauthorized cultivation            | 0.00               | 1.90               | 1.80               | 2.10               |
| 136     | Forest Management and Development                                                        | 235.47             | 296.70             | 318.70             | 277.14             |
| 137     | Community forestry Scheme                                                                | 252.80             | 327.04             | 327.04             | 481.89             |
| 138     | Gujarat Forestry Development Project (Financed by JBIC Japan)                            | 0.00               | 140.36             | 130.00             | 204.95             |
| 139     | Forest Fire Prevention and Management Scheme                                             | 1.18               | 3.84               | 2.17               | 3.80               |
| 140     | Grass Development Project                                                                | 64.61              | 62.00              | 62.00              | 70.00              |
| 141     | Roads and Buildings                                                                      | 16.75              | 20.25              | 18.00              | 6.70               |
| 142     | Forest Protection                                                                        | 6.10               | 7.10               | 7.10               | 7.90               |
| 143     | Forest Research                                                                          | 1.00               | 1.00               | 1.00               | 5.00               |
| 144     | Management and Development of Wild Life                                                  | 35.58              | 73.75              | 52.05              | 99.09              |
| 145     | Wildlife of Genomics                                                                     | 1.00               | 1.00               | 1.00               | 1.50               |
| 146     | National Bamboo Mission                                                                  | 4.58               | 11.85              | 5.90               | 8.21               |
| 147     | National Bamboo Mission                                                                  | 0.20               | 1.00               | 0.75               | 0.71               |
| 148     | Scheduled Castes Sub-Plan Scheme for Fruit Plantations                                   | 51.12              | 55.00              | 55.00              | 56.15              |
| 149     | Vrux Kheti Yojna                                                                         | 1.19               | 0.86               | 0.64               | 0.55               |
| 150     | National Bamboo Mission                                                                  | 0.86               | 2.13               | 1.10               | 1.56               |
| 151     | Forest Management and Development                                                        | 125.86             | 140.00             | 150.00             | 120.00             |
| 152     | Roads and Buildings                                                                      | 9.50               | 18.00              | 18.00              | 4.00               |
| 153     | Gujarat Community Forestry Project                                                       | 61.55              | 107.63             | 107.63             | 113.20             |
| 154     | Gujarat Forest Development Program                                                       | 0.00               | 3.52               | 0.02               | 3.62               |
|         | <b>Total</b>                                                                             | <b>1593.00</b>     | <b>2191.61</b>     | <b>2136.66</b>     | <b>2629.82</b>     |
|         | <b>General Administrative Department</b>                                                 |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Sardar Patel Institute of Public Administration (SPIPA)</b>                           |                    |                    |                    |                    |
| 155     | Grant in Aid to Sardar Patel Institute of Public Administration                          | 19.17              | 34.10              | 38.43              | 45.33              |
|         | <b>Total</b>                                                                             | <b>19.17</b>       | <b>34.10</b>       | <b>38.43</b>       | <b>45.33</b>       |
|         | <b>Health &amp; Family Welfare Department</b>                                            |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Commissioner, Health, Medical Services &amp; Medical Education (Health Section)</b>   |                    |                    |                    |                    |
| 156     | School Health Services                                                                   | 80.20              | 68.38              | 102.73             | 73.85              |
| 157     | Sub Centre of PHC                                                                        | 53.40              | 35.96              | 49.16              | 37.40              |
| 158     | National Programme for Prevention of Visually Implication & Control of Blind Scheme      | 11.20              | 33.71              | 9.31               | 22.34              |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                    | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 159     | Primary Health Centre                                                                              | 810.62             | 788.88             | 891.35             | 817.55             |
| 160     | Poverty Alleviation Programme                                                                      | 13.46              | 112.74             | 14.34              | 13.56              |
| 161     | Border area Development Programme                                                                  | 2.00               | 2.00               | 2.05               | 2.05               |
| 162     | Community Health Centre                                                                            | 578.85             | 693.16             | 714.13             | 737.13             |
| 163     | T.B. control programme                                                                             | 49.62              | 65.77              | 59.20              | 66.29              |
| 164     | Epidemic disease                                                                                   | 31.94              | 28.24              | 32.22              | 30.53              |
| 165     | Filaria control programme                                                                          | 3.42               | 4.75               | 4.54               | 5.40               |
| 166     | Malaria Eradication Programme                                                                      | 416.81             | 303.05             | 416.91             | 329.83             |
| 167     | Leprosy control programme                                                                          | 20.84              | 22.70              | 22.70              | 23.86              |
| 168     | Immunisation Medical aid to children in the age of 14 years                                        | 51.07              | 35.71              | 67.40              | 39.24              |
| 169     | Water related diseases                                                                             | 0.40               | 0.40               | 0.40               | 0.40               |
| 170     | State blood transfusion council                                                                    | 5.45               | 5.55               | 5.55               | 5.92               |
| 171     | Jatan Project (AIDS Control)                                                                       | 4.74               | 5.29               | 5.29               | 5.29               |
| 172     | Vaccine Institute Manufacturing of serum and vaccine                                               | 12.56              | 12.92              | 12.61              | 12.96              |
| 173     | Public Health laboratories                                                                         | 0.40               | 0.61               | 0.34               | 0.56               |
| 174     | Health education bureau                                                                            | 5.97               | 13.06              | 12.82              | 13.10              |
| 175     | National Rural Livelyhood Mission                                                                  | 1759.27            | 1550.60            | 1892.80            | 1670.06            |
| 176     | Science & Technology                                                                               | 0.05               | 14.03              | 13.70              | 1.03               |
| 177     | Vital statistical Organisation                                                                     | 4.24               | 5.45               | 5.25               | 5.70               |
| 178     | Sickle Cell Anaemia Project                                                                        | 5.00               | 5.00               | 5.00               | 5.00               |
| 179     | Special Provision for Medical Public Health TASP (Gujarat Pattern)                                 | 26.32              | 26.50              | 26.50              | 26.50              |
| 180     | New Primary Health Centre at Kutch and Dwarka (New Item)                                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 2.40               |
| 181     | Medical Equipment at Community Health Centre (General+TASP) (New Item)                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 52.00              |
| 182     | New Primary Health Centre (New Item)                                                               | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.00               |
|         | <b>AYUSH</b>                                                                                       |                    |                    |                    |                    |
| 183     | Construction of Hostel at Junagadh (New Item)                                                      | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.00               |
|         | <b>Commissioner, Health, Medical Services &amp; Medical Education</b>                              |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>(Medical Services)</b>                                                                          |                    |                    |                    |                    |
| 184     | Civil Hospital Administration (Medical)(OPD-IPD)                                                   | 669.19             | 668.50             | 668.50             | 748.16             |
| 185     | Grants of Hospital & Dispensaries (OPD-IPD)                                                        | 69.49              | 67.83              | 72.00              | 71.51              |
| 186     | Mental Hospitals (OPD-IPD)                                                                         | 25.32              | 27.49              | 29.39              | 29.85              |
| 187     | National Programme for prevention of Visual Impairment and control of Blindness scheme (OPD-IPD)   | 4.42               | 4.29               | 4.29               | 4.20               |
| 188     | ANM and General Nursing School                                                                     | 14.11              | 15.23              | 16.83              | 14.18              |
| 189     | Sub Plan, Strengthening District And Taluka Hospitals (OPD-IPD) (SCSP)                             | 48.50              | 43.74              | 43.74              | 52.30              |
| 190     | Strengthening Beds Establishment at Medical Institutes in Tribal Area (OPD-IPD)                    | 154.90             | 156.86             | 157.84             | 160.36             |
| 191     | National Programmes for Visual impairment and Control of blindness (OPD-IPD)                       | 2.67               | 2.74               | 2.74               | 2.90               |
| 192     | Equipment And Ambulances (District Sub District Hospital and 108 Ambulance Services)(General Area) | 26.65              | 54.58              | 54.58              | 66.47              |
| 193     | Hospital and dispensaries Building (General)                                                       | 112.70             | 441.07             | 440.07             | 491.50             |
| 194     | Govt.Residential Building (General)                                                                | 5.00               | 3.00               | 3.00               | 39.25              |

| Sr. No.                                 |  | Department/ Schemes                                                                     | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|-----------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|                                         |  |                                                                                         | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 195                                     |  | Govt. Nursing school/hostel buildings                                                   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 23.50              |
| 196                                     |  | Equipment And Ambulances (SCSP)                                                         | 9.69               | 13.34              | 13.34              | 3.78               |
| 197                                     |  | Hospital Building (SCSP)                                                                | 23.00              | 66.75              | 66.75              | 58.00              |
| 198                                     |  | Community Health Centre Building (SCSP)                                                 | 2.00               | 3.00               | 3.00               | 3.00               |
| 199                                     |  | Equipment And Ambulances (TASP)                                                         | 14.41              | 15.17              | 15.17              | 26.95              |
| 200                                     |  | Hospital Building (TASP)                                                                | 40.49              | 73.00              | 73.00              | 98.75              |
| 201                                     |  | Govt. Residential Building (TASP)                                                       | 0.55               | 1.50               | 1.50               | 55.00              |
| 202                                     |  | Construction of Nursing School and Hostel at Sub District Hospital, Visnagar (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 9.00               |
| 203                                     |  | Construction of Nursing School & Hostel at Himmatnagar (New Item)                       | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 23.50              |
| 204                                     |  | Purchase of New Ambulance (General+TASP+SCSP) (New Item)                                | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 48.00              |
| 205                                     |  | Prepare Ward at Mental Health Hospital, Vadodara (New Item)                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 21.50              |
| 206                                     |  | Construction of Advance Hospital at Petlad (New Item)                                   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 18.00              |
| <b>Medical Education &amp; Research</b> |  |                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| 207                                     |  | U.N. Mehta Institute of Cardiology & Research Centre, Ahmedabad                         | 244.71             | 264.48             | 281.32             | 316.34             |
| 208                                     |  | Free Treatment for S.C. Patients                                                        | 41.80              | 41.80              | 63.00              | 42.00              |
| 209                                     |  | Camps in Urban Area                                                                     | 5.50               | 5.50               | 5.50               | 5.50               |
| 210                                     |  | Free Books for S.T. Students                                                            | 0.85               | 0.80               | 1.00               | 1.00               |
| 211                                     |  | Free Treatment for S.T. Patients                                                        | 35.10              | 17.00              | 25.00              | 19.55              |
| 212                                     |  | General Hospital, Valsad                                                                | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 176.56             |
| 213                                     |  | Medical College, Valsad                                                                 | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 214                                     |  | Establishment of Cardiology and Neurology (New Item)                                    | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 93.40              |
| 215                                     |  | Equipment for Cancer Treatment (New Item)                                               | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 192.00             |
| 216                                     |  | New Medical Equipment (New Item)                                                        | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 119.75             |
| 217                                     |  | Construction of Hostel (New Item)                                                       | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 137.08             |
| <b>Family Welfare</b>                   |  |                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| 218                                     |  | Regional Family Planning Training & Training of Auxiliary Nurses, Mid-wife, Dian        | 10.02              | 15.77              | 12.00              | 12.00              |
| 219                                     |  | Regional Family Planning Training Centre/India population Project-VII                   | 11.72              | 18.00              | 13.27              | 18.00              |
| 220                                     |  | Urban Family Planning welfare centres                                                   | 27.66              | 33.33              | 33.33              | 33.33              |
| 221                                     |  | Urban Health Project                                                                    | 188.52             | 221.86             | 221.86             | 222.18             |
| 222                                     |  | Ayushman Bharat Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana -AB PMJAY (General+TASP+SCSP)          | 210.00             | 210.02             | 340.00             | 220.02             |
| 223                                     |  | Arogya Suraksha Yojana (Ma Yojana) (General+TASP+SCSP)                                  | 2393.03            | 2906.41            | 3610.49            | 3400.00            |
| 224                                     |  | Post Partum Centres                                                                     | 30.02              | 40.87              | 32.00              | 41.50              |
| <b>Gujarat Medicinal Plants Board</b>   |  |                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| 225                                     |  | Plantation of Medicinal Plants                                                          | 0.00               | 100.00             | 100.00             | 100.00             |
| 226                                     |  | Nursery                                                                                 | 0.00               | 50.00              | 30.00              | 50.00              |
| 227                                     |  | Information Education and Communication                                                 | 0.00               | 10.00              | 10.00              | 10.00              |
| 228                                     |  | Plantation of medicinal plants (Third Year 50 Ha.)                                      | 0.00               | 12.50              | 12.50              | 0.00               |
|                                         |  | <b>Total</b>                                                                            | <b>8369.84</b>     | <b>9440.96</b>     | <b>10823.33</b>    | <b>11287.83</b>    |
| <b>Home Department</b>                  |  |                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| <b>Directorate General of Police</b>    |  |                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| 229                                     |  | Police                                                                                  | 7068.46            | 7811.41            | 7820.28            | 8413.06            |

|         |                                                                                                     | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                 | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 230     | Capital outlay on Police                                                                            | 348.92          | 900.45          | 772.76          | 1340.17         |
| 231     | Capital outlay on Police (TASP)                                                                     | 18.78           | 15.65           | 10.17           | 142.00          |
|         | <b>Total</b>                                                                                        | <b>7436.16</b>  | <b>8727.51</b>  | <b>8603.21</b>  | <b>9895.23</b>  |
|         | <b>Industries and Mines Department</b>                                                              |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Cottage &amp; Rural Industries</b>                                                               |                 |                 |                 |                 |
| 232     | Gujarat State Handloom & Handicrafts Development Corporation Ltd.                                   | 46.68           | 49.76           | 49.76           | 56.16           |
| 233     | Gujarat Rural Industries Marketing Corporation Limited (Leather/Rexene Articles)                    | 1.70            | 1.61            | 1.61            | 1.59            |
| 234     | Gujarat Matikam Kalakari & Rural Technology Institute (Short Term Training Programme Scheme)        |                 |                 |                 |                 |
| 235     | Financial Assistance to Handloom Sector (CCI)                                                       | 4.34            | 5.58            | 5.58            | 4.70            |
| 236     | Gujarat State Khadi & Village Industries Board                                                      | 6.75            | 6.50            | 5.13            | 1.21            |
| 237     | New Amber Charkha & Handloom to Khadi Board                                                         | 57.35           | 56.90           | 56.90           | 60.89           |
| 238     | Financial Assistance to Industrial Cooperative (Package Scheme)                                     | 0.60            | 0.60            | 0.60            | 0.60            |
| 239     | Write of the Recoverable Loan                                                                       | 52.22           | 59.63           | 80.82           | 75.90           |
| 240     | Financial Assistance to Indext-C                                                                    | 0.00            | 0.01            | 0.01            | 0.00            |
| 241     | Urban Haats (Indext-c)                                                                              | 21.70           | 22.50           | 28.50           | 25.65           |
| 242     | Artisan Identification & Registration under the Cottage Industries Sector                           | 10.68           | 46.80           | 47.16           | 19.50           |
| 243     | Gramodhyog Vikas Kendra                                                                             | 0.02            | 0.05            | 0.05            | 0.02            |
| 244     | Financial Assistance to GRIMCO                                                                      | 0.37            | 0.73            | 0.73            | 0.00            |
| 245     | Financial Assistance to GMK & RTI                                                                   | 2.20            | 1.61            | 1.61            | 1.58            |
| 246     | Manav Kalyan Yojana                                                                                 | 13.38           | 13.84           | 14.34           | 15.63           |
| 247     | Cluster Development Scheme/CBDC.                                                                    | 53.04           | 52.86           | 52.86           | 25.00           |
| 248     | Shree Bankable Vajpayi Yojana/Jyoti Gramodhog Yojana                                                | 1.36            | 2.00            | 2.00            | 0.89            |
| 249     | Dattopant Thengandi Artisan Interest Subsidy Yojana                                                 | 234.16          | 262.00          | 272.00          | 10.00           |
|         | <b>Commissioner Tourism</b>                                                                         | 2.27            | 2.70            | 2.00            | 1.20            |
| 250     | Fairs and Festivals                                                                                 |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Commissioner of Industries</b>                                                                   | 14.00           | 20.00           | 20.00           | 6.00            |
| 251     | Startup/ Innovation scheme                                                                          |                 |                 |                 |                 |
| 252     | Assistance to Institutes for Industrial Development (SCSP)                                          | 2.84            | 10.00           | 0.00            | 10.00           |
| 253     | Assistance to Institutes for Industrial Development (TASP)                                          | 0.08            | 0.08            | 0.08            | 0.08            |
| 254     | Assistance to Institute for Industrial Development -General EDP Plan, Naroda Campus, Re-Orientation | 0.17            | 0.17            | 0.18            | 0.18            |
| 255     | Infrastructure facility and Development of Salt Industry                                            | 1.72            | 2.30            | 2.30            | 2.30            |
| 256     | Industrial Self-Employment in Rural and Backward Area                                               | 10.00           | 11.00           | 11.00           | 11.00           |
|         | <b>Total</b>                                                                                        | <b>537.78</b>   | <b>629.38</b>   | <b>655.37</b>   | <b>330.23</b>   |
|         | <b>Information and Broadcasting Department</b>                                                      |                 |                 |                 |                 |
| 257     | Mass Communication Using Print and Traditional Media (PUB 1-Utilization of Publicity Media)         | 0.80            | 2.00            | 0.80            | 0.80            |
|         | <b>Total</b>                                                                                        | <b>0.80</b>     | <b>2.00</b>     | <b>0.80</b>     | <b>0.80</b>     |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                                    | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
|         | <b>Labour and Employment Department</b>                                                                            |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Commissionerate of Labour</b>                                                                                   |                    |                    |                    |                    |
| 258     | Shri Nanaji Deshmukh awas Yojana                                                                                   | 0.26               | 2.25               | 0.30               | 1.00               |
| 259     | Dhanvantari Aarogya Rath                                                                                           | 31.09              | 59.00              | 59.00              | 50.00              |
| 260     | Assistance for Occupational Disease                                                                                | 0.03               | 0.50               | 0.07               | 0.50               |
| 261     | Education Assistance                                                                                               | 61.24              | 99.00              | 99.00              | 60.00              |
| 262     | Assistance for accidental death                                                                                    | 3.57               | 7.00               | 6.31               | 5.00               |
| 263     | Funeral Assistance                                                                                                 | 0.12               | 1.24               | 0.13               | 1.00               |
| 264     | Shramik Annpurna Yojna                                                                                             | 53.12              | 130.84             | 76.58              | 90.00              |
| 265     | Hostel Assistance for Children of Migrant Construction Workers                                                     | 0.00               | 7.50               | 7.50               | 5.00               |
| 266     | Pradhanmantri Jan Aarogya Yojna                                                                                    | 16.55              | 65.00              | 65.00              | 20.00              |
| 267     | Mobile Medical Van                                                                                                 | 0.00               | 2.60               | 1.60               | 5.25               |
| 268     | Antyesthi Assistance Scheme                                                                                        | 0.00               | 1.50               | 0.38               | 1.50               |
| 269     | Establishment of Anganwadi for Labours (Anganwadi / Medical centre/ creche)                                        | 0.00               | 3.00               | 0.00               | 1.95               |
| 270     | Assistance to Industrial Association for capacity building( Mini ITI)                                              | 0.00               | 25.00              | 0.00               | 16.25              |
| 271     | Mukhyamantri Shramyogi Nivasi sikshan yojana                                                                       | 0.00               | 10.00              | 0.00               | 5.00               |
|         | <b>Directorate of Employment &amp; Training</b>                                                                    |                    |                    |                    |                    |
| 272     | Craftsman Training Scheme                                                                                          | 648.66             | 714.34             | 675.34             | 584.12             |
| 273     | Industrial Training Centres (GIA)                                                                                  | 91.15              | 104.58             | 98.10              | 112.66             |
| 274     | Employment Services & Extension Scheme                                                                             | 25.92              | 34.32              | 26.52              | 33.79              |
| 275     | Craftsman Training Scheme (Costal Area Development Programme)                                                      | 6.25               | 7.00               | 7.98               | 10.68              |
| 276     | National Apprenticeship Training Scheme                                                                            | 60.61              | 137.78             | 87.94              | 134.42             |
| 277     | Machinery and equipments                                                                                           | 55.66              | 128.25             | 125.40             | 5.00               |
| 278     | Necessary Construction                                                                                             | 140.84             | 105.46             | 201.62             | 142.06             |
|         | <b>Director of Skill Development</b>                                                                               |                    |                    |                    |                    |
| 279     | Gujarat Skill Development Mission                                                                                  | 23.44              | 78.61              | 23.02              | 34.95              |
| 280     | New 50 Cluster Based Local Institute of Vocel Education                                                            | 0.00               | 15.00              | 4.19               | 7.94               |
| 281     | 4 New Mega ITI - Palanpur, Visnagar, Palana, Janmangar                                                             | 0.00               | 131.64             | 0.00               | 1.00               |
| 282     | 2 New Mega ITI Godhara, Bilimora                                                                                   | 0.00               | 80.82              | 0.00               | 1.00               |
| 283     | Construction of Semi-Conductor Centre of Excellence at Kaushalya The Skill University                              | 0.00               | 33.00              | 10.14              | 8.60               |
| 284     | Construction of Industrial manufacturing Workshop at Kaushalya The Skill University                                | 0.00               | 4.93               | 4.93               | 7.20               |
| 285     | Construction of International Skill and employability at Kaushalya The Skill University                            | 0.00               | 46.50              | 14.42              | 0.00               |
| 286     | Providing "skill enhancement training" to construction workers through Kaushalya - The Skill University (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 75.00              |
| 287     | Strengthening of Infrastructure at Various ITIs of the State (New Item)                                            | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 35.68              |
| 288     | Strengthening of Infrastructure at Various ITIs of the tribal areas of state. (New Item)                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 29.60              |
| 289     | Strengthening of Infrastructure at ITI Vadgam (New Item)                                                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 1.14               |
| 290     | To Purchase Machinery / Equipment / Furniture for Government Industrial Training Institutes (New Item)             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 37.14              |
| 291     | Construction of New ITI Building (G+3) at Kubernagar, Dist. Ahmedabad (New Item)                                   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 6.42               |
| 292     | Construction of New ITI Building at Fatepura, Dist. Dahod (New Item)                                               | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.21               |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                                                                     | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                                                                                         | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 293     | Construction of New ITI Building at Dindoli (Navagam), Dist. Surat (New Item)                                                                                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 4.71               |
| 294     | Capacity Building and Training at Kaushalya-The Skill University (New Item)                                                                                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 40.00              |
| 295     | To increase the existing monthly rates of institutional stipend of trainees undergoing training in Government Industrial Training Institutes of the state. (New Item)   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 62.49              |
| 296     | To increase the existing monthly rates of institutional stipend of trainees undergoing training in Grant-in-aid Industrial Training Institutes of the state. (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 7.80               |
| 297     | Strengthening of Various Government ITIs of the State as per Project Requirement (New Item)                                                                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 75.00              |
| 298     | Upgradation of state government industrial training institutes through practical training, Global-level Modern Machinery/Equipment (New Item)                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 375.00             |
|         | <b>Total</b>                                                                                                                                                            | <b>1218.50</b>     | <b>2036.66</b>     | <b>1595.48</b>     | <b>2101.06</b>     |
|         | <b>Legal Department</b>                                                                                                                                                 |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Gujarat High Court</b>                                                                                                                                               |                    |                    |                    |                    |
| 299     | Fast track courts                                                                                                                                                       | 5.78               | 16.50              | 16.50              | 14.32              |
|         | <b>Gujarat State Legal Services Authority</b>                                                                                                                           |                    |                    |                    |                    |
| 300     | Free Legal Aid Service                                                                                                                                                  | 1.32               | 0.25               | 0.50               | 1.44               |
|         | <b>Total</b>                                                                                                                                                            | <b>7.10</b>        | <b>16.75</b>       | <b>17.00</b>       | <b>15.76</b>       |
|         | <b>Narmada, Water Resources, Water Supply &amp; Kalpsar Department</b>                                                                                                  |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Water Supply</b>                                                                                                                                                     |                    |                    |                    |                    |
| 301     | Rural Water Supply Scheme                                                                                                                                               | 3074.23            | 2885.67            | 3214.83            | 3319.60            |
| 302     | Urban Water Supply Scheme                                                                                                                                               | 0.46               | 0.46               | 0.46               | 0.00               |
|         | <b>Water Resource</b>                                                                                                                                                   |                    |                    |                    |                    |
| 303     | Major & Medium Irrigation Scheme                                                                                                                                        | 2804.13            | 3713.56            | 3180.81            | 3951.84            |
| 304     | Minor Irrigation Scheme                                                                                                                                                 | 959.02             | 1486.68            | 1373.40            | 1923.30            |
| 305     | Command Area Development and Other                                                                                                                                      | 5.62               | 8.06               | 8.42               | 10.05              |
| 306     | Flood control, Drainage & Anti sea erosion                                                                                                                              | 211.15             | 312.16             | 315.86             | 383.37             |
| 307     | Irrigation                                                                                                                                                              | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 156.50             |
|         | <b>Sardar Sarovar</b>                                                                                                                                                   |                    |                    |                    |                    |
| 308     | Sardar Sarovar Project                                                                                                                                                  | 2845.85            | 3600.00            | 2879.51            | 3997.95            |
|         | <b>Total</b>                                                                                                                                                            | <b>9900.46</b>     | <b>12006.59</b>    | <b>10973.29</b>    | <b>13742.61</b>    |
|         | <b>Panchayat, Rural Housing &amp; Rural Development Department</b>                                                                                                      |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Development Commissioner</b>                                                                                                                                         |                    |                    |                    |                    |
| 309     | Samras Yojana                                                                                                                                                           | 1.79               | 24.00              | 24.00              | 24.00              |
| 310     | Tirth Gam / pavan Gam                                                                                                                                                   | 0.28               | 1.50               | 1.50               | 1.00               |
| 311     | Panchavati                                                                                                                                                              | 1.87               | 1.90               | 1.90               | 1.90               |
| 312     | Rurban & Smart Village & Vatan Prem                                                                                                                                     | 41.73              | 51.00              | 18.45              | 18.00              |
| 313     | Survey , Studies, IEC Activity , Garib Kalyan Mela etc.                                                                                                                 | 51.36              | 53.50              | 43.77              | 34.99              |
| 314     | Swachhh Gam Swasth Gram & Mahatma Gandhi Swachhata Mission (MGSM)                                                                                                       | 294.61             | 601.20             | 564.58             | 571.20             |
| 315     | 15th Finance Commission                                                                                                                                                 | 1257.12            | 2643.27            | 2643.27            | 2604.27            |
|         | <b>Commissionerate of Rural Development</b>                                                                                                                             |                    |                    |                    |                    |
| 316     | Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MNREGA)                                                                                                         | 973.50             | 1116.00            | 935.00             | 990.00             |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                   | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                       | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 317     | Swachchh Bharat Mission (Gramin)                                                                      | 190.72             | 414.18             | 551.93             | 607.74             |
| 318     | Pradhanmantri Awas Yojana (Gramin)                                                                    | 1674.92            | 647.27             | 1223.26            | 1108.00            |
| 319     | Assistance for Material Regarding MNREGA Scheme                                                       | 49.73              | 49.99              | 1.00               | 1.00               |
| 320     | Pradhan Mantri Janjati Adivasi Nyaya Maha Abhiyan (New Item)                                          | 0.00               | 163.99             | 101.84             | 17.34              |
| 321     | Other Housing Scheme (bathroom assistance)                                                            | 75.00              | 93.56              | 16.00              | 116.94             |
|         | <b>Total</b>                                                                                          | <b>4612.63</b>     | <b>5861.36</b>     | <b>6126.50</b>     | <b>6096.38</b>     |
|         | <b>Ports &amp; Transportation Department</b>                                                          |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Gujarat State Road Transport Corporation (GSRTC)</b>                                               |                    |                    |                    |                    |
| 322     | Subsidy to GSRTC                                                                                      | 1149.07            | 1154.49            | 984.19             | 1101.14            |
| 323     | Purchase of E - Vehicle                                                                               | 158.64             | 218.00             | 47.48              | 54.01              |
|         | <b>Total</b>                                                                                          | <b>1307.71</b>     | <b>1372.49</b>     | <b>1031.67</b>     | <b>1155.15</b>     |
|         | <b>Road &amp; Building Department</b>                                                                 |                    |                    |                    |                    |
| 324     | Roads & Bridges Sector                                                                                | 14990.05           | 18708.28           | 18711.01           | 19215.35           |
|         | <b>Total</b>                                                                                          | <b>14990.05</b>    | <b>18708.28</b>    | <b>18711.01</b>    | <b>19215.35</b>    |
|         | <b>Social Justice &amp; Empowerment Department</b>                                                    |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Social Defense</b>                                                                                 |                    |                    |                    |                    |
| 325     | Scholarship to disabled students (General+TASP+SCSP)                                                  | 1.45               | 1.44               | 1.44               | 1.44               |
| 326     | Prosthetic aids and appliances to disabled (General+TASP+SCSP)                                        | 14.57              | 21.01              | 13.00              | 15.60              |
| 327     | Marriage assistance to disabled                                                                       | 7.00               | 7.00               | 7.00               | 10.50              |
| 328     | Indira Gandhi national disable pension scheme (General+TASP+SCSP)                                     | 25.36              | 27.81              | 27.81              | 24.58              |
| 329     | Sant surdash disable pension scheme (General+TASP+SCSP)                                               | 30.72              | 59.62              | 59.62              | 169.80             |
| 330     | Free travel in S.T. Buses disabled persons (General+TASP+SCSP)                                        | 54.31              | 45.59              | 69.52              | 75.00              |
| 331     | Insurance scheme for disabled person                                                                  | 0.30               | 0.50               | 0.50               | 0.40               |
| 332     | Niraymaya health insurance scheme                                                                     | 0.55               | 0.75               | 0.75               | 0.75               |
| 333     | Electric scooter scheme                                                                               | 0.12               | 1.25               | 0.00               | 1.25               |
| 334     | Financial Assistance to persons with intellectual Disability Mental Subnormality (General+ TASP+SCSP) | 67.08              | 85.63              | 85.63              | 88.00              |
| 335     | Palak Mata Pita yojana                                                                                | 68.08              | 74.00              | 74.00              | 83.00              |
| 336     | Sero Positive Illness                                                                                 | 1.75               | 1.35               | 1.80               | 1.85               |
| 337     | Sponsorship Scheme for Rehabilitation of Children (General+TASP)                                      | 1.17               | 3.63               | 3.63               | 3.63               |
| 338     | After Care Scheme for Rehabilitation of Children (General+TASP)                                       | 0.06               | 1.00               | 1.00               | 1.00               |
| 339     | Foster care Scheme for Rehabilitation of Children (General+ TASP)                                     | 0.26               | 3.61               | 3.61               | 3.61               |
| 340     | Indira Gandhi National Old Age Pension Scheme (General+TASP+SCSP)                                     | 1151.33            | 768.66             | 768.66             | 768.66             |
| 341     | Assistance Destitute Older Pension Scheme (General+TASP+SCSP)                                         | 214.33             | 608.65             | 668.65             | 684.00             |
| 342     | National Family Benefit Scheme (General+TASP+SCSP)                                                    | 16.53              | 20.00              | 20.00              | 20.00              |
| 343     | Scheme to provide motorized tricycle and joystick wheelchair to the disabled (Normal)                 | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 60.00              |
|         | <b>Scheduled Caste Welfare</b>                                                                        |                    |                    |                    |                    |
| 344     | Parixital Majmudar Pre. SSC Scholarship                                                               | 11.81              | 8.00               | 8.00               | 8.50               |
| 345     | Upgradation of Merit of Scheduled Castes Students                                                     | 0.35               | 0.40               | 0.40               | 0.40               |
| 346     | Govt. of India Pre Metric Scholarship Std. 9 to 10                                                    | 7.88               | 7.01               | 7.00               | 6.32               |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                                            | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                                                                | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 347     | Scholarship to S.C. bright students in selected higher secondary schools.                                                                      | 0.04               | 0.05               | 0.05               | 0.03               |
| 348     | Muni Metraj Scheme                                                                                                                             | 28.80              | 23.81              | 23.81              | 20.32              |
| 349     | Govt. of India Post Metric Scholarship                                                                                                         | 224.13             | 210.01             | 210.01             | 220.02             |
| 350     | Coaching fees to S.C. students studying in science stream.                                                                                     | 3.78               | 3.30               | 3.30               | 3.30               |
| 351     | Coaching fees to S.C. students studying in general stream.                                                                                     | 0.04               | 0.08               | 0.08               | 0.08               |
| 352     | Food bill of Engineering & Medical students.                                                                                                   | 21.59              | 16.50              | 16.50              | 14.25              |
| 353     | Maharaja Sayajirao Gaikwad M.Phil & Ph.D. Thesis Scheme                                                                                        | 0.18               | 0.30               | 0.30               | 0.20               |
| 354     | Financial Assistance for study Equipments of Medical, Diploma and Engineering students.                                                        | 0.34               | 0.35               | 0.35               | 0.42               |
| 355     | Scholarship for students of Technical & professional courses.                                                                                  | 1.99               | 2.40               | 2.40               | 1.92               |
| 356     | Loan to S.C. students for pilot training.                                                                                                      | 0.75               | 0.50               | 1.00               | 0.50               |
| 357     | Loan for higher study in foreign countries.                                                                                                    | 170.00             | 90.00              | 110.00             | 100.00             |
| 358     | Free clothes to children of S.C.                                                                                                               | 28.01              | 31.05              | 31.05              | 28.44              |
| 359     | Special scholarship for Boys & Girls students belonging to Valmiki, Hadi, Nadiya, Senva, Turi, Garo, Vankar Sadhu & Dalit-Bava in Std. I to X. | 3.94               | 5.56               | 5.56               | 5.05               |
| 360     | Subedar Ramji Ambedkar Hostel Scheme                                                                                                           | 47.12              | 53.30              | 53.30              | 53.00              |
| 361     | Additional coaching centre in GIA. & Govt. Hostels.                                                                                            | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 362     | Establishment & Development of Govt. Hostels for Boys and Girls.                                                                               | 43.93              | 35.00              | 35.00              | 42.50              |
| 363     | Upgradation of Govt. Building.                                                                                                                 | 0.08               | 2.50               | 0.03               | 3.00               |
| 364     | Shri Jugat Ram Dave Ashram Schools Scheme                                                                                                      | 44.63              | 44.50              | 44.50              | 51.00              |
| 365     | Mamasahab Fadke Ideal Residential Schools.                                                                                                     | 25.08              | 25.00              | 25.00              | 32.96              |
| 366     | Award of prizes student securing higher rank in public Examination of Std. X & XII.                                                            | 0.15               | 0.20               | 0.20               | 0.43               |
| 367     | Mahatma Gandhi award & Dr. Babasaheb Ambedkar award & Dalit Sahitya Award etc.                                                                 | 0.17               | 0.17               | 0.17               | 0.20               |
| 368     | Dr. P. G. Solanki Doctor & Lawyer Loan subsidy scheme.                                                                                         | 0.53               | 0.32               | 0.32               | 14.36              |
| 369     | Loan assistance to P. G. Solanki M.B.B.S./B.A. S.M. & B.M.A.M. students of SC                                                                  | 0.00               | 0.03               | 0.03               | 0.06               |
| 370     | Professional training for S.C. students                                                                                                        | 1.08               | 4.00               | 2.97               | 3.00               |
| 371     | High Skill Training.                                                                                                                           | 0.00               | 0.01               | 0.00               | 0.01               |
| 372     | Stipend to SC students for IAS, IPS Courses & Allied Services.                                                                                 | 0.20               | 0.20               | 0.20               | 0.20               |
| 373     | Gujarat Scheduled Caste Development Corporation, Gandhinagar.                                                                                  | 7.94               | 6.60               | 6.60               | 14.94              |
| 374     | Dr. Ambedkar Antyoday Development Corporation, Gandhinagar.                                                                                    | 1.50               | 1.50               | 1.50               | 1.62               |
| 375     | Gujarat Safai Kamdar Development Corporation                                                                                                   | 2.54               | 2.54               | 2.54               | 2.54               |
| 376     | Financial Assistance to small entrepreneurs in urban areas                                                                                     | 0.04               | 0.02               | 0.02               | 0.04               |
| 377     | Financial Assistance to SC Farmers for purchasing of Agri. Land                                                                                | 0.00               | 0.02               | 0.02               | 0.02               |
| 378     | Free Medical Aid.                                                                                                                              | 3.50               | 3.50               | 3.50               | 3.50               |
| 379     | Maintenance & Development of Dr. Ambedkar Bhavan                                                                                               | 6.04               | 4.50               | 20.13              | 4.92               |
| 380     | Financial Assistance for Housing on individual Basis.(Dr. Ambedkar Awas)                                                                       | 69.11              | 70.00              | 70.00              | 107.27             |
| 381     | Financial Assistance for Housing in urban areas. Dr. Ambedkar Avas.                                                                            | 1.58               | 1.00               | 1.00               | 2.35               |
| 382     | Financial Assistance for Housing to Most Backward Castes                                                                                       | 14.23              | 10.00              | 10.00              | 17.88              |
| 383     | Nagrik Cell.                                                                                                                                   | 29.70              | 46.51              | 48.35              | 38.31              |
| 384     | Nucleus Budget Antyeshti & Karmakand                                                                                                           | 4.92               | 5.50               | 5.50               | 5.50               |
| 385     | Parixital Majmudar Pre. SSC Scholarship                                                                                                        | 3.20               | 1.00               | 1.00               | 2.50               |
| 386     | Subedar Ramji Ambedkar Hostel for Std. XI to XII.                                                                                              | 0.20               | 0.20               | 0.20               | 0.20               |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                                                  | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                                                                                      | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 387     | Financial Assistance to small enterprenures in urban areas.                                                                                          | 0.01               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 388     | Free Medical aid.                                                                                                                                    | 0.50               | 0.50               | 0.50               | 0.50               |
|         | <b>Developing Cast Welfare</b>                                                                                                                       |                    |                    |                    |                    |
| 389     | Merit Scholarship For Pre .S.S.C. Students                                                                                                           | 200.83             | 243.00             | 188.81             | 215.00             |
| 390     | Scholarship For Post Ssc Students                                                                                                                    | 0.08               | 3.00               | 0.00               | 0.01               |
| 391     | Scholarship To Sebcs Studetns Studying In Higher Secondary Std. I.E. Xi & Xii                                                                        | 0.00               | 0.02               | 0.00               | 0.02               |
| 392     | Scholarship For Students Technical And Professional Courses                                                                                          | 0.03               | 3.50               | 0.00               | 0.02               |
| 393     | Free Books & Clothes To Children Of Sc/St Nt-Dnt. Students                                                                                           | 216.90             | 236.00             | 211.00             | 225.00             |
| 394     | Pm Yasasv Pre Matric Scholarship For Obsc And Others                                                                                                 | 202.71             | 200.00             | 130.00             | 170.00             |
| 395     | Pm Yasasv Post Matric Scholarship For Obsc And Others                                                                                                | 562.93             | 340.00             | 416.00             | 350.00             |
| 396     | Loan To Sebcs/Ebc Student For Higher Study In Foreign Country                                                                                        | 115.28             | 62.00              | 100.47             | 82.00              |
| 397     | Loan For Commercial Pilot Training                                                                                                                   | 0.95               | 1.25               | 1.25               | 1.25               |
| 398     | Grant In Aid Hosetes                                                                                                                                 | 104.23             | 129.32             | 129.32             | 141.00             |
| 399     | Establishment & Development Of Govt. Hostel For Boys & Girls                                                                                         | 36.95              | 38.41              | 58.96              | 55.00              |
| 400     | Ashram Schools                                                                                                                                       | 115.82             | 115.49             | 115.49             | 126.10             |
| 401     | Residence Schools For Talented Students                                                                                                              | 29.61              | 38.68              | 30.50              | 41.18              |
| 402     | F.A For Self Employment In Cottage Industries, Traditional Occupation Like Wadi, Bhavaiya                                                            | 27.99              | 32.00              | 58.62              | 0.02               |
| 403     | Pandit Dindyal Upadhayay Awas Yojaja.                                                                                                                | 140.47             | 137.00             | 154.82             | 225.00             |
| 404     | Scholarship For Pre Ssc Students                                                                                                                     | 35.09              | 35.00              | 34.01              | 35.00              |
| 405     | Scholarship For Students Technical And Professional Courses                                                                                          | 0.00               | 0.10               | 0.00               | 0.01               |
| 406     | Free Books & Clothes To Children Stusing In Std. I To Viii                                                                                           | 39.50              | 45.00              | 35.00              | 41.00              |
| 407     | Grant In Aid Hosetes                                                                                                                                 | 0.17               | 0.15               | 0.15               | 0.25               |
| 408     | Ashram Schools                                                                                                                                       | 9.12               | 9.85               | 9.85               | 10.21              |
| 409     | F.A For Self Employment In Cottage Industries, Traditional Occupation Like Wadi, Bhavaiya                                                            | 1.00               | 1.00               | 6.46               | 0.01               |
| 410     | Pandit Dindyal Upadhayay Awas Yojaja.                                                                                                                | 26.49              | 25.00              | 25.00              | 40.00              |
| 411     | Merit Scholarship For Pre .S.S.C. Students                                                                                                           | 23.18              | 33.00              | 20.00              | 25.00              |
| 412     | Free Uniform To Students Studying In Std. I To Viii                                                                                                  | 25.58              | 32.60              | 22.00              | 27.00              |
| 413     | Scholarship To Studetns Studying In Higher Secondary Std. I.E. Xi & Xii (New Item)                                                                   | 0.00               | 0.01               | 0.00               | 0.01               |
| 414     | Scholarship For Students Technical And Professional Courses (New Item)                                                                               | 0.00               | 0.30               | 0.00               | 0.24               |
| 415     | Uniform Assistance to SEBC students in balvatika (New Item)                                                                                          | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 19.10              |
| 416     | To provide instrest subsidy for self empoloyment and foreign study against bank loan (New Item)                                                      | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 18.01              |
| 417     | Loan to various Corporations for Self employment and Educational schemes (New Item)                                                                  | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 200.00             |
| 418     | Loan to Gujarat Unreserved Educational and Economical Development Corporation (New Item)                                                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 500.00             |
| 419     | To increase financial assistance for the construction of house under Pandit Dindyal Upadhayay Awas yojna. (New Item)                                 | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 70.00              |
| 420     | To start new Girl Residential school at Himatnagar and boy Residential school at Arvalli for Socially and Educationally Backward Classes. (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 1.84               |
| 421     | Building Construction of Residential school at Ghandhidham Dist. Kuchch (New Item)                                                                   | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 13.84              |
|         | <b>Total</b>                                                                                                                                         | <b>4381.48</b>     | <b>4211.14</b>     | <b>4306.74</b>     | <b>5458.77</b>     |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                         | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                                             | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
|         | <b>Sports, Youth &amp; Cultural Activities Department</b>                                   |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Sports Authority of Gujarat</b>                                                          |                    |                    |                    |                    |
| 422     | To start district level sports school (General+SCSP+TASP)                                   | 76.39              | 63.29              | 96.09              | 74.30              |
| 423     | Khel Mahakumbh (General+SCSP+TASP)                                                          | 40.16              | 76.50              | 83.24              | 67.06              |
| 424     | Special KhelMahakumbh                                                                       | 3.27               | 2.00               | 3.70               | 2.55               |
| 425     | Summer Camp for Winners of Khel-Mahakumbh Players under "Khele Gujarat" (General+SCSP+TASP) | 0.00               | 5.50               | 5.50               | 5.20               |
| 426     | Pre-National Coaching Camps (General)                                                       | 1.39               | 0.50               | 0.88               | 0.60               |
| 427     | Track Suits and Uniform to players (General)                                                | 0.34               | 0.30               | 0.45               | 0.34               |
| 428     | Assistance for sponsoring players for participating in national games (General)             | 0.35               | 0.50               | 1.88               | 0.51               |
| 429     | Organizing national level tournaments (General)                                             | 1.31               | 0.30               | 1.92               | 0.26               |
| 430     | Shaktidoot                                                                                  | 3.60               | 1.87               | 3.61               | 2.55               |
| 431     | Centre of Excellence                                                                        | 30.72              | 8.00               | 25.90              | 8.50               |
| 432     | Integration of Sports with Education                                                        | 6.19               | 8.72               | 6.69               | 5.79               |
| 433     | Athletic Track in Vadnagar                                                                  | 0.05               | 0.10               | 0.10               | 0.00               |
| 434     | Hostel in Vadnagar Sports Complex                                                           | 4.65               | 1.00               | 1.00               | 1.00               |
| 435     | Sports Complex at District Level (General+TASP)                                             | 4.72               | 41.64              | 53.59              | 66.07              |
| 436     | Sports Complex With Multipurpose Hall at Ankleshwar                                         | 0.58               | 0.50               | 4.27               | 1.66               |
| 437     | Hostel for Athlets - Kanpur, Vyara                                                          | 1.06               | 1.00               | 3.24               | 6.00               |
| 438     | Modern Sports School                                                                        | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.00               |
| 439     | Establish Indoor Multipurpose Hall Palanpur                                                 | 1.64               | 1.00               | 3.56               | 0.00               |
| 440     | Athletic Track at Vadodara Sports Complex                                                   | 0.00               | 0.10               | 0.01               | 0.00               |
| 441     | Athletic Track & Grass Football Ground-Kanpur, Vyara                                        | 0.00               | 0.01               | 1.00               | 1.50               |
| 442     | Establish Indoor Multipurpose Hall, Chhota Udepur                                           | 0.89               | 1.00               | 1.84               | 4.50               |
| 443     | Athletic Track & Grass Football Ground-Patan                                                | 4.00               | 0.50               | 0.78               | 0.72               |
| 444     | Sports Complex at Jasdan                                                                    | 3.58               | 0.50               | 3.31               | 1.46               |
| 445     | District Level Sports Ground at Surendranagar                                               | 0.19               | 1.00               | 3.18               | 6.00               |
| 446     | Khele Gujarat District Centre                                                               | 0.00               | 3.00               | 3.55               | 2.55               |
| 447     | Summer Olympic-2036 and Para Olympics                                                       | 1.00               | 10.00              | 79.89              | 10.00              |
| 448     | District Level Sports Collage (New Item)                                                    | 0.00               | 1.70               | 0.00               | 2.55               |
| 449     | Construction of High Performance Centre (New Item)                                          | 0.00               | 6.00               | 26.90              | 33.00              |
| 450     | Repairing & Upgradation of Indoor & Outdoor Grounds of Home Department (New Item)           | 0.00               | 5.00               | 5.00               | 0.01               |
| 451     | Khel Mahotsav (New Item)                                                                    | 0.00               | 5.00               | 5.00               | 4.25               |
| 452     | Coaching of Archery, Athletics & Kho Kho at Tribal Area (New Item)                          | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 2.96               |
| 453     | Financial Assistance for Training & Competition in the International Arena (New Item)       | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 2.50               |
| 454     | High Performance Centre and Residential Training (New Item)                                 | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 2.00               |
|         | <b>Gujarat State Sangeet Natak Akadami</b>                                                  |                    |                    |                    |                    |
| 455     | Jasvantasin & Rashiklal Andhariya Scholarship                                               | 0.30               | 0.30               | 0.30               | 0.30               |
| 456     | Workshop & Seminar on Sugam/Shasriya Sangeet                                                | 0.09               | 0.09               | 0.19               | 0.09               |
| 457     | Sugam/Shasriya Sangeet Mahotsav                                                             | 0.12               | 0.12               | 0.36               | 0.12               |
| 458     | Aadityaramji Shastriya Sangeet Mahotsav                                                     | 0.06               | 0.06               | 0.06               | 0.06               |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                                  | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|         |                                                                                                                                      | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 459     | Tanariri Shastriya Sangeet Samaroh                                                                                                   | 0.08            | 0.10            | 0.10            | 0.10            |
| 460     | Training on Guru Shisya Paramparani                                                                                                  | 0.11            | 0.11            | 0.11            | 0.11            |
| 461     | Sharadostav P.Nandan Maheta Shastriya Sangeet Competition & Programme                                                                | 0.20            | 0.20            | 0.20            | 0.20            |
| 462     | F.A. To Pratibhashali Natya DigDarshak Natya Nirman                                                                                  | 0.20            | 0.20            | 0.20            | 0.20            |
| 463     | Reformation of Old Natak                                                                                                             | 0.28            | 0.28            | 0.28            | 0.28            |
| 464     | Renovation of Bhawai Training Centre                                                                                                 | 0.05            | 0.05            | 0.05            | 0.05            |
| 465     | Kalke Kalakar ceremony and Classical Dance Festival                                                                                  | 0.09            | 0.09            | 0.09            | 0.09            |
| 466     | Workshop & Seminar on Shastriya Nrutya/ParamParagat Folk Dance                                                                       | 0.07            | 0.07            | 0.17            | 0.07            |
| 467     | Chapaner Celebrations                                                                                                                | 0.10            | 0.10            | 0.10            | 0.10            |
| 468     | F.A. To Shastriya Nrutya/Natya Group                                                                                                 | 1.10            | 1.10            | 1.10            | 1.10            |
| 469     | Celebration of World Heritage Day                                                                                                    | 0.19            | 0.19            | 0.19            | 0.19            |
| 470     | Organization of various cultural programs on the foundation day of the academy                                                       | 0.01            | 0.01            | 0.01            | 0.01            |
| 471     | Organization of various cultural programs at Gandhinagar under Cultural Heritage Scheme                                              | 0.24            | 0.24            | 0.24            | 0.24            |
| 472     | Play on Poet Kalidas                                                                                                                 | 0.10            | 0.10            | 0.30            | 0.10            |
| 473     | Research work for the development of music dance and drama                                                                           | 0.33            | 0.33            | 0.33            | 0.33            |
| 474     | Promotion of Lok Sangeet/Dayara                                                                                                      | 2.00            | 2.00            | 3.50            | 4.00            |
| 475     | Dula Bhaya Kag                                                                                                                       | 0.25            | 0.25            | 0.35            | 0.25            |
| 476     | Pandit Omkar/nath Music competition                                                                                                  | 0.02            | 0.03            | 0.03            | 0.03            |
| 477     | Classical Musical Festival                                                                                                           | 0.02            | 0.04            | 0.14            | 0.04            |
| 478     | Bhakti Sangeet ceremony                                                                                                              | 0.02            | 0.04            | 0.29            | 0.04            |
| 479     | Music Drama                                                                                                                          | 0.01            | 0.01            | 0.01            | 0.01            |
| 480     | Lok Sangeet ceremony                                                                                                                 | 0.02            | 0.04            | 0.14            | 0.04            |
| 481     | Shastriya Nrutya Festival                                                                                                            | 0.02            | 0.04            | 0.24            | 0.08            |
| 482     | Enkaki Drama Competition                                                                                                             | 0.03            | 0.05            | 0.05            | 0.05            |
| 483     | State level Lok Nrutya Celebration                                                                                                   | 0.03            | 0.04            | 0.04            | 0.04            |
| 484     | Sugam Sangeet Celebration                                                                                                            | 0.02            | 0.04            | 0.24            | 0.04            |
| 485     | Gaurav Puraskar ceremony                                                                                                             | 0.09            | 0.15            | 0.15            | 0.15            |
| 486     | Pandit Omkarnath Shastriya sangeet ceremony                                                                                          | 0.02            | 0.04            | 0.04            | 0.04            |
| 487     | Baiju Shastriya Sangeet Ceremony                                                                                                     | 0.02            | 0.04            | 0.04            | 0.04            |
| 488     | Departmental Tripartite Competition                                                                                                  | 0.03            | 0.03            | 0.03            | 0.03            |
| 489     | Trianki Drama Competition                                                                                                            | 0.03            | 0.05            | 0.05            | 0.05            |
| 490     | Natak Training camp                                                                                                                  | 0.03            | 0.03            | 0.03            | 0.03            |
| 491     | Swaranjali to the work of renowned writers, poets/artists of Gujarati, Hindi languages                                               | 0.40            | 0.40            | 0.60            | 0.40            |
| 492     | Organize classical music programme (SAPTAK)                                                                                          | 0.20            | 0.20            | 0.20            | 0.20            |
| 493     | Talent Hunt                                                                                                                          | 0.40            | 0.40            | 0.40            | 0.40            |
| 494     | Organizing Lok sangit, Diaro, Folk Songs and Ras Garba in Panch Mahotsav held at the 'World Heritage Site' of Pavagadh, Panchmahals. | 0.50            | 0.50            | 0.50            | 0.50            |
| 495     | Tribal Area Sub Programme                                                                                                            | 1.00            | 1.00            | 1.00            | 1.00            |
| 496     | F.A. To Turi Barot Theatre Production (SCSP)                                                                                         | 0.70            | 0.70            | 0.70            | 0.70            |
|         | <b>Directorate of Library</b>                                                                                                        |                 |                 |                 |                 |
| 497     | Smart Library                                                                                                                        | 3.00            | 3.00            | 3.00            | 3.00            |

|         |                                                                                                                                                               | (Rs. In Crores) |                 |                 |                 |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Sr. No. | Department/ Schemes                                                                                                                                           | 2023-24 (A. E.) | 2024-25 (B. E.) | 2024-25 (R. E.) | 2025-26 (B. E.) |
| 498     | Modernization of State Central Library, Gandhinagar                                                                                                           | 1.00            | 9.00            | 9.00            | 5.00            |
| 499     | Constructions of Government Libraries in Tribal Areas                                                                                                         | 7.15            | 5.89            | 5.89            | 14.48           |
| 500     | Constructions of Government Libraries                                                                                                                         | 15.59           | 21.56           | 21.56           | 10.91           |
| 501     | Constructions of Government Libraries in Tribal Areas (New Item)                                                                                              | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 3.00            |
| 502     | Constructions of Government Libraries (New Item)                                                                                                              | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 11.00           |
| 503     | Establishment of Library at Block Level                                                                                                                       | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 16.34           |
|         | <b>Commissionerate Youth Services and Cultural Activities</b>                                                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| 504     | Organize Kala Mahotsav (New Item)                                                                                                                             | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 12.00           |
| 505     | Financial Assistance for Celebrating Cultural Programme (New Item)                                                                                            | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 5.00            |
| 506     | Organize LokMela (New Item)                                                                                                                                   | 0.00            | 0.00            | 0.00            | 5.00            |
|         | <b>Total</b>                                                                                                                                                  | <b>222.40</b>   | <b>295.85</b>   | <b>478.69</b>   | <b>414.02</b>   |
|         | <b>Tribal Development Department</b>                                                                                                                          |                 |                 |                 |                 |
|         | <b>Director Tribal Development</b>                                                                                                                            |                 |                 |                 |                 |
| 507     | State Scholarship for Pre SSC students.                                                                                                                       | 94.77           | 112.73          | 99.31           | 105.00          |
| 508     | Swami Vivekananda Scholarship for Technical, Diploma & Professional courses                                                                                   | 6.21            | 6.10            | 5.92            | 6.77            |
| 509     | Free uniform to children of Primary students                                                                                                                  | 104.91          | 120.00          | 105.87          | 108.00          |
| 510     | Talent Pool of S. T. Students                                                                                                                                 | 12.61           | 13.70           | 11.50           | 11.53           |
| 511     | Government of India – Pre. Metric Scholarship for Scheduled Tribe students studying in IX & X.                                                                | 41.16           | 78.50           | 54.36           | 55.00           |
| 512     | Post Metric Scholarship (DST) (CSS-75%-25%)                                                                                                                   | 655.80          | 584.20          | 764.00          | 665.00          |
| 513     | Financial assistance to S. T. students studying in Std. 11 & 12th in science stream and general stream                                                        | 1.79            | 0.01            | 0.13            | 0.01            |
| 514     | Awards/ prizes to ST Students                                                                                                                                 | 0.40            | 0.68            | 0.51            | 0.55            |
| 515     | Food Bill for Post SSC College attached with Hostel.                                                                                                          | 63.93           | 51.95           | 62.42           | 55.50           |
| 516     | F.A. to purchase of instruments and other Stationary for Medical and Engineering Students                                                                     | 1.01            | 1.51            | 0.99            | 1.60            |
| 517     | Grant In Aid to hostels under Voluntary Agency                                                                                                                | 128.00          | 138.55          | 172.27          | 160.16          |
| 518     | Ashram Schools                                                                                                                                                | 526.60          | 509.44          | 514.45          | 527.09          |
| 519     | Establishment of New & Development of Govt. hostel                                                                                                            | 111.89          | 130.81          | 125.23          | 122.08          |
| 520     | Samaras Hostels                                                                                                                                               | 23.46           | 24.87           | 24.23           | 25.40           |
| 521     | Residential schools                                                                                                                                           | 86.38           | 122.19          | 115.43          | 121.28          |
| 522     | Tablet to Std. 12th pass S.T. students                                                                                                                        | 0.00            | 1.00            | 0.00            | 0.01            |
| 523     | Incentive Assistance to S. T. Candidates for recruitment examination of UPSC and GPSC at all level                                                            | 0.00            | 0.00            | 0.10            | 0.01            |
| 524     | New G.P.S.C. Entrance                                                                                                                                         | 0.00            | 5.00            | 0.00            | 5.00            |
| 525     | Manav Garima Yojna (Poverty Alleviation Programme)                                                                                                            | 15.00           | 16.50           | 12.26           | 0.00            |
| 526     | Benefits of various schemes to the beneficiaries under F.R.A.                                                                                                 | 39.82           | 10.04           | 50.30           | 101.92          |
| 527     | F.A. to Gujarat Forest Development Corporation for implementation of the policy to purchase Minor Forest Produce at minimum support price (TASP)(CSS-75%-25%) | 0.00            | 0.02            | 0.00            | 0.02            |
| 528     | Vocational Training Centre under PPP Model                                                                                                                    | 16.49           | 2.00            | 2.00            | 12.00           |
| 529     | Tribal Cultural Programmes and trade fair                                                                                                                     | 1.37            | 3.00            | 3.00            | 4.00            |
| 530     | Tribal Artisan sale counters at Eco-tourism Centres                                                                                                           | 0.20            | 0.01            | 0.00            | 0.01            |
| 531     | Promotion of Agricultural / Herbal Products                                                                                                                   | 0.00            | 0.01            | 0.00            | 0.01            |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                   | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|-----------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                       | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 532     | New South Gujarat Falav                                               | 0.00               | 2.00               | 1.45               | 1.20               |
| 533     | Honey Bee                                                             | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 534     | Development of PTGs Under C.C.D. projects                             | 10.31              | 7.00               | 0.00               | 0.00               |
| 535     | Pre examination Training centre.                                      | 0.12               | 0.18               | 0.14               | 0.19               |
| 536     | financial assistance to Law Graduate                                  | 0.05               | 2.46               | 0.00               | 0.01               |
| 537     | Various Schemes under Welfare of SC/ST/OBCs (CSS 100%) (SCA)          | 0.01               | 100.00             | 0.00               | 100.00             |
| 538     | Free medical aid                                                      | 7.15               | 43.32              | 31.79              | 50.30              |
| 539     | Purak Poshan Yojna to Tribal Children                                 | 112.39             | 303.15             | 152.50             | 232.92             |
| 540     | F.A. to housing on individual basis                                   | 61.35              | 79.92              | 77.07              | 98.89              |
| 541     | Training Centre at Gandhinagar (CSS 50%)                              | 0.05               | 0.06               | 0.00               | 0.01               |
| 542     | Development of Primitive Tribes / Halpati                             | 110.00             | 127.21             | 116.62             | 125.00             |
| 543     | Nagrik Cell                                                           | 3.15               | 12.11              | 10.58              | 13.32              |
| 544     | Adarsh Nivasi Shala (Green Campus Development ) (New Item)            | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.60               |
| 545     | Adarsh Nivasi shala Fire Safety (New Item)                            | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.87               |
| 546     | Adarsh Nivasi Shala (Dhanpur, Dolvan, Tichakpura ) (New Item)         | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 37.60              |
| 547     | Government Hostel - Fire Safety (New Item)                            | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.88               |
| 548     | Government Hostel - Increase the number of allowed student (New Item) | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.79               |
| 549     | Ashramshala Std. 10 Kramik varg vadharo (New Item)                    | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 5.28               |
| 550     | Ashramshala Std.12 Kramik varg vadharo (New Item)                     | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 6.58               |
| 551     | EMRS School 4 (New Item)                                              | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 4.00               |
| 552     | GSTES School Construction (New Item)                                  | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 6.00               |
| 553     | Grant-in-Aid Hostel (New Item)                                        | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 1.07               |
| 554     | AshramShala Std. 9-10 (New Item)                                      | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 4.06               |
| 555     | AshramShala Std. 11-12 (New Item)                                     | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 6.16               |
| 556     | Model-day-School (New Item)                                           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 4.00               |
| 557     | G.S.T.E.S. School ( Green Campus) (New Item)                          | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 3.60               |
| 558     | Loan Assistance in Birsu Munda Svavlamban Yojana (New Item)           | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 73.50              |
|         | <b>Gujarat State Tribal Education Society</b>                         |                    |                    |                    |                    |
| 559     | Eklavya Model Residential School.                                     | 53.36              | 445.59             | 150.83             | 444.57             |
|         | <b>Development Support Agency of Gujarat</b>                          |                    |                    |                    |                    |
| 560     | Integrated Dairy Development Project                                  | 31.87              | 45.00              | 66.57              | 87.00              |
| 561     | Mandap                                                                | 5.13               | 8.00               | 6.24               | 5.85               |
| 562     | High End Skill Training                                               | 0.00               | 0.05               | 0.05               | 0.05               |
| 563     | Agriculture Diversification Project                                   | 30.00              | 35.00              | 34.62              | 42.00              |
| 564     | Distribution of Fruits Plants                                         | 0.00               | 2.00               | 1.46               | 1.20               |
| 565     | PPP Modal Vocational Training Centre (Training)                       | 16.49              | 2.00               | 2.00               | 12.00              |
| 566     | Check Dam with Lift Irrigation                                        | 0.00               | 0.01               | 0.00               | 0.00               |
| 567     | Plug & Nursurey                                                       | 0.00               | 0.01               | 0.00               | 0.01               |
| 568     | Solar Pump                                                            | 0.00               | 0.10               | 0.00               | 0.10               |
| 569     | Power Tillers                                                         | 5.12               | 7.50               | 7.50               | 5.00               |
| 570     | Milk House                                                            | 0.20               | 0.10               | 0.50               | 0.30               |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                               | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|-------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                   | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
| 571     | New lift irrigation                                               | 73.28              | 67.21              | 71.16              | 75.00              |
| 572     | Rotavator & Thresar                                               | 0.31               | 5.00               | 2.65               | 5.00               |
| 573     | Mini Tractor                                                      | 0.66               | 10.00              | 2.00               | 10.00              |
| 574     | Vocational Training Centre under PPP Model (TASP)                 | 0.00               | 6.00               | 0.00               | 3.00               |
| 575     | Goat Rearing Project                                              | 1.50               | 9.00               | 9.40               | 15.00              |
| 576     | Integrated Dairy Development Programmes (New Item)                | 0.00               | 13.00              | 13.00              | 0.00               |
| 577     | Solar Rooftop (New Item)                                          | 0.00               | 25.91              | 0.00               | 25.91              |
| 578     | Neet & JEE Entrance Exam (New Item)                               | 0.00               | 0.05               | 0.90               | 5.00               |
| 579     | GPSC/Spipa Coaching (New Item)                                    | 0.00               | 5.00               | 0.00               | 5.00               |
| 580     | Village Dairy Co-operative Construction scheme under IDDP Gujrat. | 0.20               | 0.10               | 0.50               | 0.30               |
| 581     | Scheme for Power Tillers to tribal farmer beneficiaries.          | 5.12               | 7.50               | 7.50               | 5.00               |
| 582     | Solar Pump of 5HP for the Tribal Farmers                          | 0.00               | 0.10               | 0.10               | 0.10               |
| 583     | Self Employment (New Item)                                        | 6.31               | 0.01               | 0.00               | 0.10               |
|         | <b>Gujarat Tribal Development Corporation</b>                     |                    |                    |                    |                    |
| 584     | Loan to S.T. Students for studying in abroad.                     | 6.42               | 7.23               | 7.23               | 7.50               |
| 585     | F.A. to S.T. Students for commercial pilot training               | 0.50               | 1.25               | 1.25               | 1.25               |
| 586     | Financial Assistance to law Graduate                              | 0.05               | 2.46               | 2.46               | 0.01               |
| 587     | To Start the Haat in Tribal Areas (New Item)                      | 0.00               | 0.01               | 0.00               | 0.01               |
|         | <b>Registrar Birsa Munda Tribal University</b>                    |                    |                    |                    |                    |
| 588     | To establish a tribal university at Rajpipla                      | 6.58               | 6.17               | 6.17               | 15.24              |
|         | <b>Total</b>                                                      | <b>2479.48</b>     | <b>3321.59</b>     | <b>2908.52</b>     | <b>3652.28</b>     |
|         | <b>Urban Housing and Urban Development Department</b>             |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Affordable Housing Mission</b>                                 |                    |                    |                    |                    |
| 589     | Pradhan Manti Awas Yojana (Urban)                                 | 592.87             | 629.79             | 451.90             | 564.00             |
|         | <b>National Urban Livelihood Mission</b>                          |                    |                    |                    |                    |
| 590     | National Urban Livelihood Mission                                 | 41.35              | 45.07              | 16.31              | 56.40              |
|         | <b>Swachh Bharat Misson (SBM) (Urban)</b>                         |                    |                    |                    |                    |
| 591     | Swachh Bharat Mission (Urban)                                     | 143.95             | 143.35             | 166.71             | 117.50             |
| 592     | Nirmal Gujarat                                                    | 9.87               | 9.87               | 9.87               | 2.91               |
| 593     | Nirmal Gujarat 2.0                                                | 0.00               | 112.80             | 112.80             | 48.88              |
|         | <b>Gujarat Municipal Finance Board (GMFB)</b>                     |                    |                    |                    |                    |
| 594     | Swarnim Jayanti Mukhya Mantri Shaheri Vikas Yojana (SJMMSVY)      | 4130.61            | 4176.46            | 4648.20            | 6088.38            |
|         | <b>Gujarat Urban Development Mission(GUDM)</b>                    |                    |                    |                    |                    |
| 595     | AMRUT 2.0                                                         | 424.06             | 940.00             | 940.00             | 940.00             |
| 596     | SMART CITIES                                                      | 299.39             | 93.88              | 69.09              | 23.50              |
|         | <b>Gujarat Urban Development Company(GUDC)</b>                    |                    |                    |                    |                    |
| 597     | Rail Over Bridge /Rail Under Bridge                               | 265.08             | 258.50             | 168.02             | 256.15             |
|         | <b>MEGA</b>                                                       |                    |                    |                    |                    |
| 598     | Gujarat Metro Rail Corporation Limited                            | 545.12             | 928.34             | 881.34             | 1212.44            |
|         | <b>Total</b>                                                      | <b>6452.30</b>     | <b>7338.06</b>     | <b>7464.24</b>     | <b>9310.16</b>     |

| Sr. No. | Department/ Schemes                                                   | (Rs. In Crores)    |                    |                    |                    |
|---------|-----------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
|         |                                                                       | 2023-24<br>(A. E.) | 2024-25<br>(B. E.) | 2024-25<br>(R. E.) | 2025-26<br>(B. E.) |
|         | <b>Women &amp; Child Development Department</b>                       |                    |                    |                    |                    |
|         | <b>Integrated Child Development Scheme</b>                            |                    |                    |                    |                    |
| 599     | Saksham Anganwadi Centre                                              | 12.50              | 0.00               | 118.89             | 0.00               |
| 600     | Anganwadi Centre Construction (Corpo/Mu. Corpo Area)                  | 21.83              | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 601     | Anganwadi Centre house Rent                                           | 42.54              | 43.30              | 43.30              | 44.68              |
| 602     | Anganwadi Centre Maintenance & Renovation                             | 50.00              | 50.00              | 50.00              | 50.00              |
| 603     | Anganwadi Centre Repairing                                            | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 604     | Anganwadi Centre Upgradation                                          | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 605     | Annual Maintenance and Repairing of Sector and Block Office           | 0.00               | 0.46               | 0.46               | 0.47               |
| 606     | Awcs Rent                                                             | 1.74               | 4.19               | 4.19               | 4.89               |
| 607     | Block Office Construction                                             | 8.75               | 15.00              | 15.00              | 0.00               |
| 608     | Block Office Construction & Renovation                                | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 609     | Block Office Renovation                                               | 0.00               | 0.10               | 0.10               | 0.05               |
| 610     | Dilapidated Anganwadi Centre Construction                             | 138.00             | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 611     | Drinking Water Facility in Anganwadi Centre                           | 0.00               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 612     | Dudh Sanjivani Yojna                                                  | 158.76             | 132.32             | 132.32             | 133.26             |
| 613     | Electricity Connection/Bill                                           | 10.15              | 10.15              | 1.31               | 10.15              |
| 614     | Maintenance of Anganwadi Centre                                       | 30.58              | 30.68              | 30.68              | 29.59              |
| 615     | Modular Anganwadi Centre Construction                                 | 0.00               | 200.00             | 200.00             | 273.93             |
| 616     | National Nutrition Mission                                            | 103.75             | 165.12             | 158.65             | 102.42             |
| 617     | Purchase of Growth Monitoring Devices at Anganwadi Centre             | 14.40              | 14.40              | 14.40              | 15.78              |
| 618     | Sanitation Facility in Anganwadi Centre                               | 4.95               | 0.01               | 0.01               | 0.01               |
| 619     | Sector Office Construction                                            | 0.62               | 0.00               | 0.00               | 0.00               |
| 620     | Supplementary Nutrition Programme                                     | 1550.41            | 878.06             | 851.14             | 973.28             |
| 621     | National Nutrition Mission                                            | 103.75             | 165.12             | 158.65             | 102.42             |
| 622     | Purchase of Growth Monitoring Devices at Anganwadi Centre             | 14.40              | 14.40              | 14.40              | 25.78              |
| 623     | Construction of Modular AWCs (New Item)                               | 0.00               | 0.00               | 0.00               | 273.93             |
|         | <b>Women Wing</b>                                                     |                    |                    |                    |                    |
| 624     | Family Counselling                                                    | 0.36               | 0.26               | 0.24               | 0.11               |
| 625     | Commissionerate of Women and Child Development                        | 1.86               | 2.61               | 2.31               | 2.86               |
| 626     | Dowry Prohibition Officer of Women & Child development                | 14.23              | 21.71              | 15.40              | 22.12              |
| 627     | Purchasing IT Related Equipment                                       | 0.08               | 0.75               | 0.75               | 0.08               |
| 628     | Capacity Building of Employees / Officers of Commissioner, WCD Office | 0.00               | 0.23               | 0.14               | 0.25               |
|         | <b>Total</b>                                                          | <b>2283.66</b>     | <b>1748.90</b>     | <b>1812.37</b>     | <b>2066.09</b>     |
|         | <b>Grand Total</b>                                                    | <b>102441.45</b>   | <b>119510.37</b>   | <b>118968.58</b>   | <b>133190.58</b>   |